

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Transliterace českých toponym do čínštiny

Transliteration of Czech toponyms into Chinese

Olomouc 2022 Terezie Kadlecová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tereza Slaměňíková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité
prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Anotace

Tématem této práce je transliterace českých toponym do čínštiny. Cílem práce v teoretické části je popsat hláskový inventář, strukturu slabiky obou jazyků a na základě předchozích studií definovat očekávanou podobu transliterací; v praktické části je cílem analyzovat a popsat, jakým způsobem jsou převedeny jednotlivé hlásky, jak jsou řešeny slabiky, které mají v obou jazycích odlišnou strukturu, a zda je celý proces založen pouze na fonetické podobnosti, nebo do něj vstupují další postupy. Studie vychází z korpusu 130 jmen českých měst, v čínštině ve dvou verzích, celkem tedy 260 názvů. Pro dosažení větší objektivity byly použity dva zdroje – *Nový česko-čínský slovník* a on-line mapy *Baidu Ditu*. Výsledkem práce je transkripční tabulka, v níž je zaznamenaný převod všech pravidelně transliterovaných slabik a popis dalších postupů a odchylek, které měly vliv na výslednou podobu transliterovaných jmen.

Klíčová slova: transliterace, fonetická výpůjčka, toponyma, Nový česko-čínský slovník, Baidu Ditu

Shrnutí práce

Počet stran: 105

Počet znaků: 160 097

Počet titulů použité literatury: 13

Počet použitých online zdrojů: 8

Počet příloh: 2

Na tomto místě bych chtěla poděkovat své vedoucí, Mgr. Tereze Slaměňkové, Ph.D., za vedení diplomové práce, cenné rady i velkou trpělivost, bez níž by tato diplomová práce nemohla vzniknout. Také bych chtěla poděkovat svému manželovi, rodině a přátelům za podporu během studia.

Obsah

Seznam tabulek a obrázků	7
0 Úvod.....	11
1 Struktura slabiky v češtině a čínštině.....	13
1.1 Fonetický inventář češtiny	13
1.1.1 Souhlásky.....	14
1.1.2 Samohlásky	16
1.2 Fonetický inventář čínštiny.....	18
1.2.1 Souhlásky.....	18
1.2.2 Samohlásky.....	20
1.2.3 Tón.....	21
1.3 Slabika	22
1.3.1 Česká slabika	22
1.3.2 Čínská slabika.....	23
2 Komparace obou systémů a dostupné postupy při transliteraci.....	27
2.1 Souhlásky.....	27
2.1.1 Explozivy	27
2.1.2 Afrikáty	29
2.1.3 Frikativy.....	30
2.2 Samohlásky	32
2.3 Slabika	33
3 Analýza korpusu	36
3.1 Zdroje a složení korpusu.....	36
3.2 Metodologie	36
4 Pravidelná transliterace.....	38
4.1 Souhlásky.....	38
4.2 Samohlásky	50

4.3 Slovo	61
4.4 Využití znaků	67
5 Odchytky	72
5.1 Transliterace z jiného jazyka	72
5.2 Zkrácená verze jmen	73
5.3 Doplnění popisu „město“	73
5.4 Využití podstatného jména místo přídavného	73
5.5 Grafické úpravy	74
5.6 Starší varianty jmen	75
6 Hybridy	76
7 Shrnutí výsledků analýzy	81
Závěr	85
Resumé	87
Literatura	88
Online zdroje	89
Přílohy	90

Seznam tabulek

Tabulka 1: české souhlásky.....	14
Tabulka 2: české samohlásky.....	17
Tabulka 3: čínské souhlásky.....	18
Tabulka 4: čínské samohlásky.....	20
Tabulka 5: typy slabik v češtině.....	23
Tabulka 6: struktura čínské slabiky.....	24
Tabulka 7: čínské slabičné typy.....	26
Tabulka 8: porovnání exploziv.....	27
Tabulka 9: porovnání nasál.....	28
Tabulka 10: porovnání afrikát.....	29
Tabulka 11: porovnání frikativ.....	30
Tabulka 12: porovnání approximant.....	32
Tabulka 13: příklady mapování znělé labiální explozivy.....	38
Tabulka 14: příklady mapování neznělé labiální explozivy.....	38 – 39
Tabulka 15: nereflektovaná asimilace znělosti labiální explozivy.....	39
Tabulka 16: příklady mapování znělé alveolární explozivy.....	39
Tabulka 17: příklady mapování neznělé alveolární explozivy.....	40
Tabulka 18: příklady mapování asimilace znělosti alveolárních exploziv.....	40
Tabulka 19: příklady mapování palatálních exploziv.....	40 – 41
Tabulka 20: příklady mapování neznělé velární explozivy.....	41
Tabulka 21: mapování asimilace znělé velární explozivy.....	41
Tabulka 22: příklady mapování labiální nasály.....	42
Tabulka 23: příklady mapování alveolární nasály.....	42
Tabulka 24: příklady mapování palatální nasály.....	42 – 43
Tabulka 25: příklady mapování neznělé přední alveolární afrikáty.....	43
Tabulka 26: příklady mapování neznělé zadní alveolární afrikáty.....	44
Tabulka 27: příklady mapování neznělé labiodentální frikativy.....	44 – 45
Tabulka 28: příklady mapování znělé labiodentální frikativy.....	45
Tabulka 29: příklady mapování neznělé přední alveolární frikativy.....	45 – 46

Tabulka 30: příklady mapování znělé přední alveolární afrikáty.....	46
Tabulka 31: příklady mapování neznělé zadní alveolární frikativy.....	47
Tabulka 32: příklady mapování znělé zadní alveolární frikativy.....	47
Tabulka 33: příklady mapování velární frikativy.....	48
Tabulka 34: příklady mapování glotální frikativy.....	48
Tabulka 35: příklady mapování znělé i neznělé šumové vibranty.....	49
Tabulka 36: příklady mapování sonorní vibranty.....	49
Tabulka 37: příklady mapování laterály.....	49
Tabulka 38: příklady mapování approximanty.....	50
Tabulka 39: příklady mapování nízké středové samohlásky.....	51
Tabulka 40: počty výskytů řešení přední střední samohlásky.....	52
Tabulka 41: příklady mapování přední střední samohlásky 1.....	52
Tabulka 42: příklady mapování přední střední samohlásky 2.....	53
Tabulka 43: příklady mapování přední střední samohlásky 3.....	53 – 54
Tabulka 44: příklady mapování přední střední samohlásky 4.....	54
Tabulka 45: počty výskytů řešení zadní střední samohlásky.....	54 – 55
Tabulka 46: příklady mapování zadní střední samohlásky 1.....	55
Tabulka 47: příklady mapování zadní střední samohlásky 2.....	56
Tabulka 48: příklady mapování zadní střední samohlásky 3.....	56
Tabulka 49: příklady mapování zadní střední samohlásky 4.....	57
Tabulka 50: příklady mapování zadní střední samohlásky 5.....	57
Tabulka 51: příklady mapování přední vysoké samohlásky.....	58
Tabulka 52: příklady mapování zadní vysoké samohlásky.....	58
Tabulka 53: příklady mapování dvojhlásky /ou/.....	59 – 60
Tabulka 54: příklady řešení /ě/ 1.....	60
Tabulka 55: příklady řešení /ě/ 2.....	61
Tabulka 56: příklady řešení délky samohlásky.....	61
Tabulka 57: přehled slabik vzniklých z oddělené souhlásky.....	62
Tabulka 58: příklady slabik s alveolární nasálou zachovanou v kodě.....	64 – 65
Tabulka 59: příklady slabik s odlišným řešením nasály zachované v kodě.....	65

Tabulka 60: příklady slabik s nasálou v kodě změněnou na velární nasálu.....	65 – 66
Tabulka 61: příklady slabik vydělující slabiku z kody.....	66
Tabulka 62: příklady řešení bilabiální nasály v kodě.....	66
Tabulka 63: slabiky, kde se zdroje neshodují v řešení bilabiální nasály v kodě slabiky.	67
Tabulka 64: řešení palatální nasály v kodě.....	67
tabulka 65: polyfonní znaky s komentářem ke zvolené variantě čtení.....	68 – 69
Tabulka 66: města se jménem transliterovaným po úpravě na podstatné jméno.....	74
Tabulka 67: varianty překladu slova „lázně“ v toponymech.....	77
Tabulka 68: města, kde je přeložen výraz „nový“.....	78
Tabulka 69: příklady měst obsahujících v názvu jméno řeky.....	79
Tabulka 70: Transkripční tabulka.....	80

Seznam obrázků

Obrázek 1: tóny.....	21
----------------------	----

Ediční poznámka

Jsou-li v textu popisované jednotlivé hlásky či slabiky, odděluji je lomítkem: /a/. Pinyin je od české latinky odlišen fontem Calibri: /a/. Přepis do fonetické transkripce IPA je označen hranatými závorkami: [a]. Je-li potřeba zdůraznit předěl mezi slabikami, je mezi ně vložen spojovník i v případech, kde se podle pravidel zápisu pinyinem nepoužívá, např. /cai-ni/. Terminologii, která byla v různých zdrojích uváděna odlišně, jsem sjednotila.

O Úvod

Přejímání cizích slov je způsob, jak obohatit slovní zásobu cílového jazyka. Tato práce se zabývá přejímáním jedné z kategorií jmen, konkrétně toponym, jiným jménem také místních jmen. Ta patří mezi propria, tedy vlastní jména. Výpůjčky proprií bývají převážně fonetické výpůjčky s různým stupněm adaptace. Mohou se pak pohybovat mezi plně integrovanými výpůjčkami, přes výpůjčky s českým pravopisem, výpůjčkami majícími dvojí psanou podobu (českou a původní) a výpůjčkami zachovávajícími původní pravopis. Zejména u ortograficky neadaptovaných výpůjek výslovnost kolísá a má více variant, protože není přímo vázaná na písemnou podobu slova. (Duběda et al. 2014)

Protože čeština a čínština používají každá jiný druh písemného zápisu, musí dojít k ortografické adaptaci. Čeština používá hláskové písmo s převážně morfonologickým principem pravopisu (Palková 1994, s. 35). Čínské písmo je slabičné, a John DeFrancis (1984, s. 88) jej definuje jako „morfosylabické“ písmo, v němž se většina znaků skládá ze dvou elementů: sémantického a fonetického. U fonetických výpůjek se ale významová složka ztrácí a rodilému mluvčímu, který tuto výpůjčku nezná, se mnohdy jeví jako nesmyslná (Novotná 1968, s. 316).

V souvislosti s převodem proprií se často vyskytuje také pojem „transliterace“. Zdena Palková (1994, s. 44) ji definuje jako „převod jedné grafické soustavy do jiné, tj. vzájemné přiřazování grafických značek dvou různých systémů, bez zvláštního ohledu k zvukové rovině jazyka. Zásady transliterace jsou zaváděny vždy pro konkrétní jazyky.“ Weinberg (1970, s. 2 – 3) pak odlišuje transkripci a transliteraci tím, že první jmenovanou charakterizuje jako fonetickou či fonémickou transkripci mluveného jazyka. U druhé pak uvádí, že nahrazuje jednotlivá písmena korespondujícími a může být úplně oddělená od mluvené řeči. Následně pro výsledný přepis, který je kombinací obojího, navrhuje termíny „zprostředkující zápis“ (intermediary writing), „romanizace“, či „transkripce-transliterace“. Pokud jde o převod českých toponym do čínštiny, předpokládáme, že transliterace jsou nejbližší právě onomu zprostředkujícímu zápisu, tedy že vycházejí z fonémické transkripce, ale zohledňují jak zvukovou, tak psanou podobu slova.

Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části v první kapitole popisují hláskový inventář nejprve českého, pak čínského jazyka, následně

strukturu slabiky v obou jazycích. V druhé kapitole pak předkládám srovnání obou systémů, které na základě výsledků již provedených analýz výpůjček z angličtiny do češtiny doplňuji o úvahu nad tím, jak by mohly být transliterace českých toponym řešeny. V praktické části pak probíhá samotná analýza korpusu. Třetí kapitola nejprve popisuje analyzovaný korpus a použitou metodologii. Následující tři kapitoly podrobně mapují jednotlivé způsoby převodu. Čtvrtá kapitola je věnována pravidelnému převodu na úrovni souhlásek, samohlásek, práci se strukturou slabiky a problematice využití čínských znaků. Pátá kapitola se zabývá odchylkami od tohoto pravidelného systému, kde je využíván mezikrok transliterace skrz jiný jazyk či úpravy podoby jména před převodem celého názvu. Šestá kapitola popisuje hybridní podobu výpůjčky, kde byla část jména transliterována a část přeložena. V sedmé kapitole pak prezentuji hlavní výstup této práce – transkripční tabulku všech v korpusu se vyskytujících slabik a srovnávám výsledek s podobou predikovanou v teoretické části.

1 Struktura slabiky v češtině a čínštině

V této kapitole popíšu jednotlivé hlásky vyskytující se v češtině a čínštině a následně strukturu slabiky obou jazyků. Podobnostem a rozdíly, zároveň i jejich možným řešením v transliteracích, se budu věnovat v druhé kapitole.

V popisu českého jazyka se budu věnovat pouze spisovné výslovnosti a pomínu hovorové varianty a regionální nářečí. Stejně tak u čínštiny ponechám stranou dialekty a věnovat se budu pouze standardní čínštině (普通话, pǔtōnghuà). Ta je definována jako: „... společný jazyk čínského národa, jehož fonetickým standardem je pekingská výslovnost, dialektálním základem jsou severní nářečí a mluvnickým standardem jsou vzorová díla napsaná současnou spisovnou čínštinou.“ (Třísková 2012, s. 21) Zapisuje se znaky a pro zachycení výslovnosti slouží latinkový pinyin (拼音, pīnyīn). Ten je ale spíše samostatným ortografickým systémem než fonetickým přepisem. (Třísková 2012, s. 4)

Pro přesný záznam výslovnosti jednotlivých pojmů používám IPA (International Phonetic Alphabet) v mezinárodní verzi, v první kapitole pro popis češtiny doplněnou o českou verzi, která sice lépe vyhovuje potřebám češtiny¹, ale není vhodná pro srovnání zahrnující dva tak odlišné jazyky.

1.1 Fonetický inventář češtiny

Čeština používá hláskové fonografické písmo. Vyslovované hlásky a psaná písmena nejsou vždy shodné, protože v češtině převažuje spíše morfonologický princip pravopisu nad fonetickým. Částečně se uplatňuje i historický pravopis. (Palková 1994, s. 35).

¹ Viz Palková (1994, s. 37 – 38): „...samohlásek. Mezinárodní transkripce označuje již volbou grafému rozdíl tzv. zavřené a otevřené výslovnosti samohlásky. Není možno zapsat hlásku, aniž bychom tuto výslovnost klasifikovali. Ve standardní formě češtiny je tento rozdíl nepodstatný a volba grafému na základě srovnání s jinými jazyky vede jednak k zbytečně složitému zápisu, jednak navozuje nesprávnou představu o kvalitě českých hlásek. Další obtíže vznikají při zápisu souhlásek, kde skupina afrikát je v IPA zapisována spřežkami a palatální okluzivy (v jazycích méně běžné) mají zvláštní znaky.“

1.1.1 Souhlásky

Čeština má 31 hlásek a 24 fonémů. Rozdíl v počtu je způsobený přítomností 7 souhláskových dvojic: fungují jako 2 varianty téhož fonému, v závislosti na okolních hláskách. Podle způsobu artikulace je lze rozdělit na 13 exploziv, 14 frikativ a 4 afrikáty. (Palková 1994, s. 208)

Místo artikulace		1	2	3	4	5	6	7	Základní akustická charakteristika		
		labiální		alveolární		patrové		glotály			
		bilabiály	labiodentály	přední	zadní	palatály	veláry				
Znělost ²		N Z	N Z	N Z	N Z	N Z	N Z	N Z			
Způsob artikulace	explozivy	nasály	m	ɱ	n		ň	ŋ		Sonorní	
		Ústní	p b		t d		t' d'	k g	ʔ ³	Šumové	
	afrikáty				c ʒ [ts][dz]	č ʒ [tʃ][dʒ]				Šumové	
	frikativy	Středové		f v	s z	š ʒ [ʃ][ʒ]		x ɣ	h	[ɦ]	Šumové
		vibranty			ř ř [ʀ] [r] r						Šumové Sonorní
		laterály			l						Sonorní
		approximanty					j				Sonorní

Tabulka 1: české souhlásky (zdroj tabulky: Palková 1994, s. 209⁴)

Většina českých souhlásek tvoří znělostní páry znělá – neznělá. Tyto dvojice mají stejné artikulační místo a liší se tím, že znělá souhláska zapojuje i hlasivkový tón, zatímco neznělá ne, a proto vyžaduje větší napětí artikulujících svalů. Konkrétní dvojice jsou zobrazeny v tabulce. Sonorní hlásky jsou nepárové a všechny znělé, mezi ně se řadí všechny nosové hlásky, tj. [m], [ɱ], [n], [ŋ], [ɲ], likvidy [l], [r] a approximanta [j].

² N = neznělé, Z = znělé

³ Ráz. Stojí na začátku slova, pokud začíná samohláskou.

⁴ Tam, kde mezinárodní IPA liší od české, je česká varianta uvedena samostatně a mezinárodní v hranaté závorce pod ní. Ve zbytku dokumentu už je použita jen mezinárodní IPA. Varianta IPA pro češtinu převedena do mezinárodní IPA podle Šimáčková et al. 2012, s. 226 a Sound Patterns of Czech 2015

Měkké patro je zavřené u všech hlásek kromě nosových, kde vzduch prochází i skrze nosní dutinu.

Kromě znělosti se hlásky dělí i podle způsobu artikulace na explozivy, které vytváří závěr, frikativy, které jsou artikulovány ve zúžení na konkrétním místě, a afrikáty složené ze závěru i úžiny v jediném zvuku. Druhou charakteristikou je místo artikulace, tedy kde se závěr či úžina vytváří: labiální, alveolární, patrové a glotální hlásky. Podívejme se nyní na artikulaci konkrétních hlásek.

Explozivy bilabiální, tedy obouretné, vznikají sevřením obou rtů proti sobě, zatímco jazyk se artikulace neúčastní. Patří sem znělostní pár [b] a [p], a také nasála [m], u níž se na artikulaci podílí i měkké patro. Má fakultativní labiodentální variantu [m̥], která může být použita, pokud po ní následuje /v/ nebo /f/, např. ve slově tramvaj. Alveolární přední, tzv. zubodásňové explozivy tvoří překážku mezi špičkou jazyka a alveolárním výstupkem, jsou tedy apikální, a stejně jako u bilabiálních tři: [d] je znělá, [t] neznělá a [n] nosová. Trojice palatálních exploziv tvoří závěr mezi hřbetem jazyka a tvrdým patrem, špička jazyka se sklání dolů k zubům. Rty se obvykle mírně zaokrouhlují. /d̥/ [t̥] je znělá, /t̥/ [c̥] neznělá a [ɲ] nosová hláska. Poslední skupinou exploziv jsou velární, měkkopatrové hlásky s dorzální artikulací, což znamená, že závěr vzniká mezi hřbetem jazyka a měkkým patrem, které je u [k, g] zároveň zdviženo a uzavírá tak vstup do dutiny nosní. Pak je tu ještě [ŋ], obligatorní varianta hlásky [n], jestliže po ní následuje některá z obou velár. Zapisuje se stejným písmenem, najdeme ji například ve slově banka.

Frikativy nevznikají vytvořením překážky, ale zúžením v místě artikulace. Labiodentální frikativy ji tvoří mezi spodním rtem a horními řezáky a jazyk se artikulace neúčastní. Jsou dvě, znělé [v] tvoří úžinu krátkou a neznělé [f] o něco delší. Další jsou frikativy alveolární přední, říká se jim také ostré sykavky. Jsou dvě, vznikají ve štěrbině mezi špičkou jazyka a přední částí dásňového výstupku, jehož se dotýkají okraje jazyka, neznělé je [s] a znělé [z]. Podobnou artikulaci mají i alveolární zadní frikativy, které najdeme pod názvem tupé sykavky, ale k doteku špičky jazyka dochází až v zadní části dásňového výstupku a rty bývají mírně zaokrouhleny, je tu znělé /ʒ/[ʒ] a neznělé /š/[ʃ]. Z párových hlásek jsou tu ještě velární frikativy [x, ɣ], které představují neznělou a znělou variantu jediného písmena /ch/. Štěrbina u nich vzniká mezi hřbetem jazyka a měkkým patrem, zatímco okraje jazyka jsou přitisknuty

k okrajům měkkého patra. Ve výskytu převažuje neznělá varianta [x], znělá varianta [χ] se objevuje pouze fakultativně v případě asimilace znělosti. Tvoří nepravý pár s hlasivkovou frikativou /h/ [ɦ], která vzniká zúžením přímo hlasivek, a je vždy znělá, a tak ani nemůže tvořit pravý pár s jinou hláskou.

Vibranty také patří k frikativám a vyznačují se kmitáním špičky jazyka, zatímco je okraj jazyka přitisknutý k patru. V češtině jsou tři, a to dvě šumové [ʀ, ʁ] a jedna sonorní [r]. Šumové vibranty stojí v komplementární distribuci, [ʀ] je na začátku slova před samohláskou, mezi vokály a vedle znělé souhlásky, naopak [ʁ] se vyslovuje v sousedství neznělé souhlásky a na konci slova. Sonorní [r] může fungovat i jako slabikotvorné, tedy může ve slabice nahradit samohlásku. Stejně tak je slabikotvorná je i sonorní laterální frikativa [l]. Ta má dvě úžiny, a to podél volných krajů jazyka, zatímco špička jazyka je opřena o přední alveolu.

Čeština má pouze jedinou approximantu, a to palatální [j], při artikulaci se jazyk opírá okraji o tvrdé patro a zúžení tak vzniká mezi jazykem a klenbou tvrdého patra. Svou výslovností se blíží k samohlásce [i], ale je o něco zúžené, proto patří k sonorám.

Zbývají už jen afrikáty. V češtině jsou čtyři, alveolární přední [ts, dz] a alveolární zadní [tʃ, dʒ]. Neznělé [ts] se skládá z poloh pro explozivu [t] a frikativu [s], ale spojuje se do jediného zvuku. [dz] je znělá varianta téhož, která vzniká asimilací znělosti. Obě se píše písmenem /c/. Artikulace [tʃ] je podobná jako [ts], ale špička jazyka se opírá o alveolu více vzadu, a má také svou znělou variantu [dʒ]. Píše se písmenem /č/. (Palková 1994, s. 208 – 215, s. 223 – 237) V některých slovech se znělá varianta může zapisovat i spřežkou /dž/ (např. džbán), především však ve slovech přejatých (např. džez). (Palková 1994, s. 240)

1.1.2 Samohlásky

Čeština využívá různých 10 samohlásek původních a 3 přejaté. České samohlásky lze rozdělit podle místa artikulace a podle délky. Jednoduché samohlásky jsou krátké, těch je pět: /a, e, i, o, u/, a dlouhé, mezi nimiž jsou čtyři domácí běžně používané: /á, é, í, ú/ a jedna přejatá /ó/. Čeština má ještě tři dvojhásky, ale jen jedna je původní /ou/. Dvě další jsou přejaté /au, eu/.

podle polohy jazyka	přední	střední	zadní
vysoké	í [i:] ⁵ ; i ⁶ [ɪ]		u [u]; ú ⁷ [u:]
středové		é [ɛ:]; e [ɛ]	o [o]; ó [o:]
nízké			a [a:]; á [a]
podle postavení rtů	nezaokrouhlené		zaokrouhlené

Tabulka 2: české samohlásky (zdroj tabulky: Palková 1994, s. 171)

Čeština má dvě vysoké samohlásky: přední /i/ a zadní /u/, dvě střední: přední /e/ a zadní /o/ a jednu nízkou: /a/. Otevřenost u českých samohlásek nehraje roli, všechny hlásky jsou neutrální a střední. Otevřenost a zavřenost samohlásek je záležitost lokálních dialektů, a ve spisovné češtině se neobjevuje.

Tvar retní štěrbiny je vázaný na polohu jazyka, tudíž jsou přední a střední samohlásky /i, í, e, é, a, á/ nezaokrouhlené, a zadní samohlásky /o, ó, u, ú/ jsou naopak zaokrouhlené. Délka samohlásky neovlivňuje artikulaci, pouze krátké /i/ je lehce otevřenější než dlouhé /í/.

České dvojhlásky jsou klesavé a polohové. Dvojhláska /ou/, což je jediná domácí dvojhláska, se plynule pohybuje mezi pozicí pro /o/ a pro /u/, odděleny jsou pouze v případě, že je ve slově zřetelný morfologický šev. Je otázka, zda považovat /ou/ za jeden foném nebo dva fonémy, existují argumenty pro obě varianty. Pro jeden foném mluví to, že dvojhláska je jediná domácí dvojhláska systému, svou délkou nepřesahuje jednoduché samohlásky a její součást neslabičné [ɤ]⁸ se samostatně nevyskytuje. Pro dva fonémy je argument výskytu dalších – přejatých dvojhlásek.⁹ V případě této studie by to mělo vliv na to, zda má být při transliteraci dvojhláska převedena jako celen, nebo nejprve rozdělena na dvě samohlásky.

Přechod mezi krajními polohami dvojhlásky /au/ je plynulý stejně jako u /ou/, u dvojhlásky /eu/ ale není nutný, záleží na konkrétním mluvčím. České samohlásky jsou poměrně stabilní, délkou slova či okolními hláskami bývají ovlivněny jen minimálně. (Palková 1994, s. 168 – 172)

⁵ Varianta IPA pro češtinu převedena do mezinárodní IPA podle Šimáčková et al. 2012, s. 229

⁶ Rozdíl ve výslovnosti měkkého i a tvrdého y je pouze regionální záležitost, neprojevuje-li se změkčením předcházející hlásky.

⁷ Rozdíl mezi ú a ů je ortografická, foneticky jsou shodné.

⁸ [ɤ] ve dvojhláskách je polosamohláska (nebo také semivokál), jak mohou fungovat vysoké samohlásky /i, u/.

⁹ Pro podrobnější informace: Palková 1994, s. 196

1.2 Fonetický inventář čínštiny

V této podkapitole popíši nejprve čínské souhlásky a pak jednoduché samohlásky a následně tón. Dvojhásky a trojhásky jsou popsány v podkapitole 1.3.2 Čínská slabika, k jejíž struktuře jsou vázány.

1.2.1 Souhlásky

Standardní čínština má 22 souhlásek, za předpokladu, že jsou palatály samostatná skupina. Duanmu (2002, s. 28) je považuje za variantu dentál ve vazbě s vysokými samohláskami, a tudíž vymezuje samostatných souhlásek pouze 19. Glidy [j, w, ɥ] se nepovažují za souhlásky, ale za varianty samohlásek, proto tu nejsou zahrnuty. Přehled čínských souhlásek je v následující tabulce.

		exploziv	nasály	frikativy	afrikáty	approximanty	laterální approximanty
bilabiály	N ¹⁰	/b/[p]	/m/ [m]				
	A	/p/ [p ^h]					
labiodentály	N			/f/ [f]			
	A						
dentoalveoláry	N			/s/ [s]	/z/ [ts]		
	A				/c/ [ts ^h]		
alveoláry	N	/d/ [t]	/n/ [n]				/l/ [l]
	A	/t/ [t ^h]					
retroflexní	N			/ʃ/ [ʃ]	/ʒ/ [tʂ]	/r/ [ɻ]	
	A				/ch/ [tʂ ^h]		
palatály	N			/x/ [ç]	/j/ [tɕ]		
	A				/q/ [tɕ ^h]		
veláry	N	/g/ [k]	/ŋ/ [ŋ]	/h/ [x]			
	A	/k/ [k ^h]					

Tabulka 3: čínské souhlásky (zdroj tabulky: Kimová 2019, s. 31, otočeno)

Čínské souhlásky jsou též párové, ale nedělí se na znělé a neznělé, nýbrž na neaspirované a aspirované (tedy s příděchem). Znělost se může vyskytnout fakultativně

¹⁰ N = neaspirovaná, A = aspirovaná

v nepřízvučných slabikách, u neaspirovaných hlásek, ale nerozlišuje význam. Znělé jsou pouze sonory /m, n, l, r/, netvoří páry ani znělostní, ani aspirační. Aspirační páry se tvoří mezi explozivami a afrikáty.

Labiály (retní hlásky) jsou čtyři, bilabiály /b, p, m/ a labiodentála /f/. Artikulace bilabiál je podobná, závěr se tvoří mezi oběma rty, /p/ se od /b/ liší aspirací, u sonory /m/ se otevírá měkké patro a zaznívá nosový tón. Labiodentála /f/ je frikativa, úžina vzniká mezi horními zuby a spodním rtem, netvoří aspirační pár.

Dentoalveoláry (zubodásňové hlásky) zahrnují sedm hlásek, u všech se špička jazyka dotýká zhruba v oblasti mezi okrajem horních zubů a předních alveol (dásní). Jsou tu zastoupeny dvě okluzivy – aspirační pár /d/ a /t/, nosovka /n/, a též laterální /l/, kde proud vzduchu prochází po obou okrajích jazyka, zatímco špička jazyka tvoří uzávěr. Patří sem ještě tři sykavky, frikativa /s/ a aspirační pár /z/ a /c/. Tato skupina je v české literatuře (Švarný 1998, Třísková 2012) řazena jako jedna skupina – dentoalveoláry, ovšem Duanmu (2002, s. 26) je všechny klasifikuje jako dentály a Kimová zahrnuje pod dentoalveoláry pouze sykavky, a zbylé čtyři hlásky pod alveoláry.

Retroflexní hlásky (špička jazyka se při artikulaci mírně stáčí dozadu) jsou čtyři: tři sykavky a souhláska /r/. Sykavky /zh/ a /ch/ tvoří znělostní pár, obě afrikáty, a /sh/ je frikativa. Švarný tyto hlásky řadí do skupiny apikálních alveolár a Třísková do apikálních dentoalveolár s tím, že špička jazyka se zvedá a staví kolmo k alveolárnímu výstupku, ale vzad se neobrací (Třísková 2012, s. 160). Souhláska /r/ může být řazena jako approximanta [ɻ] (Kimová 2019, s. 30) či znělá frikativa [z] (Duanmu 2010, s. 85)

Palatály (tvrdopatrové hlásky) jsou všechny sykavky (sibilanty) a zároveň dorzální (vznikají artikulací přední části hřbetu jazyka vůči tvrdému patru, zatímco špička jazyka směřuje dolů). Patří sem aspirační pár afrikát /j/ a /q/ a také frikativa /x/. Ve slabice se pak zásadně váží s předními samohláskami [i, ü]. Z tohoto důvodu je Duanmu (2010, s. 86) klasifikuje jako variantu dentál /z, c, s/, které se s předními samohláskami nepojí nikdy.

Veláry (měkkopatrové hlásky) jsou artikulovány zadní částí jazyka, která se přiblíží k měkkému patru a vytvoří buď úplný uzávěr, jako v případě okluziv neaspirovaného /g/ a aspirovaného /l/, nebo štěrbinu v případě frikativy /h/.

1.2.2 Samohlásky

Čínština má samohlásky jednoduché, které se dále skládají v dvojhlásky a trojhlásky. Přesný počet samohlásek podléhá debatě, a také stanovení kritérií, v odborné literatuře neexistuje na počtu shoda. Obvykle se uvádí 6: /i, u, y¹¹, a, o, e/ s posunem ve výslovnosti v některých dvojhláskách a trojhláskách (Kimová 2019, s. 32; Švarný 1998, s. 68). Duanmu (2002, s. 37) uvádí pět samohlásek: /i, y, u, a, ə/ s tím, že nízká samohláska /a/ a středová samohláska /ə/ mají více alofonů. Kimová považuje jednotlivé varianty za samostatné samohlásky (viz následující tabulka).

	přední		střední	zadní	
	nezaokrouhlené	zaokrouhlené		nezaokrouhlené	zaokrouhlené
vysoká	[i]	[y]	[ɨ], [ʉ]		[u]
středně vysoká	[e]			[ɤ]	[o]
střední			[ə]		
středně nízká	[ɛ]				
nízká			[a]	[ɑ]	

Tabulka 4: čínské samohlásky (zdroj tabulky: Kimová 2019, s. 33)

Pro potřeby této práce postačí dělení tak, jak jej využívá pinyin. Samohlásky jednoduché jsou v pinyinu zapisovány jako /-u, -ü, -i, -e, -a/, výslovnost se ale liší podle iniciály, na kterou jsou vázány. /-ü/ se navíc zapisuje jako /u/ ve vazbě se všemi souhláskami kromě /n/ a /l/, díky komplementární distribuci není třeba obě hlásky v zápise rozlišovat.

Vysoké samohlásky fungují jak jako samohlásky, tak jako polosamohláskové elementy, přičemž artiklace je na stejných místech, [u] je zadní vysoká samohláska, [ü] střední vysoká samohláska a [i] je přední vysoká samohláska. Při samohlásce [ü] je poloha jazyka téměř totožná s [i] a rozdíl spočívá v zaokrouhlení rtů. Střední samohlásky jsou dvě, resp. tři: přední středová [e], střední středová [ə] (vzniká zrušením artiklace rtů – zaokrouhlení pro poloze rtů pro zadní středovou samohlásku), a zadní středová [o]. Samohlásky [e] a [ə] bývají často považovány za alofony jedné hlásky,

¹¹ V českých zdrojích -ü, zahraničních -y

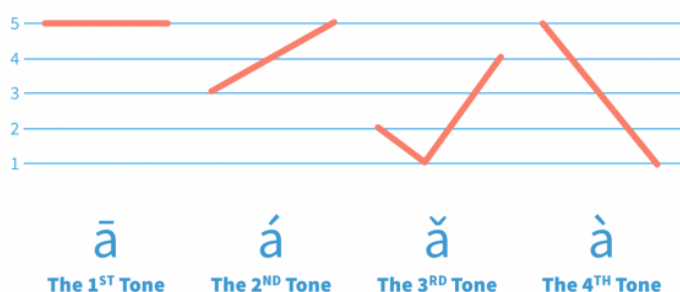
a v pinyinu jsou zapisovány shodně jako /e/ z důvodu komplementární distribuce. Nízká samohláska je jediná, a to středová [a]. Pokud jsou součástí dvojhlásky, trojhlásky nebo uzavřené slabiky, středové samohlásky [ə] a [a] mírně posouvají místo své artikulace: záleží, zda jsou ve vazbě s přední nebo zadní samohláskou či nosovkou. Spolu s předními [i, n] se posunuje mírně dopředu a se zadními [o, ŋ] zůstává vzadu. To je důvod, proč se u čínských samohlásek vyskytuje tolik alofonů.

Dále se objevují dvě apikální samohlásky v závislosti na předcházející souhlásce, samohláska [ɿ] následuje po /zh, ch, sh, r/ a [ʅ] po /z, c, s/, rozdíl ve výslovnosti je minimální (prealveolární, resp. postalveolární). V pinyinu se shodně zapisují jako /i/, vyskytují se totiž v komplementární distribuci s [i]. Duanmu (2010, s. 105) je označuje jako sylabické souhlásky, přičemž [ɿ] koresponduje se [z] a [ʅ] odpovídá [z].

Pak už zbývá jen retroflexní samohláska /er/ [ɤ]. Má apikální artikulaci, a případě erizace, kdy se tato samohláska zařazena za slabiku, je neutralizována část některých finál: -i, -ie, -in splývá v [-i̯r]; -e, -ei, -en splývá [-ə̯r]. (Švarný 1998, 77 – 78). Zdůrazněnou variantu výslovnosti uvádí Duanmu (2010, s. 87) jako [ɤ̯].

1.2.3 Tón

Tón je součástí každé slabiky a podílí se na odlišení významu. Ve standardní čínštině existují 4 tóny: vysoký rovný (1. tón), jehož výška se nemění, vysoký stoupající (2. tón), který vychází ze střední hlasové polohy a stoupá do vysoké, nízký (3. tón), který v plné realizaci nejprve klesá a pak mírně stoupá, klesající (4. tón), který klesá z nejvyšší polohy do nejnižší. Průběh tónů je vyznačen na následujícím obrázku:

Obrázek 1: tóny Zdroj: ChineseFor.US

Tón může být oslaben, a v některých případech je vždy atónická výslovnost (např. některé gramatické slovice, třeba atributivní 的 de). Mezi těmito dvěma kontrastními realizacemi je možné pozorovat více variant oslabení tónu, konkrétně sedm stupňů prominence, které popsal Oldřich Švarný. Protože ale čeština tóny nemá, pro tuto práci představují spíše okrajový faktor, a proto se jim podrobněji věnovat nebudu.

1.3 Slabika

Obecně je slabika složena z přetury, nukleu a kody. Nukleus je tvořen samohláskou (krátkou, dlouhou, diftongem). Je jedinou částí, kterou slabika musí mít, a tak jeho přítomnost značí existenci slabiky. Nukleem mohou být i slabikotvorné sonory /r/ a /l/, a sonory /m/ a /n/ (/sedm/, /osm/, s lokální výslovností [sedn], [osn]). Ve vzorci slabiky se značí písmenem V (z anglického „vowel“). Jak přetura, tak koda jsou tvořeny souhláskami, označenými písmenem C (z anglického „consonant“). Délka přetury je maximálně 4 souhlásky (např. vztlak, pštros) a koda je tvořena nejvýše 3 souhláskami (např. pomst). (Palková 1994, str. 269 – 271)

1.3.1 Česká slabika

Struktura české slabiky má velkou variabilitu a přesný počet variant není vyčíslen. Slabika je v češtině převážně zvukovou jednotkou, na rozdíl od čínštiny se nepřekrývá s morfémy (ten může mít jak více slabik, tak i být tvořen neslabičným fonémem). Délka trvání slabiky je relativně stabilní (zachovává lineární rozměr, základ rytmické stavby), „zrychlení“ slabik v delších slovech je zanedbatelné. Stabilní jsou i vazby mezi hláskami, je jen minimální rozdíl v souhláskových shlucích v jedné slabice a v sousedících slabikách.

V češtině existuje značná tendence ke tvorbě slabik CV, které tvoří 45, 3% všech českých slabik. Spolu s dalšími dvěma nejfrekventovanějšími typy CVC (17,9%), V (12,8%) zabírají 76% a zbývajícím 11 typům připadá dohromady pouze 24 % výskytu. (Palková 1994, s. 272) Veškeré možné slabičné typy jsou následující: V, CV, CCV, CCCV, CCCC, VC, VCC, VCCC, CVC, CVCC, CCVC, CCVCC, CCCVC, CCCVCC (Černý 2008, s. 86).

prétura/koda	nic	1C	2C	3C
nic	V	VC	VCC	VCCC
1C	CV	CVC	CVCC	
2C	CCV	CCVC	CCVCC	
3C	CCCV	CCCVC	CCCVCC	
4C	CCCCV			

Tabulka 5: typy slabik v češtině

Základem slabiky je sonorní vrchol, podle kontrastu sonority, tedy když vedle sebe stojí samohláska a souhláska, lze rozeznat hranice mezi slabikami. V případě podobné sonority, ve shluku souhlásek, bývají hranice těžko rozlišitelné. Hranice mezi slabikami lze rozlišit snadno mezi slabikami typu CV.

Další dva způsoby, jak určit hranice slabiky, jsou tyto: a) sousedí spolu slabiky, které se běžně vyskytují samostatně; b) hranici lze také poznat podle přítomnosti morfologického švu. Není-li hranice zřetelná, může dojít ke kolísání, kdy si kategorie a) a b) vzájemně odporují (např. ro-zuz-le-ní, roz-uz-le-ní, brat-ři, bra-tři). Neslabičné předložky se stávají součástí préture slova, pokud nejsou doplněny samohláskou (k oknu vs. ke stolu), což je příčina častého výskytu dlouhých slabičných préture v češtině. Neslabičná předložka plus slabika začínající samohláskou je dvoučlenná préture (souhláska a ráz), nespisovná výslovnost ráz vynechává.

1.3.2 Čínská slabika

V současné standardní čínštině se vyskytuje pouze 413 možných slabik, nehledíme-li na přítomnost tónu, s rozlišením tónu se vyskytuje 1 334 (Duanmu 2010, s. 91). Většinou je slabika nazývána morfémem, některé termíny ale i zohledňují fakt, že v čínštině je slabika jednotkou jak zvukovou, tak i významovou – lze použít termín sylabomorfém, sylabosémém, čínština používá termín 语素(yǔsù) (Třísková 2012, s. 60). V popisu struktury slabiky existují dvě analýzy – tradiční a současná.

Tradiční analýza dělí slabiku na iniciálu a finálu. Iniciála je tvořena souhláskou a finála samohláskou, dále se dělí na mediálu, centrálu a terminálu. Jediná pozice, která musí být obsazená, je centrála. (viz následující tabulka)

slabika			
iniciála	finála (možných finál je 35)		
	mediála	subfinála	
		centrála	terminála
konsonanty	i, u, ü	a, o, e, i, u, ü, (ê), (er)	i, u, n, ng
<i>Tabulka 6: struktura čínské slabiky (zdroj tabulky: Třísková 2012, s 39 a 118 – propojeno)</i>			

Otevřená finála může být tvořena jednoduchou samohláskou, dvojháskou nebo trojháskou. Jednoduché samohlásky jsem popsala již podkapitole Čínské samohlásky, níže popíšu dvojhásky a trojhásky.

Dvojhásek jsou dva druhy: sestupné a vzestupné. Dvojhásky sestupné jsou tvořeny střední nebo nízkou samohláskou (centrálou) v kombinaci s vysokou samohláskou (terminálou) [i, u], samohláska [ü] se v terminále nevyskytuje. Artikulace se nepohybuje mezi dvěma krajními polohami, ale jsou trochu posunuté, [i, u] se nedovírají tolik, jako když stojí samostatně. Naopak dvojhásky vzestupné vznikají kombinací vysoké samohlásky (mediály) [i, ü, u] s jednoduchou samohláskou střední nebo nízkou: [e, o, a].

V trojháске se jazyk pohybuje od přední samohlásce směrem k zadní nebo naopak, tudíž se zadní mediála [u] váže k dvojháskám -ei, -ai; přední mediála [i] k dvojháskám -ou, -ao. Existují následující trojhásky: /-iu/ [-iou], /-ui/ [-uei], /-iao/, /-uai/. U některých trojhásek můžeme pozorovat, že pinyin zjednodušuje zápis na úkor přesnosti záznamu. Slabiky s trojháskou jsou vždy otevřené. Dále existují i uzavřené slabiky, v nichž je finála tvořena jednoduchou samohláskou, centrálou nebo dvojháskou s přední či zadní nosovkou [n, ŋ].

Počet slabik je limitován i komplementaritou iniciál a finál. Finály začínající vysokými předními samohláskami [ü, i] se následují pouze po palatálách /j, q, x/, zatímco finály začínající samohláskami [u, ə] následují jen po velárách /g, k, h/, apikálních alveolárách /zh, ch, sh, r/, dentoalveolárách /z, c, s/ a labiodentále /f/. Se všemi finálami se pojí iniciály /n, l/ a proto je nutné, aby bylo v pinyinu rozlišeno /u, ü/. U všech ostatních hlásek jsou rozloženy v komplementární distribuci, tudíž není nutné značit správnou samohlásku přehláskou nad písmenem. Stejně tak i jednoduchá samohláska [i] je komplementární s apikální samohláskou, a také z důvodu šetření

písmeny se v pinyinu zapisuje stejným písmenem /i/. Konkrétně [i] se pojí s /j, x, q, d, t, n, l, b, p, m/; [ɿ] po /zh, ch, sh, r/ [ɨ] po /z, c, s/.

Od tradiční analýzy se odlišuje ta moderní, která navazuje více na evropské modely slabiky. Je to struktura CGVX, kterou popisuje Duanmu. U tradičního rozdělení patří do finály, Duanmu vychází z rozdělení na préтуру a rým, glidu považuje za součást préтуры: C^G. Odůvodňuje to tím, že glidy [i, u, ü] se pojí jen s některými souhláskami, a jak C, tak C^G vyžaduje jen jeden „timing slot“. Struktura je tedy spíše C^GVX. Tímto také obhájí vyřazení palatál ze souhlásek (18 iniciálních + [ŋ] ve finále), přičemž palatály jsou podle něj C^G variantou dentál. Vyskytuje se 29 možných kombinací C^G. Součástí rýmu tak zůstává pouze VX, díky čemuž v čínštině identifikuje pouze čtyři dvojhlasiky a žádnou trojhlasiku. Jsou uvedeny jako [ai], [au], [əi], [əu] (Duanmu 2010, s. 88).

Dále dělí slabiky na plné (full syllable) a slabé (weak syllable), podle prominence ve větě. Plné slabiky mají tři „timing slot“: C^GVX. Slabé slabiky mají pouze dva, a všechny tak mají strukturu CV (resp. C^GV), dochází k monoftongizaci klesavých diftongů a v případě uzavřených slabik se finální nosovka stává nasalizací hlavní samohlásky. (Duanmu 2002, s. 81) Též mluví o pevném vzorci slabiky (rigid syllable template), v němž se žádná slabika neodchyluje od vzorce CVX. Každá slabika má povinnou préтуру (obligatory onset), pokud slabika začíná na vysokou samohlásku, mediála [i, u, y] je rozšířena na glidu: [j, w, ɥ] (G-spreading), pokud na jakoukoli jinou, tak před samohláskou stojí jeden z následujících elementů: [ɣ, ʔ, ɦ, ŋ]. (Duanmu 2010, s. 101 – 102)

Struktura CGVX není narušena ani v případě, že dojde k erizaci, protože sufix [ə] obvykle nahradí kodu slabiky, a tak slabika zůstává v limitacích struktury CGVX, např. [njau]+[ə]→[njaə] (ptáček). (Duanmu 2010, s. 72)

Hranice mezi slabikami je obvykle snadno rozeznatelná díky pravidelné struktuře slabiky (a zápisu ve znacích), v pinyinu je občas nutné slabiky oddělit apostrofem (Trísková 2012, s. 99). Můžeme vymezit 10 existujících slabičných typů, zapsané oběma typy analýzy je najdeme v následující tabulce:

slabičný typ	formule CGVX	iniciála C	mediála G	centrála V	terminála X	příklady slabik
V	V			+		a, wu, yi, er
CV	CV	+		+		ba, li, nü, zhi
VC	VX			+	+	en, ang
VV						ai, ao
	GV		+	+		ye, wa, wo, yue
VVV	GVX		+	+	+	yao, you, wei
VVC						yan, wang
CVC	CVX	+		+	+	man, beng
CVV						bai, mao, dou
	CGV	+	+	+		bie, xue, hua
CVVV	CGVX	+	+	+	+	biao, huai
CVVC						xian, kuang

Tabulka 7: čínské slabičné typy (zdroj tabulky: Třísková 2012, s. 117)

2 Komparace obou systémů a dostupné postupy při transliteraci

Nejprve rozeberu shodu a rozdíly mezi souhláskami a odhadovaný „faithful mapping“¹² – tedy, co je co do artikulace, případně percepce, nejbližší zvuk. Dále samohlásky – které se shodují, a které musí přizpůsobit předcházející souhlásce. Následně se budu věnovat stavbě slabiky a možnému řešení tam, kde se shoda nevyskytuje. Nakolik je to možné, očekávaný „faithful mapping“ se opírá o studie, které byly na toto téma napsané, od Zdenky Novotné a Tae Eun Kimové. Obě se věnují převodu angličtina-čínština, analogie lze tedy využít pouze u hlásek, které se shodují, případně u obecnějších principů.

2.1 Souhlásky

Podkapitola věnovaná souhláskám je dále dělena na menší úseky podle způsobu artikulace – explozivy, z nichž jsou vyděleny ještě nasály pro jejich speciální postavení v kodě čínské slabiky, afrikáty a nakonec frikativy, u nichž jsou zvlášť rozebrány ještě vibranty, laterály a approximanty.

2.1.1 Explozivy

Hlásky v obou jazycích se liší v tom, že čínština rozlišuje aspirované a neaspirované, zatímco čeština znělé a neznělé. Pokud jde o místo artikulace, oba jazyky mají bilabiály, alveoláry a veláry, a co do artikulace se navzájem podobají. Čínské veláry /g/ [k] a /k/ [k^h] jsou variabilnější než jejich české protějšky, mohou mít podobnou nebo i o dost menší plochu kontaktu s tvrdým patrem. (Třísková 2012, s. 181) Mimo tyto tři kategorie má čeština ještě dvě palatální explozivy.

	bilabiály	alveoláry	palatály	veláry
české znělé	/b/ [b]	/d/ [d]	/dʲ/ [ɟ]	/g/ [g]
čínské neaspirované	/b/ [p]	/d/ [t]		/g/ [k]
české neznělé	/p/ [p]	/t/ [t]	/tʲ/ [c]	/k/ [k]
čínské aspirované	/p/ [p ^h]	/t/ [t ^h]		/k/ [k ^h]

Tabulka 8: porovnání exploziv (zdroj: Kimová 2019, s. 61 – upraveno pro český jazyk)

¹²Tento pojem používá Kimová.

Lze tedy předpokládat, že znělé české konsonanty budou mapovány do neaspirovaných a neznělé do aspirovaných, aby byl zachován rozdíl. Jak Novotná, tak Kimová uvádí možnost mapování neznělých hlásek do neaspirovaných jako další možnou, a poměrně častou variantu. Budou-li se transliterace z češtiny bude chovat stejně jako transliterace z angličtiny, dojde k palatalizaci veláry v případě, že budou následovány vysokou samohláskou /i/, tedy např. české /ky/ by mělo nejbližší k čínské slabice /ji/. (Novotná 1968, s. 302)

Je též možné, že posun od znělosti k aspiraci bude zachován kvůli stejnému zápisu v pinyin. Na toto řešení by v transliterovaných slabikách ukazovalo, kdyby nebyla reflektovaná spodoba znělosti. Další v úvahu přicházející varianta je ta, že rozdíl ve znělosti u českých hlásek nebude brán v úvahu a hlásky mohou být mapovány náhodně.

Čeština má navíc dvě palatální exploziv, neznělé /t'/ a znělé /d'/, které jsou percepčně nejbližší čínské afrikátě /j/, srovnání se tedy budu věnovat až u afrikát.

2.1.1.1 Nasály

Z exploziv zbyvají ještě nasály. Tato kategorie je specifická v tom, že v čínštině mohou stát i v pozici kody, a tak tvořit uzavřenou slabiku. Čeština má pět: [m, ɱ, n, ŋ, ɲ] a čínština tři: [m, n, ŋ], přičemž [ŋ] může být pouze ve finále.

	bilabiální	labiodentální	alveolární přední	palatální	velární
české	[m]	[ɱ]	[n]	[ɲ]	[ŋ]
čínské	[m]		[n]		[ŋ]

Tabulka 9: porovnání nasál (zdroj: Kimová 2019, s. 78 – upraveno pro český jazyk)

Hlásky, které se vyskytují v obou jazycích, mají stejnou artikulaci. Velární [ŋ] se ale liší tím, kde se vyskytují – v češtině je zapisováno stejným písmenem jako alveolární /n/ a vyslovuje se tam, kde za ním následuje velární exploziva, tedy je-li ve slově /-nk-/ nebo /-ng-/. V čínštině stojí vždy ve finále uzavřené slabiky a následující hláska nemá na výslovnost vliv. Labiodentální nasála [ɱ] se sice vyskytuje jen v češtině, ale je pouze fakultativní výslovností. Nejvýznamnějším rozdílem je tak palatální nasála /ň/ [ɲ], která se vyskytuje pouze v češtině.

Lze tedy očekávat, že v iniciále budou nasály /m/ a /n/ nahrazeny korespondující hláskou, stejně jako při převodu z angličtiny (Kimová 2019, s. 79), a taktéž v pozici finály jsou obě hlásky převedeny pomocí [n], případně [ŋ]. Důvodem je to, že samohláska v dané slabice neumožňuje kombinaci s přední nasálou. (Novotná 1968, s. 312) Vzhledem k tomu, že [ŋ] se v češtině také vyskytuje jen ve finále, lze předpokládat jeho nahrazení pomocí [ŋ], případně [n]. Pokud jde [ŋ], odlišnost od [m] není tak významná, aby se nějak promítla do transliterace.

Pro palatální nasálu /ň/ [ɲ] bohužel nemáme precedens z angličtiny, o který bychom se mohli opřít, ani Kimová, ani Novotná tuto hlásku nepopisují.

2.1.2 Afrikáty

Čeština má čtyři afrikáty – dva znělostní páry, konkrétně přední alveoláru /c/ [ts] s její znělou variantou [dz] a zadní alveoláru /č/ [tʃ], taktéž se znělou variantou [dʒ], přičemž znělost vzniklá asimilací se v písemném zápisu neodlišuje, a jen v některých případech se znělé [dʒ] píše sprežkou /dž/. Čínština má pouze dvě dentoalveolární afrikáty – neaspirované /z/ a aspirované /c/, a další čtyři, které čeština nemá, tedy retroflexní neaspirované /zh/ a aspirované /ch/ a ještě dvě palatály, neaspirované /j/ a aspirované /q/.

	dentoalveolární	retroflexní	alveopalatální
čínské neaspirované	/z/[ts]	/zh/ [tʂ]	/j/ [tɕ]
čínské aspirované	/c/[tʰ]	/ch/ [tʂʰ]	/q/ [tɕʰ]
české znělé	/c/ [dz]; /č, dž/[dʒ]		
české neznělé	/c/ [ts]; /č/[tʃ]		

Tabulka 10: porovnání afrikát (zdroj: Kimová 2019, s. 72 – upraveno pro český jazyk)

České /č/ se sice v české transkripci používá pro čínské /zh/, ale liší se způsobem artikulace, zatímco česká hláska vzniká lamiálně nebo přední částí hřbetu jazyka a hrot jazyka bývá skloněn dolů, u čínské hlásky je to naopak, tvoří se apikálně, (Třísková 2012, s. 170), případně retroflexně (podle aplikované analýzy). Srovnáme-li českou palatální exploziv /tʃ/ s čínskou palatální afrikátou /j/, kromě způsobu artikulace jsou si dosti podobné, ale liší se v tom, že je česká hláska je ještě o něco více palatální –

artikuluje ji střední, a ne přední část jazyka, a vyplňuje větší část paterní klenby, je napjatější. (Trísková 2012, s. 171) Lze očekávat využití této afrikáty pro obě hlásky znělostního páru exploziv /t/ i /d/.

Předpokládanou transliteraci nemůžeme přesně odvodit na základě literatury, protože angličtina neposkytuje takové množství afrikát. Kde půjde analogie jistě uplatnit, je v případech, kdy za afrikátou následuje samohláska [i], ať už přímo v původní slabice, nebo až po převodu, bude využita palatalizovaná varianta hlásky. Zda aspirované /q/ či neaspirované /j/ není určeno žádnou podmínkou. (Novotná 1968, s. 304). Je možné, že přední alveoláry budou převedeny pomocí dentoalveolárních afrikát a zadní alveoláry pomocí retroflexních, ale jde jen o odhad.

2.1.3 Frikativy

Čínské frikativy jsou všechny neaspirované a neznělé, zatímco většina českých středových frikativ znělost odlišují (viz následující tabulka). Z frikativ jsou ještě vyděleny aproximanty, vibranty a laterály.

	labiodentály	alveoláry	retroflexní	alveopalatály	veláry	glotály
čín	f [f]	s [s]	sh [ʂ]	x [ç]	h [x]	
čes z	v [v]	z [z] ¹³ , ž [ʒ]			ch [x]	h [ɦ]
čes nz	f [f]	s [s], š [ʃ]			ch [ç]	

Tabulka 11: porovnání frikativ (zdroj: Kimová 2019, s. 67 – upraveno pro český jazyk)

Čínská labiodentální frikativa je jedna, a to /f/, zatímco čeština má dvě varianty, neznělé /f/ a znělé /v/. První dostupné řešení je, že obě varianty budou mapovány do téže hlásky /f/, a pokud bude následována samohláskou /i/, tak budou převedeny do aproximanty /w/, protože slabika /fi/ ve standardní čínštině neexistuje, a pro slabiku /vi/ je pak nejbližší možná varianta /wei/. (Novotná 1968, s. 302). Druhá možnost je potom převod neznělého /f/ do téže hlásky a u znělé varianty /v/ bude využita spíše

¹³ /z/ a /s/ jsou přední alveoláry, /ʒ/ a /ʃ/ jsou zadní alveoláry (Černý 2008, s. 82)

approximanta /w/ s výslovnostní variantou [v], která se lokálně používá v mluvené čínštině, a v menší míře i frikativa /f/. (Kimová 2019, s. 68)¹⁴

Čeština má dvě znělé a dvě neznělé alveoláry – přední /s/ a /z/ a zadní /ʒ/ a /ʃ/, čínština jen jedinou, /s/. Obě české zadní alveoláry jsou ale percepčně blíže retroflexnímu /sh/. Předpokládejme tedy mapování předních alveolár /s/ a /z/ do alveoláry /s/ a zadních alveolár /ʃ/ a /ʒ/ do retroflexy /sh/, a v případě, že předchází vysoké samohlásce /i/ dojde k palatalizaci souhlásky (Novotná 1968, s. 303). Kimová (2019, s. 70) uvádí, že v případě předních alveolár je jako čínský protějšek využíváno jak /s/, tak i /sh/ a /x/.

Čínština má navíc ještě dorzální alveopalatálu /x/, která je komplementární vůči oběma apikálním hláskám. Může být použita pro mapování všech čtyř českých hlásek v případě, kdy by byla následována vysokou samohláskou, čeština obdobnou hlásku nemá.

Také dvě české veláry (/ch/: znělé [x] a neznělé [ɣ]) a znělá glotála /h/ mají jediný čínský protiklad, a to neznělé velární /h/, lze tedy předpokládat, že využijí tuto hlásku, případně palatalizovanou verzi /xi/ (Kimová 2019, s. 70). České /ch/ má sice stejné místo i způsob artikulace jako čínské /h/, ale kontakt mezi jazykem a tvrdým patrem je o něco více vepředu, dotýká se až u stoliček, a navíc je čínské /h/ variabilnější, podle následující samohlásky i konkrétního mluvčího, a v rychlé řeči může být sonorizováno, pak se podobá české glotále /h/. (Třísková 2012, s. 182)

2.1.3.1 Vibranty

Tyto hlásky má pouze čeština - /r/ a znělé i neznělé /ř/. Nejpodobnější je sice retroflexní /r/ [ɻ], ale vzhledem k tomu, že je možné jej kombinovat jen s několika málo hláskami, může být využito i laterální /l/, a to za předpokladu, že systém bude fungovat podobně jako v angličtině, kde je /r/ je alveolární approximanta [ɹ]. (Kimová 2019, s. 76; Novotná 1968, s. 303).

¹⁴ Spor mezi percepčním a fonologickým přístupem. Podle percepčního přístupu mluvčí cílového jazyka nemají přístup k fonologii zdrojového jazyka, a vstupy přejatých slov jsou pouze na úrovni zvuků, takže pouze percepcí hraje podstatnou roli při procesu přejímání, pak by byla pro znělou labiodentální frikativu /v/ použita approximanta /w/. Naopak fonologický přístup předpokládá, že adaptace výpůjček probíhá skrz bilingvní mluvčí a je to proces probíhající na fonologické úrovni, a tudíž by převládla varianta artikulace nejbližší, a to neznělá labiodentální frikativa /f/. Tento spor je řešen kombinovaným, foneticko-fonologickým přístupem. Pro podrobnější informace viz Kimová 2019, s. 122 – 131.

2.1.3.2 Laterály

Zatímco české /l/ je definováno jako frikativa, čínské /l/ je zařazeno jako alveolární approximanta, ale obě jsou laterální hlásky. /l/ se navíc pojí téměř se všemi vokály, lze předpokládat, že bude využito ve všech případech. (Novotná 1968, s. 304)

2.1.3.3 Approximanty

	bilabiální	alveolární		retroflexní	palatální
čínské		/l/[l]		/r/[ɻ]	
české					/j/

Tabulka 12: porovnání approximant (zdroj: Kimová 2019, s. 75 – upraveno pro český jazyk)

Čeština má jedinou approximantu, a to /j/. Percepčně má nejbližší k /y/, které nalezneme na začátku slabik bez iniciální konsonanty, pokud začínají přední vysokou samohláskou, a také je využíváno pro převod z angličtiny. (Kimová 2019, s. 76)

2.2 Samohlásky

Pomineme-li délku hlásek, čeština má pět jednoduchých samohlásek. Čínských jednoduchých samohlásek, vycházíme-li z nejčastější interpretace, je šest. Zatímco u českých samohlásek se zaokrouhlení váže k poloze – zaokrouhlené jsou pouze zadní – v čínštině existuje i přední zaokrouhlená samohláska /-ü/. Dále jsou tu apikální samohlásky [ɿ; ʅ], které čeština nemá. Další rozdíl je v tom, že v čínštině s vyskytuje množství alofonů v závislosti na předcházející souhlásce, zatímco české samohlásky jsou svým okolím ovlivněné jen minimálně. Liší se ještě v tom, že v češtině délka hlásky má vliv na význam, zatímco v čínštině ne.

Další rozdíly nalezneme i dvojhlásek a trojhlásek. V češtině existuje jen jedna domácí a dvě přejaté dvojhlásky (všechny vzestupné) a žádná trojhláska, zatímco čínština má devět dvojhlásek (vzestupné i sestupné) a čtyři trojhlásky.

Převod samohlásek je komplikován dvěma faktory: jednak značně závisí na předcházející souhlásce, a jednak se mění alofony v závislosti na složení celé finály, korespondující samohláska se proto často vyskytuje jen ve dvojhlásce. Při převodu jednoduchých samohlásek z angličtiny jsou tak často použity dvojhlásky. (Novotná 1968, s. 305)

Takto by mohl vypadat převod samohlásek z češtiny, pokud by se choval stejně jako převod z angličtiny:

- Vysoká přední samohláska /i/, stolí-li za samohláskou umožňující její použití, používá nezaokrouhlenou přední vysokou samohlásku /i/, v otevřených i uzavřených slabikách. Není-li možné ji využít, pak je nahrazena střední samohláskou /e/ ve výslovnosti [ə]. Nepředchází-li ji žádná samohláska, pak vznikne slabika /yi/. Pokud ji předchází /w-, f-, v-/, stává se dvojhláskou /ei/, a to kvůli limitaci struktury slabiky.

- Vysoká zadní samohláska /u/ je obvykle nahrazována jednoduchou samohláskou /u/.

- Přední střední samohláska /e/ v otevřené slabice využívá zadní střední nezaokrouhlenou samohlásku /e/ s výslovností [ɤ]. Ve slabice uzavřené nasálo je nahrazena střední samohláskou /e/ ve výslovnosti [ə] nebo dvojhláskou /ie/ [iɛ]. Jako iniciála slabiky uzavřené nasálo se pak mění na /yi/.

- Zadní střední samohláska /o/ [o] se mění na jednoduchou zadní vysokou samohlásku /u/ nebo dvojhlásku /uo/, v závislosti na předcházející souhlásce. Jestliže stojí samostatně, pak využívá zadní střední nezaokrouhlenou samohlásku /e/ s výslovností [ɤ]. (Novotná 1968, s. 305 – 307)

- Dvojhláska /ou/ využívá poměrně náhodně jednu z variant: /u/, /o/, /e/ čtené [ɤ], dvojhlásku /uo/. Pokud stojí samostatně, tak /ou/. Dvojhláska /au/ v uzavřené slabice /aun/ využívá jednoduchou samohlásku s nasálo /ang/ [aŋ]. Pro dvojhlásku /eu/ precedens nemáme. (Novotná 1968, s. 308)

2.3 Slabika

Podíváme-li se na strukturu slabiky, která se může vyskytovat v obou jazycích, jsou to pouze tyto typy: CV, CVV, CVC, VC, V, přičemž v čínštině může být souhláska v pozici kody pouze [-n/-ŋ]. Čínská slabina je navíc limitovaná tím, že některé iniciály jsou kompatibilní pouze s některými finálami – tedy i v případě, že struktura transliterované slabiky bude v čínštině existovat, může se stát, že buďto iniciála, nebo finála bude muset být pozměněna. (Např. /si/ [si] by tak mělo dvě varianty, buď

zachová iniciálu /s/ a /i/ ve finále se změní v apikální samohlásku [sɨ], nebo bude zachována přední vysoká samohláska /i/ a dojde k palatalizaci konsonanty: [ɛi].)

Zbývá tu poměrně mnoho slabičných typů, které nemají odpovídající protějšek: CCV, CCCV, CCCC, VCC, VCCC, CVCC, CCVC, CCVCC, CCCVC, CCCVCC.

Pro transliterace z angličtiny Novotná (1968, s. 310 – 312) uvádí následující možnosti řešení, předpokládejme tedy, že v češtině se budou chovat podobně:

1) Vložení epentetické samohlásky mezi jednotlivé souhlásky shluku:

a. Shluk dvou samohlásek, sykavky a neznělé labiály, alveoláry či veláry: /s + p, j, t, k/ je mezi souhlásky doplněna samohláskou [ɨ], tvoří tedy slabiku /si/, a pokud je sykavka adaptována do /sh/, pak je použita odpovídající apikální samohláskou [ɨ]. Tříčlenný shluk, kde po těchto souhláskách následuje ještě vibranta /r/, vkládá ještě další samohlásku po druhé souhláске a vibrantu obvykle nahrazuje laterálou /l/.

b. Shluky složené z labiály, alveoláry, veláry či sykavky /b, p, f, t, k, g, s, z/ následované /r, l/ je obvykle vložena samohláskou vyhovující místu artikulace: u labiál /u, o/, alveolár a velár /e/ [ɨ], u sykavek apikální samohláskou [ɨ/ɨ], /t/ může být následováno dvojháskou /uo/; a druhá souhláskou je nahrazena erizací, retroflexní samohláskou [ɨ].

2) Vynechání, jako pravidlo, druhého člena shluku:

a. Pokud je alveolára /t/ či velára /k/ následována vibrantom /r/, vibranta je vynechána.

b. Ve shluku na konci slova, je-li sykavka /s/ následována alveolárou /t/, pak je tato vynechána, sykavka přibírá apikální samohlásku: /si/. U dlouhých slov může být alveolára /t/ vynechána i v případě, že následuje za nasálou.

c. Ve shlučích na konci slova, kde je labiála /f/ či alveolára /t/ následována laterálou /l/, druhá souhláskou je vynechána, zatímco první souhláskou přibírá samohlásku. V některých případech dochází k výjimce a vynechána je první souhláskou, a laterála se mění na retroflexní samohlásku /er/[ɨ].

- 3) Dodání paragogické samohlásky v případě, že:
- a. Nasála je následována labiálou, alveolárou, velárou či sykavkou /m, n, ng + p, t, k, s/. nasála se stává finálou předcházející slabiky a druhá souhláska přibírá vhodnou samohlásku, viz bod 1.b
 - b. Laterála /l/ je následována labiálou /f/ či sibilantou /s/, pak je první souhláska nahrazena retroflexní samohláskou/er/ [ɚ] a tvoří vlastní slabiku, druhá souhláska je doplněna vhodnou samohláskou a vznikne tak samostatná slabika. Pokud je laterála následována alveolárou, pak bývá laterála vynechána úplně.

3 Analýza korpusu

3.1 Zdroje a složení korpusu

Korpus se skládá ze 130 jmen českých měst, a jejich transliterovaných forem ze dvou zdrojů: Nový česko-čínský slovník: Xin Jiehan Cidian (zkráceno XJC) a online čínská mapa Baidu Ditu (dále zkráceno BD). Vybraná města splňují alespoň jednu podmínku: 1) krajské či okresní město, 2) vyskytuje se v obou zdrojových materiálech. Druhá podmínka nebyla splněna u tří měst, a to Jeseníku, Svitav a Zlína, které nebyly obsaženy v Xin Jiehan Cidian, a tudíž jsou jediné, které se nevyskytují duplicitně. Některá jména jsou obsažena třikrát, když některý ze zdrojů uvádí dvě verze.

Tyto dva zdroje byly zvoleny proto, aby pokryly větší časové rozmezí a také různý původ transliterací: XJC byl vydán v roce 1998, a vznikl lidskou činností, zatímco BD je digitální zdroj ze současnosti a transliterace vznikly automatickým strojovým převodem. Sběr dat proběhl v období prosinec 2020 – leden 2021, a po zahájení analýzy nebyl aktualizován.

Některé části slov se pravidelně opakují, jako například názvy řek – Dvůr Králové nad Labem, Ústí nad Labem. Tyto části byly započítány tolikrát, kolikrát byly použity, výjimku tvoří výrazy „Český“, „v Čechách“ a „na Moravě“, které řadím také k překladům.

3.2 Metodologie

Nejprve proběhl sběr dat – vypsala jsem jména všech měst z XJC, následně jsem daná jména vyhledávala v BD, a ta, která nebylo možné nalézt, jsem z korpusu vyřadila. Doplnila jsem ještě dvě města, krajský Zlín a okresní Jeseník, který v XJC nebyl. V případě polyfonních znaků, kde se lišilo čtení jen tónem, jsem zvolila náhodnou variantu čtení, protože v převodu mezi dvěma hláskami nehraje přílišnou roli. Pokud jde o polyfonní znaky s více variantami čtení i co do hlásek, důvod pro zvolení dané varianty je popsán v podkapitole 4.4.1 Polyfonní znaky. Ke všem toponymům v korpusu jsem ještě doplnila přepis do IPA. Podoba finál čínských jmen vychází z tabulky, kterou prezentuje Třísková (2012, s. 346 – 347). Korpus včetně fonetického přepisu je Příloha č. 1.

Následně jsem izolovala jednotlivé slabiky a hlásky spolu se znaky, do nichž byly transliterovány z každého zdroje zvlášť, a tak vznikla první transkripční tabulka. Tu jsem ještě doplnila o počet výskytů dané slabiky – čím frekventovanější, tím spolehlivější údaj, slabiky vyskytující se jen jednou či dvakrát se spíše mohou odchýlit od pravidelného převodu. Počty u přepisu jedné slabiky se v každém zdroji v některých případech liší. Je to způsobeno jednak absencí či dvojitým výskytem téhož jména v korpusu, jednak odlišným přístupem k použití překladu či jiného tvaru slova mezi zdroji. U zdrojových slabik v češtině byla zohledněna psaná i čtená podoba slova. Kompletní tabulka je dostupná jako Příloha č. 2.

Tuto tabulku jsem dále zjednodušila – pracovala jsem již jen se slabikami v pinyinu bez tónů a grafické podoby. Zdrojové české slabiky jsem rozložila na souhláskovou osu a samohláskovou osu. Do samohláskové osy byly zahrnuty i slabiky uzavřené nasálou, která často zůstávala součástí slabiky, a prázdná samohláska – tedy souhláska, která v češtině není následována samohláskou. Výsledkem je tudíž tabulka, z níž lze jednoduše vyčíst, jak bylo při transliteraci nakládáno s kteroukoliv hláskou vyskytující se v korpusu. Tato tabulka jako hlavní výstup práce je zařazena v kapitole 7 Shrnutí výsledků analýzy.

V další fázi jsem se vrátila k celým slovům, v nich izolovala všechny shluky souhlásek a rozebrala jejich řešení co do zachování jednotlivých hlásek a okolnosti, za jakých jsou vynechány. Zvlášť byly analyzovány a popsány slabiky uzavřené nasálou pro původní předpoklad, že zůstanou převážně v kodě dané slabiky a nebudou odděleny – tento předpoklad se potvrdil jen částečně. V popisu jsem také věnovala pozornost hláskám, které mají odlišný počet fonémů a písmen, konkrétně dvojhlásce /ou/ a slabikám obsahujícím písmeno /ě/, spřežka /ch/ tuto pozornost nevyžadovala. Tato část analýzy je popsána v kapitole 4 Pravidelná transliterace.

Na závěr jsem analyzovala všechna toponyma, jejichž přepis se nedržel pouze zvukové stránky, ale do převodu vstupovaly další faktory – tyto případy jsou popsány v kapitole 5 Odchyly, jedná se o jména, která využívají jako mezikrok další cizí jazyk nebo část názvu nejprve upraví z podoby přivlastňovacího přídavného jména na podstatné jméno a převádí až tento pozměněný tvar, a další úpravy jmen. Toponyma v poslední kategorii jsou kombinací fonetického přepisu a překladu části jména, a jsou podrobně popsány v kapitole 6 Hybridy.

4 Pravidelná transliterace

Opět budu postupovat od nejmenších jednotek k největším – nejprve jednotlivé souhlásky, pak práci se samohláskami, jejich skládání do slabik a vzájemné ovlivňování, a nakonec celou stavbu slova. Odchytkám od fonetického přepisu – ať už zasahování do struktury slova, nebo překladu části slov – se budu věnovat v další kapitole.

K přepisu každé hlásky je doplněna tabulka s několika příklady ilustrujícími daný jev, uvádím českou podobu jména a verze z obou zdrojů v pinyin. Všechny tři varianty mají svůj zápis v IPA, kde je tučně zvýrazněná hlásky, které se tabulka týká.

4.1 Souhlásky

Podkapitola věnovaná souhláskám je rozdělena na menší celky podle způsobu a místa artikulace. U každé hlásky uvádím, jak je mapována, počet výskytu v korpusu, několik příkladů a případné výjimky z pravidelného převodu.

4.1.1 Labiální explozivy

Dvě labiální explozivy – /b/ a /p/ jsou plně zastoupené ve všech hláskových kombinacích, a ve všech případech jsou mapovány pravidelně – taktéž do labiálních exploziv. Znělé /b/ se vyskytuje v 58 exemplářích a ve všech případech využívá svého neaspirovaného protějšku /b/, jedná se tedy o 100% přesné mapování.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Bohumín	[boɦumi:n]	/bóhúmíng/	[p ^o ɔ [^] xu:mi ^o ŋ]	/bōhúmǐn/	[p ^o ɔ [^] xu:min]
Bílina	[bi:lina]	/bílínà/	[pi:li:na:]	/bílínà/	[pi:li:na:]
Liberec	[lɪberets]	/libèilécí/	[li:peɪleɪts ^h :]	/libèilécí/	[li:peɪleɪts ^h :]

Tabulka 13: příklady mapování znělé labiální explozivy

Neznělé /p/ využívá ve 16 případech aspirovaného /p/ a ve 4 případech neaspirovaného /b/, které je použito pokaždé, když po něm následuje samohláska /o/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Nová Paka	[nova: paka]	/nuòwǎpàkǎ/	[nwɔ [^] wa p ^h a:k ^h a:]	/xīnpàkǎ/	[ɕin ^h a:k ^h a:]

Písek	[pi:sɛk]	/písāikè/	[p ^h i:sai̯k ^h ʂ ^ʌ]	/písāikè/	[p ^h i:sai̯k ^h ʂ ^ʌ]
Poděbrady	[poɟɛbradi]	/bōjiébùlādí/	[p ^u ɔ ^ʌ teje pu:la:ti:]	/pōjiébùlādí/	[p ^u ɔ ^ʌ tejepu: la:ti:]

Tabulka 14: příklady mapování neznělé labiální explozivy

Zajímavé je řešení jména Cheb [xɛp]: protože na konci slova je vždy hláska neznělá, bylo by přesnější využití spíše aspirovaného /p/, ale pravděpodobně bylo přihlédnuto spíše k vizuální formě, jak XJC, tak BD využívají neaspirované /b/. Tato hláska se na konci jména vyskytuje pouze jednou.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Cheb	[xɛp]	/hèbù/	[xɾ ^ʌ pu:]	/qièbù/	[tɕ ^h jɛpu:]

Tabulka 15: nereflektovaná asimilace znělosti labiální explozivy

4.1.2 Alveolární explozivy

Alveolární exploziva znělá /d/ se v korpusu vyskytuje 19krát a pokaždé je mapována do svého protějšku neaspirované alveolární explozivy /d/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Mladá Boleslav	[mlada: boleslaf]	/mǔlādá bólièsīlāfū/	[mu:la:ta: p ^u ɔ ^ʌ lje sɿ:la:fu:]	/mǔlādá bóláisi lāfū/	[mu:la:ta: p ^u ɔ ^ʌ laɿsɿ: la:fu:]
Kladno	[kladno]	/kèlādénuò/	[k ^h ʂ ^ʌ la:tr ^ʌ nwɔ ^ʌ]	/kèlā dé nuò/	[k ^h ʂ ^ʌ la:tr ^ʌ nwɔ ^ʌ]
Hodonín	[fodoni:n]	/huòduōníng/	[xwɔ ^ʌ twɔ ^ʌ ni ^ə ŋ]	/huòduōníng/	[xwɔ ^ʌ twɔ ^ʌ ni ^ə ŋ]

Tabulka. 16: příklady mapování znělé alveolární explozivy

Alveolární exploziva neznělá /t/ se vyskytuje 34krát a také je pokaždé mapována do nejbližšího vhodného protějšku aspirované dentoalveolární explozivy /t/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Tábor	[ta:bor]	/tǎbó'ěr/	[t ^h a:p ^u ɔ ^ʌ ɬi]	/tǎbó'ěr/	[t ^h a:p ^u ɔ ^ʌ ɬi]

Litoměřice	[litomɲɛ̃ʈtɕɛ]	/lituōmǔniè ricǎi/	[li:tʰwɔ̃ [^] mu: nɲe.ŋ:tsʰaŋ]	/lituōméirìcǎi/	[li:tʰwɔ̃ [^] meŋŋ:tsʰaŋ]
Kutná Hora	[kutna: fɔra]	/kùtènà shān/	[kʰu:tʰɤ [^] na: ʂan]	/kùtènà huòlā/	[kʰu:tʰɤ [^] na: xwɔ̃ [^] la:]

Tabulka 17: příklady mapování neznělé alveolární explozivy

Neznělé [t], vyslovované na konci slova tam, kde se píše písmeno /d/, následuje ve všech 8 případech grafickou formu a je použita neaspirovaná alveolární exploziva /d/. V protikladu k tomu, u jediného města, které končí na /t/ nejen ve výslovnosti, ale také v psané podobě, je v obou případech transliterováno do slabiky s aspirovanou explozivou /t/, u tohoto znělostního páru bylo tedy spíše přihlédnuto ke grafické než ke zvukové podobě.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Náchod	[na:xot]	/nàhuòdé/	[na:xwɔ̃ [^] tx [^]]	/nàhuòdé/	[na:xwɔ̃ [^] tx [^]]
Železný Brod	[ʒɛlɛzni: brot]	/rèlièzīnǐ bùluòdé/	[ʒɤ [^] lɛʒɕi: pu:lwɔ̃ [^] tx [^]]	/rèlǎizīnǐ bùluòdé/	[ʒɤ [^] lǎɪʒɕi: pu:lwɔ̃ [^] tx [^]]
Loket	[lokɛt]	/luòkètè/	[lwɔ̃ [^] khɤ [^] tʰɤ [^]]	/luòkètè/	[lwɔ̃ [^] khɤ [^] tʰɤ [^]]

Tabulka 18: příklady mapování asimilace znělosti alveolárních exploziv

4.1.3 Palatální explozivy

Palatální explozivy /tʰ/ a /dʰ/ obě dle předpokladu využívají palatální frikativu /j/: /tʰ/ ve 14 a /dʰ/ v 10 případech. Mimo to, ve čtyřech případech v kombinaci s vysokou přední samohláskou /i/ alternativně využívají alveolárních exploziv /t/, resp. /d/ – předpokládám, že se zde jedná o vizuální výpůjčku, protože použitá hláska je totožná v latině i v pinyin.

Následující tabulka pokrývá všech tři výskytů, kde se přepis pomocí palatální frikativy v XJC překrývá s přepisem pomocí exploziv v BD. Exploziva se vyskytuje i u starší verze přepisu Ústí nad Labem, které je v XJC transliterováno duplicitně.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Vsetín	[fseci:n]	/fúsāijīn/	[fu:saj [̣] tɕin]	/fúsāitíng/	[fu:saj [̣] tʰi [̣] ŋ]

Ústí nad Labem	[ʔu:sci: nadlabem]	/lābèihé pànwūsījì/ /wūsītí/ ¹⁵	[la:peɪ̯ xɿ ^h p ^h an wu:sɿ:teɪ:] [wu:sɿ:t ^h i:]	/lābèi hépàn wūsījì/	[la:peɪ̯ xɿ ^h p ^h an wu:sɿ:teɪ:]
Chrudim	[xruɿim]	/hèlǔjímǔ/	[xɿ ^h lu:teɪ:mu:]	/hèlǔdímǔ/	[xɿ ^h lu:ti:mu:]

Tabulka 19: příklady mapování palatálních exploziv

4.1.4 Velární explozivy

Velární explozivy jsou sice dvě – /k/ a /g/, ale jen neznělá varianta je plně přítomna v korpusu. Neznělé /k/ je mapováno do svého protějšku, aspirované velární explozivy /k/ (68krát). V kombinaci s vysokou přední samohláskou, ve slabice /ky/, volí oba zdroje použití palatální frikativy /j/, aby mohla být zachována samohláska: /ji/ (8krát). Obě možnosti jsou ilustrovány v následující tabulce:

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Loket	[loket]	/luòkètè/	[lwɔ ^h k ^h ɿ ^h t ^h ɿ ^h]	/luòkètè/	[lwɔ ^h k ^h ɿ ^h t ^h ɿ ^h]
Nová Paka	[nova: paka]	/nuòwǎ pàkǎ/	[nwɔ ^h wa p ^h a:k ^h a:]	/xīn pàkǎ/	[ɕin ^h a:k ^h a:]
Kyjov	[kijof]	/jīyueǔ/	[teɪ:ɥefu:]	/jīyueǔ/	[teɪ:ɥefu:]

Tabulka 20: příklady mapování neznělé velární explozivy

Znělé /g/ se vyskytuje pouze v jednom případě, a to ve formě regresivní asimilace: Kdyně [gdɿne]. Zvukovou podobu tu reflektuje XJC, kde nalezneme neaspirovanou velární explozivu /g/ zatímco BD navazuje na vizuální podobu slova a používá aspirovanou velární explozivu /k/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Kdyně	[gdɿne]	/gédíniè/	[kɿ ^h ti:nje]	/kèdínìè/	[k ^h ɿ ^h ti:nje]

Tabulka 21: mapování asimilace znělé velární explozivy

¹⁵ Starší verze výrazu, novější je totožná s výrazem v BD

4.1.5 Nasály

Bilabiální nasála /m/ je ve všech 48 případech mapována do téhož zvuku, bilabiální nasály /m/ v kombinaci se všemi samohláskami i v případech, kdy během dělení shluku souhlásek vydělená jako samostatná hláska.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Domažlice	[domazlɪtsɛ]	/duōmǎrìlicǎi/	[twɔ [^] ma: ŋ:li:ts ^h aɪ]	/duōmǎrìlicǎi/	[twɔ [^] ma: ŋ:li:ts ^h aɪ]
Chomutov	[xomutof]	/huòmùtuōfū/	[xwɔ [^] mu: t ^h wɔ [^] fu:]	/huòmùtuōfū/	[xwɔ [^] mu: t ^h wɔ [^] fu:]
Litomyšl	[litomɪʃl]	/lìtuōmǐshí'ěr/	[li:t ^h wɔ [^] mi:ʃɿ:əɪ]	/lìtuōmǐshí'ěr/	[li:t ^h wɔ [^] mi:ʃɿ:əɪ]

Tabulka 22: příklady mapování labiální nasály

Přední alveolární nasála /n/ je ve všech 46 případech mapována do alveolární nasály /n/ v kombinaci se všemi samohláskami. Ve dvou případech, kdy /n/ stojí samostatně, je zachována alveolární nasála, ale přesouvá se na pozici finály uzavřené slabiky a přibírá centrálu, vzniká tak slabika /en/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Znojmo	[znojmo]	/zīnuòyīmò/	[tsɿ:nwɔ [^] i:m ^o ɔ [^]]	/zīnuòyīmò/	[tsɿ:nwɔ [^] i:m ^o ɔ [^]]
Náchod	[na:xot]	/nàhuòdé/	[na:xwɔ [^] ts [^]]	/nàhuòdé/	[na:xwɔ [^] ts [^]]
Varnsdorf	[varnsdorf]	/wǎ'ěrēnsī duō'ěrfū/	[wa:əɪɔnsɿ: twɔ [^] əɪfu:]	/wǎ'ēnsī duōfū/	[wa:ənsɿ: twɔ [^] fu:]

Tabulka 23: příklady mapování alveolární nasály

Palatální nasála /ň/ se v korpusu vyskytuje jen samostatně či jako /ni/ [ɲi] a /ně/ [ɲɛ]. Ve všech 25 výskytech je mapována opět do alveolární nasály /n/, po níž vždy následuje /-i/, a tak vzniká kombinace /ni/ [ni/nj-], v případě slabiky /ně/ používá slabiku /nie/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Choceň	[xotseɲ]	/huòcǎini/	[xwɔ [^] ts ^h aɲi:]	/huòcǎini/	[xwɔ [^] ts ^h aɲi:]

Kdyně	[gdɪpɛ]	/gédíniè/	[kɤ ^h ti:nje]	/kèdíniè/	[k ^h ɤ ^h ti:nje]
Dolní Věstonice	[dolɲi:vjestonɪtsɛ]	/xià wéiyésī tuōnícǎi/	[ɛjaweɪsɻ: t ^h wɔ ^h ni:ts ^h aɿ]	/xià wéisītè nícǎi/	[ɛjaweɪsɻ: t ^h ɤ ^h ni:tshaɿ]

Tabulka 24: příklady mapování palatální nasály

Varianty předcházejících hlásek – velární [ŋ], ani labiodentální [ɱ] nelze posoudit kvůli absenci těchto hlásek v korpusu, nevyskytují se tu potřebné kombinace /-nk-, -ng-, ani /-mf-, -mv-/. (Internetová jazyková příručka, 2021)

4.1.6 Afrikáty

Neznělá přední alveolární afrikáta [ts], zapisovaná písmenem /c/, se vyskytuje jen v několika variantách – samostatně (či shluku souhlásek) a v kombinaci se samohláskami /a, e, o/. Řešení jsou odlišná: samostatná hláska a slabika /ce/ zachovává grafickou formu, využívá aspirovanou dentoalveolární afrikátu /c/ [t^h] (13krát samostatně, 40krát se samohláskou), slabika /ca/ využívá taktéž aspirovanou, ale retroflexní afrikátu /ch/ [tɕ^h] (2 výskyty) a slabika /co/ se vrací k dentoalveolární afrikátě, ovšem tentokrát neaspirované: /z/ [ts] (také 2 výskyty). Absence znělosti v původní hlásce tudíž v transliteraci nehraje roli. Znělá varianta této hlásky [dz] nebyla v korpusu nalezena.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Břeclav	[bɹ̥ɛtslaf]	/bùrècílāfū/	[pu:ɹ̥ ^h tsɻ: la:fu:]	/bùrècílāfū/	[pu:ɹ̥ ^h tsɻ: la:fu:]
Rokycany	[rokɪtsani]	/luōjīchání/	[lɥ ^h ɤ ^h tei:tɕ ^h a: ni:]	/luōjīchání shì/	[lɥ ^h ɤ ^h tei:tɕ ^h a: ni:ɕɻ:]
Pardubice	[pardubɪtsɛ]	/pà'ěrdùbǐcè/	[p ^h a:əɹtu:pi: ts ^h ɤ ^h]	/pà'ěrdùbǐ cǎi/	[p ^h a:əɹtu:pi: ts ^h aɿ]
Duchcov	[duxtsof]	/dùhèzuǒfū/	[tu:xɤ ^h tsɥ ^h ɔ ^h fu:]	/dùhèzuǒfū/	[tu:xɤ ^h tsɥ ^h ɔ ^h fu:]

Tabulka 25: příklady mapování neznělé přední alveolární afrikáty

Zadní neznělá alveolární afrikáta [tʃ], zapisovaná písmenem /č/, se vyskytuje jak samostatně, tak ve slabice se samohláskami /a, e, i, o/. Ve všech případech je využita

palatalizovaná verze /q/ [tɕ] a mezi souhlásku a samohlásku je vložena glida /i/. Objevuje se celkem v 16 slabikách. Znělá varianta [dʒ] se v korpusu opět nevyskytuje.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Čáslav	[tʃaːslaf]	/qiàsīlāfū/	[tɕʰjatsɿːlaːfuː]	/qiàsīlāfū/	[tɕʰjatsɿːlaːfuː]
Havlíčkův Brod¹⁶	[havlɪːtʃuːf brot]	/hāfūlìqiè kè bùluō dé/	[xaːfuːliː tɕʰje kʰɿ˥ puːlwɔ˥tɿ˥]	/hāfūlìqíkù fū bùluōdé/	[xaːfuːliː tɕʰiː kʰuːfuːpuː lwɔ˥ tɿ˥]
Děčín	[ɟɛtʃiːn]	/jiéqīn/	[tɕejɛtɕʰin]	/jiéqīn/	[tɕejɛtɕʰin]
Luhačovice	[luɦatʃovɪtsɛ]	/lúhāqiáo wéicǎi/	[luːxaːtɕʰjaɔ̯ weɪtʃhaɪ]	/lúhāqiáo wéicǎi/	[luːxaːtɕʰjaɔ̯ weɪtʃhaɪ]
Třebíč	[třɛbiːtʃ]	/tèrèbǐqí/	[tʰɿ˥.ɿ˥piːtɕʰiː]	/tèrèbǐqí/	[tʰɿ˥.ɿ˥piːtɕʰiː]

Tabulka 26: příklady mapování neznělé zadní alveolární afrikáty

4.1.7 Středové labiodentální frikativy

Neznělé [f] se v korpusu nevyskytuje se samohláskou, vždy je buď součástí shluku souhlásek, anebo na konci slova, ovšem ve všech případech je mapováno do téže hlásky – středové labiodentály /f/, respektive do slabiky /fu/. V iniciále využívá znak 弗 /fú/ (celkem čtyřikrát), zatímco v kodě znak 夫 /fū/. Tento znak se používá jak pro slabiky končící písmenem /f/ (dvakrát), tak i v případech, kde se píše /v/, ale čte se [f], protože na konci slova jsou všechny souhlásky neznělé, a to 44krát.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Františkovo Lázně	[francɪʃkovɪ laːznɛ]	/fúlánjixièkè kuàngquán zhèn/	[fuːlantɛiːɛje kʰɿ˥kʰwaŋ tɕʰən]	/fúlánjixièkè kuàngquán zhèn/	[fuːlantɛiːɛje kʰɿ˥kʰwaŋ tɕʰən]
Varnsdorf	[varnsdorf]	/wǎ'ěrēnsī duō'ěrfū/	[waːɔ̯ɛnsɿː twɔ˥əɪfuː]	/wǎ'ēnsī duōfū/	[waːɛnsɿː twɔ˥fuː]

¹⁶ XJC pracuje s verzí „Havlíček Brod“, BD „Havlíčkův Brod“, takže každý zdroj transliteruje jinou slabiku

Zbraslav	[zbraslaf]	/zībùlāsīlāfū/	[tsɿ:pu:la: sɿ:la:fu:]	/zībùlāsīlāfū/	[tsɿ:pu:la: sɿ:la:fu:]
<i>Tabulka 27: příklady mapování neznělé labiodentální frikativy</i>					

Znělé [v] využívá dvou fonémů v závislosti na kombinaci, samostatně či následovano slabikotvorným /l/ je mapováno do /f/, resp. /fu/. V kombinaci se samohláskou /-a/ využívá především approximantu /w/ (17krát), ale okrajově i neznělé /f/ (4krát). Tato varianta se vyskytuje v obou zdrojích dvakrát – pro Karlovy Vary a Ostravu, přičemž XJC pro Ostravu uvádí dvě varianty. V kombinaci se všemi ostatními souhláskami je použita approximanta /w/ (19krát).

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Vlašim	[vlašim]	/fúlāxīmǔ/	[fu:la:ei:mu:]	/fúlāxīmǔ/	[fu:la:ei:mu:]
Ostrava	[ʔostrava]	/àosītèlāwǎ/ /ésītèlāfā/	[aʊsɿ:tʰɿ^la:wa] [ɿ^sɿ:tʰɿ^la:fa:]	/ésītèlāfā/	[ɿ^sɿ:tʰɿ^la:fa:]
Lovosice	[lovositse]	/luòwòxīcǎi/	[lwɔ^wɔ^ei:tsʰaɿ]	/luòwòxīcǎi/	[lwɔ^wɔ^ei:tsʰaɿ]
<i>Tabulka 28: příklady mapování znělé labiodentální frikativy</i>					

I tady je patrná zajímavá práce se znaky, /fu/ na začátku slova je vždy 弗/fú/, zatímco uprostřed slova používá XJC tentýž znak a BD 夫/fū/ (Havlíčkův Brod, Rakovník). V kombinaci se slabikotvorným /l/ se v obou případech používá 伏/fú/ (Vltava). Žádné jiné souhlásky se tak nechovaly, aby použitým znakem, tedy graficky, reagovaly na pozici ve slově.

4.1.8 Alveolární přední frikativy

Neznělá přední alveolární frikativa /s/ je v korpusu mapována do neaspirované dentoalveolární frikativy /s/ (49krát). V případě, že je následována samohláskou /-i, -y/, dochází k palatalizaci a hláska se mění na aspirovanou afrikátu /x/ (8krát). Podle Kimové (2019, s. 70) však lze tuto variantu považovat za „faithful mapping“. Byla použita nejbližší možná hláska tak, aby byla zachována samohláska.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Sušice	[sufitse]	/sūxīcǎi/	[su:ei:tsʰaɿ]	/sūxīcǎi/	[su:ei:tsʰaɿ]

Semily	[semɪlɪ]	/sāimīli/	[saɪmi:li:]	/sāimīli/	[saɪmi:li:]
Plasy	[plasi]	/pŭlāxī/	[p ^h u:la:ɛi:]	/pŭlāxī/	[p ^h u:la:ɛi:]

Tabulka 29: příklady mapování neznělé přední alveolární frikativy

Znělá přední alveolární frikativa /z/ se v korpusu vyskytuje spíše okrajově. Samotná a v kombinaci s přední středovou souhláskou /-e/ je mapována do neaspirované dentoalveolární afrikáty /z/ (13krát), ale v kombinaci s nízkou souhláskou /-a/ (čtyřikrát) využívá polyfonní znak ʃl s trojím čtením: /zā/zhā/zhá/, který kromě /z/ využívá i neaspirovanou retroflexní afrikátu /zh/. Není-li čtenáři známa původní česká podoba, nebude schopen stoprocentně jasně určit, které čtení je v tomto případě bližší originálu. Je-li následována vysokou přední samohláskou, mění se na palatální frikativu /j/, protože apikální dentoalveolární frikativy s touto samohláskou slabiky netvoří.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Terezín	[tɛrɛzi:n]	/tèléijīn/	[t ^h ɛ ^l ɛɪtɛin]	/tàiléijīn/	[t ^h ɛ ^l ɛɪtɛin]
Benátky nad Jizerou	[bɛna:tkɪ nadjizɛrou]	/yīzélā hépàn wēinísí/	[ji:tsɤ ^h la: xɤ ^h p ^h an weɪni:sɪ:]	/yīzélā hépàn bèinàtèjī/	[ji:tsɤ ^h la: xɤ ^h p ^h an peɪna:t ^h ɛ ^h ɛi:]
Žďár nad Sázavou	[ʒja:r natsa:zavou]	/sàzhāwǎ hépàn rìjiǎ'ěr/	[sa:tʂa:wa: xɤ ^h p ^h an ɻ:tɛjaɛɪ]	/sàzhāwǎ hépàn rìjiǎ'ěr/	[sa:tʂa:wa: xɤ ^h p ^h an ɻ:tɛjaɛɪ]

Tabulka 30: příklady mapování znělé přední alveolární afrikáty

4.1.9 Alveolární zadní frikativy

Neznělá zadní alveolární frikativa /ʃ/ využívá dvě varianty podle toho, jaká samohláska následuje – aspirovanou retroflexní frikativu /sh/ a aspirovanou palatální frikativu /x/. První varianta je pro samostatnou souhlásku: /shi/ (10krát) a před souhláskou /-u/: /shu/ (2krát), druhá varianta předchází samohlásce /-i/: /xi/ (6krát) a samohlásce /-e/ v podobě /xie/ (2krát). Zdroje se v mapování liší akorát ve slabice /šo/, kterou XJC nalezneme jako /xiao/ a v BD jako /shao/. V podobě /sh/ se objevuje i tam, kde se psané /ž/ na konci slova ve výslovnosti asimiluje na neznělé [ʃ] (2krát).

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Vlašim	[vɫaʃim]	/fúlāxīmǔ/	[fu:la:ei:mu:]	/fúlāxīmǔ/	[fu:la:ei:mu:]
Šumperk	[ʃumpɛrk]	/shūmǔpèi'ěr kè/	[ʃu:mu:p ^h eɪ ək ^h ʌ]	/shǔnpèi'ěr kè/	[ʃwənp ^h eɪ ək ^h ʌ]
Benešov	[beneʃof]	/bèinèixiàofū/	[peɪneɪɕjaʊfu:]	/bèinèishào fū/	[peɪneɪʂaʊfu:]
Kroměříž	[kromɕɛři:ʃ]	/kèluómǔniè rìshí/	[k ^h ʌlwɔ ^h mu: njeŋ:ʃɹ:]	/kèluóméirì shí/	[k ^h ʌlwɔ ^h meɪŋ:ʃɹ:]

Tabulka 31: příklady mapování neznělé zadní alveolární frikativy

Znělá zadní alveolární frikativa /ʒ/ je pokaždé mapována do retroflexní approximanty /r/. V korpusu se objevuje pouze samostatně (6krát) a ve slabice /ží/ (2krát), v obou případech jako /ri/ a ve slabice /že/ – coby /re/ (4krát), tudíž není omezena limitovaným množstvím samohlásek, se kterými tato hláska může tvořit slabiku.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Domažlice	[domaʒɫitɕe]	/duōmǎrìlicǎi/	[twɔ ^h ma:ŋ:li: ts ^h aɪ]	/duōmǎrì licǎi/	[twɔ ^h ma:ŋ:li: ts ^h aɪ]
Boží Dar	[boʒi: dar]	/bóri dá'ěr/	[p ^o ɔ ^h ŋ:ta:ɔɪ]	/bóri dá'ěr/	[p ^o ɔ ^h ŋ:ta:ɔɪ]
Železný Brod	[ʒelɛzni: broʔ]	/rèlièzīnì bùluōdé/	[ʒ ^h lɛʒtsɿ:ni: pu:lwɔ ^h tɕ ^h]	/rèláizīnì bùluōdé/	[ʒ ^h lɛʒtsɿ:ni: pu:lwɔ ^h tɕ ^h]

Tabulka 32: příklady mapování znělé zadní alveolární frikativy

4.1.10 Velární frikativy

Neznělé [x] nalezneme celkem 17krát. Ve všech dostupných kombinacích, tedy samostatně i se samohláskami /a, e, o/ zůstává toutéž hláskou, tedy neznělým velárním /h/ [x], s jednou výjimkou: BD ve jménu Cheb používá slabiku /qie/, na rozdíl od XJC, které se drží systematického převodu.

Fakultativně znělé [ɣ] se v korpusu vyskytuje jen u dvou měst, a to v Rychnově nad Kněžnou a v Jindřichově Hradci, a to ještě navíc v podobě „Jindřich

Hradec“ [jindřiy hradets], a v obou zdrojích využívá hlásku i znak společnou znělé i neznělé variantě samostatně stojící hlásky: 赫/hè/ [xɤ[^]].

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Cheb	[xɛp]	/hèbù/	[xɤ [^] pu:]	/qièbù/	[tɕ ^h jɛpu:]
Vrchlabí	[vrɤlabi:]	/fú'ěrhèlābǐ/	[fu:əixɤ [^] la:pi:]	/fú'ěrhèlābǐ/	[fu:əixɤ [^] la:pi:]
Jindřichův Hradec	[jindřiyu:f hradets]	/yīndérìhè hèlādécí/	[jintɤ [^] ŋ:xɤ [^] xɤ [^] la:ɤ [^] ts ^h ɿ:]	/yīndérìhè chéngbǎo/	[jintɤ [^] ŋ:xɤ [^] tɕɤŋpaɔ]

Tabulka 33: příklady mapování velární frikativy

4.1.11 Glotální frikativa

Hlásky /h/ je v korpusu přítomná 38krát, vyskytuje se jak samostatně (18krát), tak v kombinaci se samohláskami /a, o, u/. Ve 37 případech je použita neznělá velární frikativa /h/ [x], odchylkou z pravidla je Jihlava v BD, kde byly dostupné dvě varianty: 伊希拉瓦/yīxīlāwǎ/, kde je /h/ mapováno do palatální frikativy /x/, a 吉拉瓦/jílāwǎ/, kde je tato hláska vynechaná úplně.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Luhačovice	[luɦatɕovitɕɛ]	/lúhāqiáo wéicǎi/	[lu:xa:te ^h jaɔ weɿtshaɿ]	/lúhāqiáo wéicǎi/	[lu:xa:te ^h jaɔ weɿtshaɿ]
Husinec	[ɦusɪnɛts]	/húxīnèicí/	[xu:ɛi:neɿts ^h ɿ:]	/húxīnèicí/	[xu:ɛi:neɿts ^h ɿ:]
Jihlava	[jiɦlava]	/yīhèlāwǎ/	[ji:xɤ [^] la:wa]	/yīxīlāwǎ/ jílāwǎ/	[ji:ɛi:la:wa] [tɕi:la:wa]

Tabulka 34: příklady mapování glotální frikativy

4.1.12 Vibranty

Znělá i neznělá varianta písmena /ř/: [r̥], resp. [r̝] nemá v češtině rozlišovací vlastnost (Palková 1994, s. 122), a rozdíl ve znělosti je příliš malý na to, aby byl reflektován v transliteraci – ve všech přítomných slabikách, jak v kombinaci se samohláskou /e/ (8krát), tak i s /i/ (14krát), je mu přiřazena retroflexní hláska /r/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Břeclav	[brɛtslaf]	/bùrècílāfū/	[pu:ɹ̥ʰʌtsɿ:la:fu:]	/bùrècílāfū/	[pu:ɹ̥ʰʌtsɿ:la:fu:]
Příbram	[při:bram]	/půribùlāmŭ/	[pʰu:ɹ̥ɿ:pu:la:mu:]	/půribùlāmŭ/	[pʰu:ɹ̥ɿ:pu:la:mu:]

Tabulka 35: příklady mapování znělé i neznělé šumové vibranty

Vibranta /r/ patří mezi dobře zastoupené souhlásky v korpusu: nalezneme ji v kombinaci se všemi samohláskami, a ve všech případech je transliterována do laterální frikativy /l/ (73krát). Stejně pravidelně je řešena i jako samostatně stojící hláska – využívá k převodu retroflexní samohlásku /er/ (42krát), případně je vynechána (2krát).

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Terežín	[tɛrɛzi:n]	/tèléijīn/	[tʰɹ̥ʰleɿtein]	/tài léijīn/	[tʰaɿleɿtein]
Špindlerův Mlýn¹⁷	[ʃpɪndleru:f mli:n]	/shípíngdéliè ěr mŭlín/	[ʃɿ:pʰiəŋtɹʰljeɔɹ̥mu:lin]	/shípíngdélái lŭfū mŭlín/	[ʃɿ:pʰiəŋtɹʰlaɿlu:fu:mu:lin]
Varnsdorf	[varnsdorf]	/wǎ'ěrēnsī duō'ěrfū/	[wa:əɹ̥ənsɿ:twɔʰəɹ̥fu:]	/wǎ'ēnsīduō fū/	[wa:ənsɿ:twɔʰəɹ̥fu:]

Tabulka 36: příklady mapování sonorní vibranty

4.1.13 Laterála

Laterála /l/ je v kombinaci s jakoukoliv samohláskou mapována do téže hlásky – laterální frikativy /l/ (91krát), samostatně /l/ používá retroflexní samohlásku /er/ (16krát).

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Loket	[lokɛt]	/luòkètè/	[lwɔʰkʰɹʰtʰɹʰ]	/luòkètè/	[lwɔʰkʰɹʰtʰɹʰ]
Kolín	[koli:n]	/kəlín/	[kʰɹʰlin]	/kəlín/	[kʰɹʰlin]
Bruntál	[brunta:l]	/bùlóngtǎ'ěr/	[pu:lɔŋtʰa:əɹ]	/bùlúntǎ'ěr/	[pu:lwəntʰa:əɹ]

Tabulka 37: příklady mapování laterály

¹⁷ Rozdílné dělení hlásek, XJC „Špindler – Mlýn“, /r/ -> /er/; BD „Špindlerův – Mlýn“, /rŭv/ -> /lufu/. Odpovídá to tedy popsanému pravidlu.

4.1.14 Approximanta

Approximanta /j/ je převáděna velmi pravidelně – stojí-li samostatně (3krát), nebo pokud je následována samohláskami /a, e, i/ se stává glidou /y-/ (16krát), je-li následována samohláskou /o/ (6krát), pak získává podobu slabiky /yue/, kde tvoří glidu [ɥ]. Jedinou výjimku tvoří alternativní přepis Jihlavy v BD, kde najdeme slabiku /jih/ transliterovanou jako /ji/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
České Budějovice	[tʃeske: budɛjɔvɪtsɛ]	/jiékè bùjié/ yuēwéicǎi/	[tɕɛk ^h ɤ [^] pu: ɛjɛɥɛwɛɪts ^h aɪ]	/jiékè bùjié/ yuēwéicǎi/	[tɕɛk ^h ɤ [^] pu: ɛjɛɥɛwɛɪts ^h aɪ]
Janské Lázně	[janske: la:ɹnɛ]	/yángshì wēnquán zhèn/	[jɑŋʂɿ:wən tɛ ^h ɥæntʂən]	/yángsikǎi lāzīniè/	[jɑŋʂɿ:k ^h aɪ la:tsɿ:nje]
Znojmo	[znojmo]	/zīnuòyīmò/	[tsɿ:nwɔ [^] ji: m ^ɔ ɔ [^]]	/zīnuòyīmò/	[tsɿ:nwɔ [^] ji: m ^ɔ ɔ [^]]
Jičín	[jitʃi:n]	/yīqīn/	[ji:te ^h in]	/yīqīn/	[ji:te ^h in]
Jihlava	[jɪflava]	/yīhèlāwǎ/	[ji:xɤ [^] la:wa]	/yīxīlāwǎ/ /jɪlāwǎ/	[ji:ɛi:la:wa] [tɛi:la:wa]

Tabulka 38: příklady mapování approximanty

4.2 Samohlásky

Mapování samohlásek je seřazeno od nízké samohlásky přes obě střední až k oběma vysokým. U středních samohlásek, které mají dostupné více řešení, je na úvod zařazena i tabulka vyčísľující procentuální rozložení jednotlivých variant, a to jak v celém korpusu, tak i uvnitř daného zdroje pro demonstraci toho, jak se mezi sebou liší.

4.2.1 Nízká samohláska

Nízká středová samohláska /a/ je pravidelně mapována do svého ekvivalentu, jednoduché nízké samohlásky /a/. Jako jednoduchá samohláska se vyskytuje ve 140 případech, díky tomu, že může následovat jakoukoli hlásku kromě palatál. V případě, že následuje po souhlásce /č/ a /ď/, které jsou transliterovány pomocí palatál /q/ a /j/, je doplněna ještě mediálou /-i-/, a /a/ je tak mapováno do dvojhlásky /-ia/. Kromě toho je ještě kombinováno s glidami – tam, kde v češtině následuje za approximantou /j/,

vzniká /ya/; pokud za frikativou /v/, v 17 případech z 23 /wa/. Zbýlých pět výskytů transliteruje slabiku jako /fa/. Jediná výjimka, kterou v celém korpusu najdeme, je slabika /sa/, která je v BD mapována do slabiky /si/ ve jméně Jablonec nad Nisou. Jméno řeky je přepsáno z tvaru „Nisa“.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Tachov	[taxof]	/tǎhuòfū/	[t ^h a:xwɔ [^] fu:]	/tǎhuòfū/	[t ^h a:xwɔ [^] fu:]
Prachatice	[praxacɪtsɛ]	/pǔlāhājìcǎi/	[p ^h u:la:xa: tɛi:ts ^h aɿ]	/pǔlāhājìcǎi shì/	[p ^h u:la:xa: tɛi:ts ^h aɿɿ:]
Čáslav	[tʃa:slaf]	/qiàsīlāfū/	[tɕ ^h jatsɿ:la:fu:]	/qiàsīlāfū/	[tɕ ^h jatsɿ:la:fu:]
Janské Lázně	[janskɛ: la:ʒnɛ]	/yángshì wēnquánzhèn/	[jɑŋɿɿ:wən tɕ ^h ɥæntsən]	/yángsīkǎi lāzīniè/	[jɑŋɿɿ:k ^h aɿ la:tsɿ:njɛ]
Opava	[ʔopava]	/àopàwǎ/	[aɔp ^h a:wa]	/àopàwǎ/	[aɔp ^h a:wa]
Jablonec nad Nisou	[jablonets nadɲisou]	/nísà hépàn yàbùluònèicǐ/	[ni:sa:xɿ [^] p ^h an japu:lwɔ [^] neɿts ^h ɿ:]	/nísī hépàn yàbùluò nèicǐ/	[ni:sɿ:xɿ [^] p ^h an japu:lwɔ [^] neɿts ^h ɿ:]

Tabulka 39: příklady mapování nízké středové samohlásky

4.2.2 Střední samohlásky

Střední samohlásky jsou jediné, které mají komplikovanější řešení, jednak kvůli mnoha alofonům těchto hlásek, které v čínštině existují, jednak kvůli litovanému počtu kombinací čínských slabik. Tady se na úrovni hlásek také projevují nejvýraznější rozdíly mezi oběma zdroji korpusu.

4.2.2.1 Přední střední samohláska /e/

Jsou dostupná čtyři řešení, a to /-e, -ei, -ie, -ai/, které je možné najít v celkem 126 slabikách, a to 66 v XJC a 60 v BD, nezávisle na místě a způsobu artikulace. V následující tabulce lze pozorovat, že v obou zdrojích je nejčastější variantou /-ai/, ovšem BD ji využívá ve větší míře než XJC, která v kombinaci se stejnými souhláskami využívá častěji /-e/. Tato kategorie je ale také největší proto, že zahrnuje i českou slabiku /ce/, která se jako /cai/ transliteruje 39krát. /-ei/ pak v obou zdrojích představuje cca čtvrtinu a varianta /-ie/ je spíše okrajová.

řešení	XJC		BD		celkem	
	počet	%	počet	%	počet	%
/-ai/	24	36,36	32	53,33	56	44,44
/-ei/	17	25,75	17	28,33	34	26,98
/-e/	18	27,27	9	15,00	27	21,42
/-ie/	7	10,60	2	3,33	9	7,14

Tabulka 40: počty výskytů řešení přední střední samohlásky

/-e/ je využito v celkem 9 kombinacích, ale je to varianta preferovaná XJC, tytéž slabiky v BD se spíše přepisují jako /-ai/. /-e/ následuje za /c/ (v jednom případě ze 40)¹⁸: /ce/, za /ch/ jednou: /he/, po /d/ následuje pětkrát¹⁹: /de/, po /j/ jedenkrát: /ye/, /t/ v šesti případech jako /te/²⁰. V obou zdrojích se vyskytují ve všech případech po /z/ jako /ze/ a po /ž/ jako /re/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Pardubice	[pardubitsɛ]	/pà'ěrdübí cè/	[p ^h a:ɔtu:pi:ts ^h ɤ ^h]	/pà'ěrdübí cǎi/	[p ^h a:ɔtu:pi:ts ^h ai]
Cheb	[xɛp]	/hèbù/	[xɤ ^h pu:]	/qièbù/	[tɛ ^h jɛpu:]
Hradec Králové	[ɦradɛc kra:love:]	/hèlādécí kèlāluòwéi/	[xɤ ^h la:ɤ ^h ts ^h ɤ ^h : k ^h ɤ ^h la:lwo ^h weɿ]	/hèlādécí kèlāluòwéi/	[xɤ ^h la:ɤ ^h ts ^h ɤ ^h : k ^h ɤ ^h la:lwo ^h weɿ]
Jeseník²¹	[jɛsɛɲi:k]			/yésāiníkè/	[jesaɲi:k ^h ɤ ^h]
Teplice	[tɛplɪtsɛ]	/tèpǔlicǎi/	[t ^h ɤ ^h p ^h u:li:ts ^h ai]	/tèpǔlicǎi/	[t ^h ɤ ^h p ^h u:li:ts ^h ai]
Benátky nad Jizerou	[bena:tkɪ nadjizɛrou]	/yīzélā hépàn wēinísí/	[ji:tsɤ ^h la: xɤ ^h p ^h an weɲi:sɿ:]	/yīzélā hépàn bèinàtèjǐ/	[ji:tsɤ ^h la: xɤ ^h p ^h an peɲa:t ^h ɤ ^h tsɛi:]
Železný Brod	[ʒɛlezni: brot]	/rèlièzīnǐ bùluòdé/	[ɿ ^h lɛtsɿ:ni: pu:lwo ^h ɤ ^h ɤ ^h]	/rèláižinǐ bùluòdé/	[ɿ ^h lɛtsɿ:ni: pu:lwo ^h ɤ ^h ɤ ^h]

Tabulka 41: příklady mapování přední střední samohlásky I

¹⁸ XJC

¹⁹ Čtyřikrát XJC, BD jednou; druhá varianta /dai/ také jednou, zbylé dvě slabiky byly v přeložených slovech.

²⁰ Pětikrát XJC, BD jednou, druhá varianta /tai/ je v BD třikrát.

²¹ V XJC je vynechán

/-ai/ se objevuje při transliteraci slabik s /d/, a to jednou v BD: /dai/, jako /cai/ v kombinaci s /c/ v 39 případech ze 40, díky čemuž také představuje nejčastější řešení v korpusu, dvakrát následuje po /k/, v BD čtyřikrát po /l/ (pokaždé, XJC ve všech případech využívá /lie/), jednou po /m/, šestkrát po /s/ a třikrát po /t/ (BD; XJC: /te/).

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Frýdek- Místek	[fri:dɛk mi:stɛk]	/fúlidékè mīsītèkè/	[fu:li:ɬʰk ^h ɿ ^ʌ mi:sɿ:t ^h ɿ ^ʌ k ^h ɿ ^ʌ]	/fúlidàikè mīsītàikè/	[fu:li:taɪk ^h ɿ ^ʌ mi:sɿ:t ^h ɿ ^ʌ k ^h ɿ ^ʌ]
Vysoké Mýto	[visokɛ: mi:to]	/wéisuōkǎi mītuō/	[weɪswɔ ^ʌ k ^h ai mi:t ^h wɔ ^ʌ]	/shàng mītuō/	[ʂaŋmi:t ^h wɔ ^ʌ
Humpolec	[ɦumpolɛts]	/húmǔbōliècí/	[xu:mu:p ^u ɔ ^ʌ ljɛts ^h ɿ:]	/hóngbōláicí/	[xoŋp ^u ɔ ^ʌ laɪts ^h ɿ:]
Česká Kamenice	[tʃɛska: kamɛɲɪtsɛ]	/jiékè kǎmàinícǎi/	[tɛjɛk ^h ɿ ^ʌ k ^h a: maɪni:ts ^h ai]	/jiékè kǎmèinícǎi/	[tɛjɛk ^h ɿ ^ʌ k ^h a:maɪni:ts ^h ai]
Písek	[pi:sɛk]	/písāikè/	[p ^h i:sai ^h k ^h ɿ ^ʌ]	/písāikè/	[p ^h i:sai ^h k ^h ɿ ^ʌ]
Terežín	[tɛrɛzi:n]	/tèlèijīn/	[t ^h ɿ ^ʌ leɪtɛin]	/tàilèijīn/	[t ^h ai ^h leɪtɛin]

Tabulka 42: příklady mapování přední střední samohlásky 2

/-ie/ se používá v případech, kde dochází k palatalizaci souhlásky: následuje-li po českých hláskách /ch/ a /č/, které obě při transliteraci tvoří slabiku /qie/, a po českém /š/, která v čínštině využívá slabiku /xie/. Jak slabika /če/, tak /še/ jsou k nalezení jen v názvech, které transliterují vlastní jméno z podoby v podstatném jméně: František, Havlíček²². Mimo to jej ještě využívá XJC ve všech pěti případech po souhlásce /l/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Cheb	[xɛp]	/hèbù/	[xɿ ^ʌ pu:]	/qièbù/	[tɕ ^h jɛpu:]
Havlíčkův Brod	[ɦavli:tʃu:f bro:t]	/hǎfúliqìkè bùluōdé/	[xa:fu:li:tɕ ^h je k ^h ɿ ^ʌ pu:lwo ^ʌ ɬɿ ^ʌ]	/hǎfūliqíkùfū bùluōdé/	[xa:fu:li:tɕ ^h i: k ^h u: fu:pu:lwo ^ʌ ɬɿ ^ʌ]
Františkovy Lázně	[franciʃkovi la:zɲɛ]	/fúlánjìxièkè kuàngquán	[fu:lantei:ɕje k ^h ɿ ^ʌ k ^h waŋ tɕ ^h əntɕəŋ]	/fúlánjìxièkè kuàngquán	[fu:lantei:ɕje k ^h ɿ ^ʌ k ^h waŋ tɕ ^h əntɕəŋ]

²² Podrobněji toto téma rozebírám v podkapitole Využití podstatného jména místo přídavného

		zhèn/		zhèn/	
Humpolec	[ɦumpolɛts]	/húmǔbōliè cí/	[xu:mu:p ^u ɔ [^] ljɛts ^h ː]	/hóngbōláí cí/	[xɔŋp ^u ɔ [^] laɪts ^h ː]

Tabulka 43: příklady mapování přední střední samohlásky 3

/-ei/ následuje po labiálních explozivách /b, m, n, p/. Je-li v české slabice vibranta /r/, mění se na slabiku /lei/, čímž se odlišuje od slabiky obsahující původně laterálu /l/: obě souhlásky využívají tutéž souhlásku, ale české /le/ se transformuje do /lai/, resp. /lie/. Poslední souhláska, která patří do této kategorie, je frikativa /v/, která se mění na polosamohlásku /w/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Benešov	[bɛnɛʃof]	/bèinèixiàofǔ/	[pɛ̃nɛ̃ɛjɔ̃fu:]	/bèinèishàofǔ/	[pɛ̃nɛ̃ɛʃaɔ̃fu:]
Liberec	[lɪbɛrɛts]	/libèiléicí/	[li:pɛ̃lɛ̃ts ^h ː]	/libèiléicí/	[li:pɛ̃lɛ̃ts ^h ː]
Hradec Králové	[ɦradec kra:lovɛ:]	/hèlādécí kèlāluòwéi/	[xɾ [^] la:tɾ [^] ts ^h ː k ^h ɾ [^] la:lwo [^] wɛ̃]	/hèlādécí kèlāluòwéi/	[xɾ [^] la:tɾ [^] ts ^h ː k ^h ɾ [^] la:lwo [^] wɛ̃]

Tabulka 44: příklady mapování přední střední samohlásky 4

4.2.2.2 Zadní střední samohláska /o/

Samohláska /o/ je transliterována celkem v 154 slabikách. Má sice také více variant v přepisu, ale zdroje jsou poměrně konzistentní a rozdíly mezi nimi jsou marginální. Drtivě převažuje finála se zadní vzestupnou dvojhlasikou /-uo/ (64,28%), frekventované jsou ještě varianty se střední zadní samohláskou, a to zaokrouhlenou /-o/ (14,28%) a nezaokrouhlenou /-e/ (10,39%). Mimo to najdeme ještě možnost vzestupné dvojhlasiky /-ao/ (5,19%) s variantou trojhlasiky v případě palatalizace /-iao/ (1,95%), a slabiky /jo/, která mají svoji vlastní variantu /yue/ (3,89%). Dané kategorie se navíc částečně váží i k jednotlivým místům artikulace.

řešení	XJC		BD		celkem	
	počet	%	počet	%	počet	%
/-uo/	51	64,55	48	64	99	64,28
/-o/	11	13,92	11	14,67	22	14,28

/-ao/	4	5,06	4	5,33	8	5,19
/-iao/	2	2,53	1	1,33	3	1,95
/-e/	8	10,13	8	10,67	16	10,39
/yue/	3	3,80	3	4	6	3,89

Tabulka 45: počty výskytů řešení zadní střední samohlásky

Nejčastější řešení pomocí dvojhlásky /-uo/ následuje po většině souhlásek, jmenovitě všech předních alveolárních hláskách: explozivách /d/ (10krát), /t/ (11krát) a frikativách /l/ (19krát), /r/ (18krát) a /s/ (5krát). Následuje také po velární frikativě /ch/ (7krát) a glotální frikativě /h/ (7krát). Všechny souhlásky jsou mapovány systematicky, do vhodného protějšku, tvoření slabiky s touto samohláskou nemá vliv na jejich artikulaci.

Jediná hláska, u níž k posunu výslovnosti dochází, je afrikáta /c/ (vyskytuje se 2krát). Aspiraci ztrácí a tvoří tak slabiku s neaspirovanou dentoalveolární afrikátou: /zuo/, ale nemá systematický převod – pro každou samohlásku využívá jiný.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Hodonín	[ɦodonɪ:n]	/huòduō níng/	[xwɔ̌ ^ʌ twɔ̌ ^ʌ ni ^ʌ ŋ]	/huòduō níng/	[xwɔ̌ ^ʌ twɔ̌ ^ʌ ni ^ʌ ŋ]
Chomutov	[xomutof]	/huòmùtuō fū/	[xwɔ̌ ^ʌ mu:t ^h wɔ̌ ^ʌ fu:]	/huòmùtuō fū/	[xwɔ̌ ^ʌ mu:t ^h wɔ̌ ^ʌ fu:]
Duchcov	[duxtsɔf]	/dùhèzuoǒfū/	[tu:xɔ̌ ^ʌ tswɔ̌ ^ʌ fu:]	/dùhèzuoǒfū/	[tu:xɔ̌ ^ʌ tswɔ̌ ^ʌ fu:]
Jablonec nad Nisou	[jablonets nadɲɪsɔʊ]	/nísàhépàn yàbùluò nèi cí/	[ni:sa:xɔ̌ ^ʌ p ^h an japu:lɔ̌ ^ʌ neɪ ts ^h ɿ:]	/nísī hépàn yàbùluò nèi cí/	[ni:sa:xɔ̌ ^ʌ p ^h an japu:lɔ̌ ^ʌ neɪ ts ^h ɿ:]
Kroměříž	[kromɲeɾi:ʃ]	/kèluómǔ nièrìshí/	[k ^h ɔ̌ ^ʌ lɔ̌ ^ʌ mu: nje.ŋ:ʂɿ:]	/kèluóméiri shí/	[k ^h ɔ̌ ^ʌ lɔ̌ ^ʌ meɪŋ: ʂɿ:]
Soběslav	[sobjeslaf]	/suǒbié sīlāfū/	[swɔ̌ ^ʌ pjesɿ:la: fu:]	/suǒbiésīlāfū/	[swɔ̌ ^ʌ pjesɿ:la: fu:]

Tabulka 46: příklady mapování zadní střední samohlásky 1

Druhá kategorie /-o/ následuje po všech vyskytujících se labiálách: explozivní bilabiální znělé /b/ (10), neznělé /p/ (4krát), nasála /m/ (6krát) a labiodentální frikativa /v/ (2krát). Znělá i neznělá exploziva jsou obě mapovány do neaspirovaného protějšku /b/. Znělá frikativa /v/ se mění na glidu /w/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Mladá Boleslav	[mlada:boleslaf]	/mǔlādábólièsīlāfū/	[mu:la:ta:p ^o ʰlajesɿ:la:fu:]	/mǔlādábóláisīlāfū/	[mu:la:ta:p ^o ʰlajɿ:la:fu:]
Poděbrady	[pojɛbradi]	/bōjiébùlādí/	[p ^o ʰtɛjɿ:la:ti:]	/bōjiébùlādí/	[p ^o ʰtɛjɿ:la:ti:]
Most	[most]	/mòsītè/	[m ^o ʰsɿ:t ^h ʰ]	/mòsītè/	[m ^o ʰsɿ:t ^h ʰ]
Lovosice	[lovositsɛ]	/luòwòxīcǎi/	[lw ^o ʰw ^o ʰɛi:ts ^h ai]	/luòwòxīcǎi/	[lw ^o ʰw ^o ʰɛi:ts ^h ai]

Tabulka 47: příklady mapování zadní střední samohlásky 2

Třetí větší skupina s řešením pomocí /-e/ je tvořena pouze neznělou velární explozivou /k/, která v čínštině tvoří slabiku /ke/ (37 výskytů) a marginální odchylky: samohláska bez iniciály (2/9 výskytů), znělá glotální frikativa /h/ transliterovaná jako neznělá velární frikativa /h/ (1/8 výskytů, v XJC), neznělá dentoalveolární exploziva /t/ se svým aspirovaným protějškem /t^h/ (1/12 výskytů).

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Kolín	[koli:n]	/kēlín/	[k ^h ʰlin]	/kēlín/	[k ^h ʰlin]
Ostrava	[ʔostrava]	/àosītèlāwǎ/	[a ^o ʰsɿ:t ^h ʰla:wa:]	/ésītèlāfā/	[ʰsɿ:t ^h ʰla:fa:]
Hořice	[hòrɿtsɛ]	/hèricǎi/	[x ^h ʰɿ:ts ^h ai]	/huòricǎi/	[xw ^o ʰɿ:ts ^h ai]
Dolní Věstonice	[dolɿni:vjestoɿtsɛ]	/xià wéiyésītuōnícǎi/	[ejaweɿsɿ:t ^h ʰw ^o ʰni:ts ^h ai]	/xià wéisītè nícǎi/	[ejaweɿsɿ:t ^h ʰni:tshaɿ]

Tabulka 48: příklady mapování zadní střední samohlásky 3

Finála /-ao/ je využita primárně u samostatně stojící samohlásky (7 výskytů). Mimoto je použita ještě pro zadní alveolární frikativu /ʃ/ tam, kde pro převod využívá

retroflexní afrikátu /ʃh/ (1 slabika, BD). V případě palatalizace se pak přidává glida /-i-/ a finála má konečnou podobu /-iao/ (3 výskyty), najdeme ji u těžé frikativy /ʃ/ v podobě palatální afrikáty /x/ (1 slabika, XJC) a u alveolární zadní afrikáty /č/, která využívá palatální aspirovanou afrikátu /q/ (2 slabiky).

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Opava	[ʔopava]	/àopàwǎ/	[aɔp ^h a:wa]	/àopàwǎ/	[aɔp ^h a:wa]
Benešov	[bɛɲʃof]	/bèinèixiào fū/	[peɪneɪjɛjɑʊfu:]	/bèinèishàofū/	[peɪneɪʃɑʊfu:]
Luhačovice	[luɦatʃovitɕɛ]	/lúhāqiáo wéicǎi/	[lu:xa:te ^h jaʊ weɪtshaɪ]	/lúhāqiáowéi cǎi/	[lu:xa:te ^h jaʊ weɪtshaɪ]

Tabulka 49: příklady mapování zadní střední samohlásky 4

Slabika /jo/ je v podstatě jedinou slabikou, která neobsahuje žádnou zadní střední samohlásku, ať už zaokrouhlenou, nebo nezaokrouhlenou. Je transliterována šestkrát, a pokaždé do těžé slabiky: /yue/[ɥe], tedy vzestupné dvojhlásky.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Kyjov	[kɨjof]	/jīyüēfū/	[tɕi:ɥefu:]	/jīyüēfū/	[tɕi:ɥefu:]

Tabulka 50: příklady mapování zadní střední samohlásky 5

Chybějící kombinace jsou s palatálními explozivami /dʃ, tʃ, ɲ/, znělou velární explozivou /g/, labiodentální frikativou /f/, a zadními alveolárními frikativami /z, ʒ/.

4.2.3 Vysoké samohlásky

Vysoké samohlásky jsou opět velmi pravidelné. Přední vysoká samohláska, ať už je psaná /i/ nebo /y/, je mapovaná do těžé hlásky, přední nezaokrouhlené jednoduché samohlásky /-i/. Výjimku tvoří kombinace s frikativou /v/, která se v tomto případě mění na glidu /w/ a tudíž musela být vložena ještě centrála, aby vznikla existující slabika – konkrétně trojhláska /wei/. Kromě přední vysoké samohlásky byla použita ještě retroflexní souhláska, a to při transliteraci všech slabik /ři/, a to šestkrát ve formě /ri/ [ɻ].

Je však třeba říct, že tato samohláska byla v korpusu dostupná v kombinaci jen s dvěma třetinami souhlásek. /b, d, l, m, n, p/ je možné přímo kombinovat s /-i/, a vznikají tak slabiky /bi, di, li, mi, ni, pi/. /c, f, g, h, ň, t, z, ž/, z nichž jen část umožňuje kombinaci s přední vysokou samohláskou, nejsou v korpusu s touto samohláskou kombinovány ani jednou. Samohláska /i/ se samostatně také nevyskytuje.

U některých hlásek navíc ovlivňuje i předcházející souhlásku, která se palatalizuje:/t', d', k/ jsou shodně mapovány do frikativy /j/, /t'/ zároveň využívá i aspirované alveolární explozivy /t/. /č/ využívá neaspirovanou afrikátu /q/ a /s, š/ aspirovanou afrikátu /x/. Souhláska také v jednom případě splývá se samohláskou: /j/, které je mapované do /y-/, je zachováno i v kombinaci s /-i/, a tak splývají do jediného zvuku /yi/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Liberec	[lɪberets]	/libèiléicí/	[li:peɪleɪts ^h ɿ:]	/libèiléicí/	[li:peɪleɪts ^h ɿ:]
Jičín	[jitʃi:n]	/yīqīn/	[ji:te ^h in]	/yīqīn/	[ji:te ^h in]
Klatovy	[klatovɪ]	/kèlātuōwéi/	[k ^h ɿ [^] la:t ^h wɔ [^] weɿ]	/kèlātuōwéi/	[k ^h ɿ [^] la:t ^h wɔ [^] weɿ]
Hořice	[hoɾitse]	/hèrìcǎi/	[xɿ [^] .ɿ:ts ^h aɿ]	/huòrìcǎi/	[xwɔ [^] .ɿ:ts ^h aɿ]

Tabulka 51: příklady mapování přední vysoké samohlásky

Zadní vysoká samohláska /u/ je ve všech 46 případech mapována do téže hlásky a ve všech případech také figuruje pouze jako jednoduchá samohláska /u/. V kombinaci s frikativou /v/, která je v tomto případě mapována do /w-/, splývá v jeden zvuk /wu/²³.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Bohumín	[boɦumi:n]	/bóhúmíng/	[p ^u ɔ [^] xu:mi ² ŋ]	/bōhúmīn/	[p ^u ɔ [^] xu:min]
Duchcov	[duxtsɔf]	/dùhèzuǒfū/	[tu:xɿ [^] tswɔ [^] fu:]	/dùhèzuǒfū/	[tu:xɿ [^] tswɔ [^] fu:]
Humpolec	[ɦumpolets]	/húmǔbōliè cí/	[xu:mu:p ^u ɔ [^] ljets ^h ɿ:]	/hóngbōláicí/	[xɔŋp ^u ɔ [^] laɪts ^h ɿ:]

Tabulka 52: příklady mapování zadní vysoké samohlásky

²³ Fonologický zápis: [u] (Trísková 2012, s. 381)

Poslední uvedený příklad – Humpolec – sice v jedné variantě slabiku /hum/ mapuje do slabiky/hong/, zde však narážíme na nepřesnosti zápisu pinyin, slabika se ve skutečnosti vyslovuje [xʊŋ] – s téměř zavřenou středozadní zaokrouhlenou samohláskou je zavřené zadní zaokrouhlené samohlásce blízko.

Bohužel, samohláska /u/ se v korpusu objevuje v kombinaci pouze s necelou polovinou souhlásek, a to /b, d, h, k, l, m, r, s, t, v/. Nelze tedy s jistotou konstatovat, jak by se chovala v kombinaci např. s palatálami /tʰ, dʰ/.

4.2.4 Dvojhlaska /ou/

Jediná původní česká dvojhlaska je také jediná, která se v korpusu objevuje, byť v omezené míře – následuje po nasále /m/ a po frikativách /l, r/, celkem ve čtyřech toponymech. Ani jeden zdroj není příliš konzistentní.

XJC slabiku /mou/ [moʊ] ve jméně Olomouc rozkládá na dvě části a /u/ transliteruje samostatně, vznikají tedy dvě slabiky /mowu/ [m^ʊɔ[^]wu:], třebaže čínština má k dispozici totožnou slabiku [moʊ], která ani nebyla použita pro žádnou jinou slabiku, takže nebyl důvod ji nevyužít. Přesně korespondující je naopak slabika /lou/ [loʊ], která je zachována přesně: /lou/ [loʊ]. Oproti tomu se slabika /rou/ mění v /lao/ [lɑʊ], protože slabika /lou/ [loʊ] byla již použita pro slabiku /ro/. A uzavřená slabika /roun/ preferuje zachování nasály ve finále na úkor samohlásky, vzniká tedy slabika /long/ [lɔŋ].

BD pro slabiku /mou/ nabízí dvě varianty²⁴, v první je dvojhlaska stažena na jednoduchou samohlásku/mu/[mu:] a druhá možnost využívá stejné rozdělení slabiky na dvě jako XJC: /mowu/ [m^ʊɔ[^]-wu:]. Slabiky /lou/ a /rou/ nejsou nijak odlišeny a obě dělí dvojhlasku do dvou slabik:/luowu/ [lwɔ[^]-wu:]. Poslední, tedy uzavřená slabika /roun/, volí stejné řešení s jednoduchou vysokou zadní samohláskou a velární nasálou jako XJC:/long/ [lɔŋ].

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Olomouc	[ʔolomouɕ]	/àoluòmò wūcí/	[aʊlwɔ [^] m ^ʊ ɔ [^] wu:ts ^h ɿ:]	/àoluòmùcí/ /àoluòmòwūcí/	[aʊlwɔ [^] m ^u :ts ^h ɿ:] [aʊlwɔ [^] m ^ʊ ɔ [^] wu: ts ^h ɿ:]

²⁴ Jedna v mapě a druhá v popisu města

Louny	[loʊni]	/lóuní/	[loʊni:]	/luòwūní/	[lwɔ˥wu:ni:]
Roudnice nad Labem	[roʊdɲitɕe nadlabem]	/lābèi hēpàn láo déníçǎi/	[la:peɪxɾ˥˥ pʰanlaʊ tɾ˥˥ni:tsʰaɪ]	/lābèi hēpàn luōwūdéníçǎi/	[la:peɪxɾ˥˥ pʰan lwɔ˥wu:tɾ˥˥ ni:tsʰaɪ]
Beroun	[beroun]	/bèilóng/	[peɪlɔŋ]	Bèi lóng shì	[peɪlɔŋʂi:]

Tabulka 53: příklady mapování dvojhlásky /ou/

4.2.5 Řešení /ě/

Rozdělme si nejprve tuto skupinu na tři kategorie – /dě, tě, ně/, kde je palatalizována souhláska, /bě, pě, vě/ s approximantou /j/ uprostřed slabiky: [bjɛ, pjɛ, vjɛ] a /mě, mně/, kde uprostřed stojí palatální nasála /ň/ [ɲ]. První kategorie byla rozebrána v podkapitole Palatální explozivy, resp. Nasály, a oba zdroje byly v řešení poměrně konzistentní.

Slabika /bě/ je obsažena v jediném toponymu, a to Soběslav. Oba zdroje používají totéž řešení, a sice z [bjɛ] se stává /bie/ [pje], což je nejbližší možná varianta co do zvuku a struktury, iniciální bilabiální exploziva ztrácí znělost, za ní následuje glida spolu se střední přední samohláskou, která se liší od původní jen otevřeností. Také se tak tato slabika odlišuje od slabiky /be/, která je bez výjimky transliterována do slabiky /bei/.

Slabika /pě/ se v žádném jméně nenachází. Slabika /vě/ [vjɛ] nemá žádný přesný ekvivalent. XJC problém řeší rozkladem na dvě části: [v-jɛ] a transliteruje každou zvlášť: /wei-ye/ [weɪ-je], BD preferuje zachování jediné slabiky, a tak dochází ke zkreslení ve finále slabiky: /wei/ [weɪ].

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Soběslav	[sobjɛslaf]	/suōbīésīlāfū/	[swɔ˥pjesɿ:la:fu:]	/suōbīésīlāfū/	[swɔ˥pjesɿ:la:fu:]
Dolní Věstonice	[dolɲi: vjɛstɔɲitɕe]	/xià wéiyésī tuōnícǎi/	[ɛjawejjesɿ: tʰwɔ˥ni:tsʰaɪ]	/xià wéisītè nícǎi/	[ɛjawejɿ: tʰɾ˥ni:tʂaɪ]

Tabulka 54: příklady řešení /ě/ 1

Totožná tendence se projevuje i u poslední skupiny: XJC ve všech třech toponymech rozkládá slabiku /mě/ [mpɛ] na dvě části a ty transliteruje odděleně, takže vzniká /mu-nie/ [mu:-nje]. BD zachovává celek jako jednu slabiku a volí stejnou finálu jako u předchozí kategorie: /mei/ [meɪ]. Pro tvrzení, že u BD je tato slabika převedena na základě psané podoby mluví i fakt, že slabiky /me/ a /mě/ používají stejnou slabiku a stejný znak: 梅 /méi/ [meɪ]. U Mělníka XJC uvádí dvě varianty, přičemž hlavní verze slabiku rozkládá na dvě a starší podoba transliterace má jen jednu slabiku, finální podoba slova se od BD liší jen použitým znakem.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Kroměříž	[krompɛ̌ʁiːʃ]	/kèluómǔ nièrìshí/	[k ^h ʅ ^ʰ lwo ^ʌ mu: njeŋ: ^ʃ ʅ:]	/kèluóméirì shí/	[k ^h ʅ ^ʰ lwo ^ʌ meɪ ŋ: ^ʃ ʅ:]
Litoměřice	[litompɛ̌ʁitɕe]	/lituōmǔniè rìcǎi/	[li: ^h wo ^ʌ mu: njeŋ: ^ʃ ts ^h aɪ]	/lituōméirìcǎi/	[li: ^h wo ^ʌ meɪ ŋ: ^ʃ ts ^h aɪ]
Mělník	[mpɛ̌ɲi:k]	/mǔniè'ěrní kē/ /méi'ěrníkè/	[mu:njeəni: k ^h ʅ ^ʰ] [meɪəni:k ^h ʅ ^ʰ]	/méi'ěrníkè/	[meɪəni:k ^h ʅ ^ʰ]

Tabulka 55: příklady řešení /ě/ 2

4.2.6 Délka samohlásek

Nehraje roli při transliteraci, totožné slabiky jsou použity pro transliteraci českých slabik s dlouhou i krátkou samohláskou. K ilustraci může sloužit slabika /ta/ a /tá/:

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Tachov	[taxof]	/tǎhuòfū/	[t ^h a:xwo ^ʌ fu:]	/tǎhuòfū/	[t ^h a:xwo ^ʌ fu:]
Tábor	[ta:bor]	/tǎbó'ěr/	[t ^h a:p ^ʊ ɔ ^ʌ əɪ]	/tǎbó'ěr/	[t ^h a:p ^ʊ ɔ ^ʌ əɪ]

Tabulka 56: příklady řešení délky samohlásky

4.3 Slovo

V této podkapitole rozeberu přístup transliterací k celkové stavbě slova, tedy jak řeší shluky dvou a více souhlásek, slabiky, jejichž nukleus je tvořen slabikotvorným /r/ či /l/, a také uzavřené slabiky. Zvlášť se budu věnovat slabikám uzavřeným nasálou, protože je to mezi zmíněnými strukturami jediná, která je možná i v čínské slabice.

4.3.1 Řešení shluků souhlásek a uzavřených slabik

Všechny souhlásky jak ve shlucích, tak v kodě slabiky se chovají stejně, V korpusu nalezneme 294 slabik, které jsou při transliteraci řešeny rozdělením slabik na jednotlivé souhlásky v 287 případech, a jen v 7 případech je souhláska vynechána. Nasály v kodě, které částečně zachovávají svou pozici, a slabiky s /ě/, byly z této kategorie vynechány, protože se chovají jinak.

Za každou samostatně stojící souhlásku se přidává jedna z vysokých samohlásek či střední středová, která umožňuje vznik nové slabiky. Po všech labiálních hláskách /b, p, m, f, v/ následuje zadní vysoká samohláska /u/. Po předních alveolárních explozivách /d, t/ a všech velárních hláskách /g, k, ch/ i glotální frikativě /h/ středová samohláska /e/ [ə]. Ta následuje i po alveolární frikativě /š/, ale jako uzavřená slabika, i s přední nasálou. Po alveolární afrikátě /c/ a alveolárních frikativách /s, z, ž/ je apikální samohláska /i/ [ɪ]. Po alveolární afrikátě /č/, approximantě /j/ a palatální explozivní nasále /ň/ se vyskytuje vysoká přední samohláska /i/ [i]. Samostatně stojící alveolární explozivní nasála /n/ je v samostatné slabice finálou po přední střední samohlásce: /en/. Frikativy vibranta /r/ a laterála /l/ používají obě erizaci, tedy retroflexní samohlásku /er/. Jediné souhlásky, které se v korpusu samostatně nevyskytují, jsou palatální explozivy /ť, ď/.

To, jak se jednotlivé souhlásky mění, je popsáno v jednotlivých kategoriích již v podkapitolách jim věnovaným. Všechny samostatně se vyskytující souhlásky jsou uvedeny v následující tabulce, jsou uspořádány podle toho, jakou samohlásku přibírají.

	čj	pinyin	čj	pinyin	čj	pinyin	čj	pinyin	čj	pinyin	čj	pinyin
[u]	/b/	/bu/	/p/	/pu, bu/	/m/	/mu/	/f/	/fu/	/v/	/vu/		
[ə]	/d/	/de/	/t/	/te/	/g/	/ge, ke/	/k/	/ke/	/ch/	/he/	/h/	/he/
[ɪ]	/c/	/ci/	/s/	/si/	/z/	/zi/						
[ɨ]	/š/	/shi/	/ž/	/ri/								
[i]	/č/	/qi/	/j/	/yi/	/ň/	/ni/						
výjm.	/n/	/en/	/l/	/er/	/r/	/er/						

Tabulka 57: přehled slabik vzniklých z oddělené souhlásky

Postupným rozkladem se z původně jedné slabiky může stát dvou až čtyřslabičný úsek transliterovaného slova. Jako příklad uvedu Prostějov: český název má tři slabiky, ale transliterovaná podoba, v obou verzích stejná: 普罗斯捷约夫/pǔluósījiéyüēfū/, má slabik šest, přičemž první slabika /pros/ byla rozložena na tři slabiky, tak, že mezi dvě souhlásky v préture byla doplněna samohláska, a souhláska v kodě se také stala samostatnou slabikou, druhá slabika zůstala jednou slabikou a v poslední slabice byla opět do samostatné slabiky oddělena koda.

Rozdělení jedné slabiky na čtyři pak nalezneme např. u Zbraslavi: 兹布拉斯拉夫 /zībùlāsīlāfū/, kde jsou v préture dokonce tři souhlásky, a nukleus první slabiky je tak zachovaný až s poslední souhláskou ve třetí slabice přepisu, a koda opět má svou vlastní slabiku. Oba zdroje tu uvádějí stejný přepis.

Slabikotvorné /r, l/ je řešeno stejně jako to samostatné v préture i kodě, a to retroflexní samohláskou /er/. Lze to demonstrovat na příkladě: Litomyšl [litomɨʃl], kde oba zdroje řeší tuto situaci shodně: 利托米什尔 /lītūōmīshí'ěr/ [li:tʰwɔ^hmi:ʃl:ɔɪ].

Délka shluku tedy není primárním důvodem pro vynechání souhlásky, vliv nemá ani, zda je shluk na začátku, uprostřed, nebo na konci slova. K vynechání souhlásky dochází jen výjimečně, všechny případy jsou popsány v následujících třech odstavcích:

•Vynechání a zkreslení glotální frikativy /h/

BD: Jihlava – nalezneme dvě varianty, a ani jedna plně neodpovídá výše popsanému systému. První je 伊希拉瓦 /yīxīlāwǎ/ [ji:ei:la:wa], kde je hláska /h/ převedena jako 希 /xī/, což je varianta, která se objevuje v biblických transliteracích²⁵. Druhá varianta je 吉拉瓦 /jīlāwǎ/. Domnívám se, že tu došlo k vizuální výpůjčce, použití téhož písmena /j/ v pinyin, jaké bylo v českém zápisu, třebaže má odlišné čtení. Hláska /h/ je vynechána úplně.

•Vynechání frikativy /r/

Karlovy Vary jsou pokaždé 卡罗维发利 /kāluówéi fālì/ oba zdroje vypouštějí /r/ v kodě. Karlštejn, v XJC jako 卡尔什特因 /kǎ'ěrhshítèyīn/, tedy zápis založený na počestěné verzi, jednu z hlásek ve shluku /rl/ vynechává, protože obě souhlásky se

²⁵ Např. Ηρώδης (希律, Xīlù) – Pleco

přepisují stejně, a tak by se byla opakovala ta samá slabika: 卡尔尔什特因 /kǎ'ěrěrsī tēyīn/. Varnsdorf je BD zapsán 瓦恩斯多夫 /wǎ'ēnsīduōfū/, transliterace vynechává obě /r/, předpokládám, že je to kvůli celkové délce slova. Harrachov [faraxof] je vyslovovaný jen s jedním /r/, a tak nelze říct, že by v přepisu došlo u obou zdrojů k vypuštění hlásky: 哈拉霍夫 /Hā lā huò fū/.

•Vynechání afrikáty /c/

XJC: Králický Sněžník se píše jako 克拉利基雪山 /kèlālījī xuěshān/, ale přesný tvar by byl 克拉利茨基雪山 /kèlālīcījī xuěshān/. Nejspíš jen došlo k chybě při přepisu, protože všechny ostatní názvy XJC jsou buď přesně, nebo nejprve volí mezikrok skrz podstatné jméno.

4.3.2 Nasály v kodě

V korpusu se nachází tři nasály, které jsou ve slabice na pozici kody: /n/, /m/ a /ŋ/. V této části rozeberu, zda se drží předpokladu postaveného na vzoru transliterací z angličtiny, a nasála v kodě je zachována, nebo převažuje tendence souhlásku oddělit do další slabiky.

Nejfrekventovanější nasála v kodě je přední alveolární exploziva /n/, na této pozici se nachází v 18 toponymech. Jedno ze jmen, Zlín, je transliterováno pouze v BD, a jméno Karlštejn je transliterováno z české výslovnosti a zápisu²⁶ pouze v XJC, dostupných je tedy 34 transliterací.

Převažuje řešení pomocí přední nasály ve finále (20 slabik; 60,6%). Je využita i zadní nasála (11 slabik; 33,3%). Je-li v kodě mezi samohláskou a nasálou jiná souhláska, nasála je oddělena do samostatné slabiky (3 slabiky; 6%). Výskyt další souhlásky v kodě po nasále či další shluk souhlásek nemá vliv, tyto souhlásky mají vlastní slabiku, případně jsou vynechány. Transliterovaná slabika vždy začíná poslední souhláskou v préture, souhlásky nesousedící s nukleem jsou opět odděleny do vlastní slabiky.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Jičín	[jitʃi:n]	/yīqīn/	[ji:tc ^h in]	/yīqīn/	[ji:tc ^h in]

²⁶ K názvům transliterovaným z německé výslovnosti více v kapitole Odchylyky a hybridy

Blansko	[blansko]	/bùlánsíkē/	[pu:lansɿ:k ^h ɿ ^ʌ]	/bùlánsíkē/	[pu:lansɿ:k ^h ɿ ^ʌ]
<i>Tabulka 58: příklady slabik s alveolární nasálou zachovanou v kodě</i>					

Tabulka č. 58 uvádí příklady nejčastějšího řešení – tedy přední nasálu /-n/ v kodě, nyní se podíváme na případy, které volí jinou variantu a kde bude možné, odůvodnit její použití. Ve třech toponymech je v každém zdroji použita pro převod jiná nasála, všechny jsou uvedeny v tabulce č. 59. Využití zadní nasály převažuje v XJC – toto řešení je použito ve jménech Bohumín i Bruntál. V BD se tato varianta u neshodujících se případů objevuje pouze u Vsetína ve slabice /tín/, kde je iniciála odvozena z písemného zápisu. Vznikla by tak slabika /tin/, která v čínštině neexistuje, a proto je použita slabika /ting/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Bohumín	[boɦumi:n]	/bóhú míng/	[p ^o ɔ ^ʌ xu:mi ^o ŋ]	/bōhúmĭn/	[p ^o ɔ ^ʌ xu:mi ⁿ]
Bruntál	[brunta:l]	/bùlóng tǎ'ěr/	[pu:lɔŋt ^h a:ɔɿ]	/bùlúntǎ'ěr/	[pu:lwənt ^h a:ɔɿ]
Vsetín	[fseci:n]	/fúsāijīn/	[fu:sai ^ɿ tsɿn]	/fúsāitíng/	[fu:sai ^ɿ t ^h i ^o ŋ]
<i>Tabulka 59: příklady slabik s odlišným řešením nasály zachované v kodě</i>					

Transliterace slabiky /jan/ [jan] využívá slabiku /yang/ [jaŋ] se zadní nasálou, protože slabika /yan/ s přední nasálou se vyslovuje [jen], a tak by byla ovlivněna výslovnost samohlásky. Bez zjevného důvodu byla zadní nasála použita ve dvou dalších toponymech, nicméně konzistentně v obou zdrojích.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Janské Lázně	[janske: la:ʒnɛ]	/yángshì wēnquán zhèn/	[jaŋɿ:wən tɛ ^h ɥəntɕən]	/yángsīkǎi lāzīniè/	[jaŋɿ:k ^h aɿ la:tsɿ:nje]
Hodonín	[ɦodoni:n]	/huòduō níng/	[xwɔ ^ʌ twɔ ^ʌ ni ^o ŋ]	/huòduō níng/	[xwɔ ^ʌ twɔ ^ʌ ni ^o ŋ]
Špindlerův	[ʃpɪndlɛru:f]	/shípíngdéliè	[ɕɿ:p ^h iəŋt ^ɿ ɿ ^ʌ]	/shípíngdélái	[ɕɿ:p ^h iəŋt ^ɿ ɿ ^ʌ laɿ]

Mlŕn	mli:n]	řmŕlŕn/	ljeəɪmu:lin]	lŕfŕ mŕlŕn/	lu:fu:mu:lin]
<i>Tabulka 60: pŕíklady slabik s nasárou v kodě změňěnou na velární nasárou</i>					

Zbývá nám už jen poslední řešení, kde je nasárou /n/ je vydělována samostatně. Nalezneme ji pouze u dvou toponym – Varnsdorfu a Karlštejna, v obou případech je to počestěné, původně německé jméno s velkým shlukem souhlásek, a nasárou je až druhým členem kody. Slabika /varns/ je v každém zdroji transliterována jinak, BD sice hlásku /r/ úplně vynechává, ale stejně jako XJC pro samostatně stojící /n/ používá slabiku /en/, kde je nasárou také ve finále. Při transliteraci Karlštejna byl využit fakt, že approximanta /j/ je blízká glidě /ɣ-/ a slabika je tak vytvořena z celé kody naráz: /jn/ coby /yin/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Varnsdorf	[varnsdorf]	/wǎ'ěr'ēnsīduō ěrfŕ/	[wa:əɪnsɿ: twɔ^əɪfu:]	/wǎ'ēnsī duōfŕ/	[wa:ənsɿ:twɔ^fu:]
Karlštejn	[karlʃtɛjn]	/kǎ'ěrshtëyŕn/	[k^həɪʃt^hɿ^jin]		
<i>Tabulka 61: pŕíklady slabik vyděluující slabiku z kody</i>					

Bilabiální nasárou /m/ je obsažena v kodě u devíti toponym, transliterované jsou všechny, máme k dispozici 18 exemplářů. Ve 12 případech je slabika rozdělená a nasárou má svou vlastní slabiku /mu/ (66%), v ostatních slabikách zůstává ve finále – třikrát jako přední nasárou /-n/ (16,5%) a třikrát jako zadní nasárou /-ng/ (16,5%). Ke každé variantě je uveden pŕíklad v následující tabulce.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Český	[tʃɛskɪ:	/jiékè kèlŕ	[tɛjek^hɿ^k^hɿ^	/kèlŕmŕlŕò	[k^hɿ^lu:mu:
Krumlov	krumlɔf]	mŕlŕlŕòfŕ/	lu:mu:lɔ^fu:]	fŕ/	lɔ^fu:]
Vamberk	[vamberk]	/wǎnbèi'ěrkè/	[wanpeɪəɪk^hɿ^	/wǎnbèi'ěrkè/	[wanpeɪəɪk^hɿ^
Nymburk	[nɪmburk]	/níngbù'ěrkè/	[ni^ŋpuəɪk^hɿ^	/níngbù'ěrkè/	[ni^ŋpuəɪk^hɿ^
<i>Tabulka 62: pŕíklady řešení bilabiální nasárou v kodě</i>					

Stejně jako u alveolární nasárou /n/, i v tomto případě XJC preferuje menší zkreslení souhlásky, a tak dělí slabiku častěji, v 7 případech z 9 výskytů, naopak BD se

spíše kloní k menšímu počtu slabik, a tak častěji ponechává nasálu ve finále a slabika je dělená v 5 případech z 9. Jména, kde se řešení liší, jsou uvedena v tabulce č. 63.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Humpolec	[h umpolets]	/húmǔbō liècí/	[xu:mu: p ^u ɔ [^] ljets ^h ɿ:]	/hóngbōláicí/	[xoŋp ^u ɔ [^] laɿt s ^h ɿ:]
Šumperk	[ʃ umpɛrk]	/shūmǔ pèi'ěrkè/	[ʃu:mu: p ^h eɿ ɛɿk ^h ɿ [^]]	/shùnpèi'ěrkè/	[ʃwənp ^h eɿɛɿ k ^h ɿ [^]]

Tabulka 63: slabiky, kde se zdroje neshodují v řešení bilabiální nasály v kodě slabiky

Poslední nasála, která se v korpusu vyskytuje i v kodě, je palatální nasála /ň/, ale pouze v jediném toponymu, a tím je Choceň. Oba zdroje se v řešení shodují, slabiku /ceň/ rozkládají na dvě, aby byly zachovány obě souhlásky v přesném znění, tedy na /cai-ni/.

čj	IPA	XJC	IPA	BD	IPA
Choceň	[xotseɲ]	/huòcǎini/	[xwɔ [^] ts ^h aɲni:]	/huòcǎini/	[xwɔ [^] ts ^h aɲni:]

Tabulka 64: řešení palatální nasály v kodě

4.4 Využití znaků

Znaky jsou sice při transliteraci oproštěny od své významové složky a pouze zaznamenávají zvuk, ale jistý vliv na výslednou podobu mají, zejména v případě, že je ve slově použit polyfonní znak – nemusí být zcela jasné, které čtení znaku je v dané transliteraci to správné.

Využití rozdílných znaků umožňuje odlišit od sebe dvě zdrojové slabiky, které po transliteraci získaly stejnou zvukovou podobu. V jiných případech je použit totožný znak pro transliteraci různých slabik. Dále se oba zdroje mezi sebou mnohdy odlišují použitím jiných znaků se stejným čtením, případně se lišících jen tónem. Všem těmto jevům je věnována následující podkapitola.

4.4.1 Polyfonní znaky

V XJC nebylo čtení transliterovaných znaků uvedeno a v BD pochopitelně také ne, tudíž je nutné zohlednit, že může dojít ke zkreslení výslovnosti kvůli rozdílnému čtení

polyfonních znaků. V celém korpusu se vyskytuje dohromady 130 znaků (použitých pro transliteraci, nikoliv pro překlad), a z toho 28 je polyfonních. To je sice pětina, ale převažují znaky, které mají více variant v tónu, těch je 17, a znaků, které mají více variant i v hláskách, je jen 11.

Polyfonní znaky s více tóny jsou následující: 夫/fú, fū/, 别 /bié, biè/, 哈 /hā, hǎ, hà/, 比 /bǐ, bī/, 米 /mǐ, mí/, 乌 /wū, wù/, 采 /cǎi, cài/, 耶 /yē, yé, ye/, 切 /qiē, qiè/, 格 /gē, gé/, 肖 /xiāo, xiào/, 宁 /níng, nìng/, 拉 /lā, lá, lǎ, là/, 瓦 /wǎ, wà/, 发 /fā, fà/, 丽 /lí, lì/, 隆 /lóng, lōng/, 罗 /luó, luō/.

To, že tyto znaky představují tak velkou část použitých znaků, lze podle mě považovat za důkaz toho, že tóny nejsou v transliteracích nijak zohledněny. O něco problémovější je druhá kategorie, a to jsou znaky, které se liší i hláskovým složením slabiky. Podívejme se na ně tedy podrobněji.

znak	výsl.	zvolená varianta a odůvodnění
姆	/mǔ/, /m/	/mǔ/ je ve slovníku Pleco použito ve značném množství transliterací, např. 哈姆雷特/hāmùléitè/, Hamlet. Oproti tomu /m/ by sice lépe vyhovovalo potřebám korpusu, ale je to jen okrajová varianta vyskytující se v jediném slově, jako dialektová výslovnost 姆妈/mmā/, matka, teta.
塞	/sāi/, /sài/, /sè/	V Plecu jsou zařazené transliterace pod všemi třemi variantami čtení, přičemž /sè/, které by nejlépe odpovídalo původní slabice, je nejméně časté. Zvolila jsem proto variantu /sài/, kterou uvádí Kimová. ²⁷
奇	/qí/, /jī/	Obě čtení jsou v Plecu použita pro transliterace, ale /qí/ je výrazně frekventovanější.
卡	/kǎ/, /qiǎ/	Pleco uvádí /kǎ/ jako čtení používané pro transliterace.
贾	/jiǎ/, /gǔ/	/jiǎ/ je příjmení, a používá se i v transliterovaných jménech, /gǔ/ nikoliv.
万	/wàn/, /mò/	/wàn/ je výrazně frekventovanější a používané pro další transliterace, /mò/ je čtení vyhrazené pouze pro dvouslabičné

²⁷ Viz rejstřík, Massachusetts, Othniel, Sage

		příjmení 万俟/mòqí/. (viz Pleco)
兹	/zī/, /qí/	/zī/ je v Plecu uváděno i v transliteracích, /qí/ nikoliv.
摩	/mó/, /mā/	/mó/ je v Plecu uváděno i v transliteracích, /mā/ nikoliv.
什	/shén/, /shí/	pro transliterace jsou použity v Plecu obě varianty, ale /shí/ je mnohem častější, a také ji nalezneme u Kimové, navíc lépe vyhovuje původní české slabice.
扎	/zhā/, /zā/, /zhá/	Opět jsem zvolila variantu /zhā/, která je v Plecu u transliterací frekventovanější a kterou v rejstříku uvádí Kimová ²⁸ , třebaže /zā/ by lépe odpovídalo české slabice.
提	/tí/, /dī/	Varianta /tí/ je v Plecu u transliterací výrazně frekventovanější než /dī/.

Tabulka 65: polyfonní znaky s komentářem ke zvolené variantě čtení

4.4.2 Stejně znaky pro transliteraci různých slabik

Tento jev se týká většiny znaků, které jsou použity pro samostatnou souhlásku. Slabika, kterou tvoří spolu s přidanou pomocnou samohláskou, se shoduje se slabikou, která tuto samohlásku obsahuje již ve zdrojové slabice v češtině. V obou případech je pak použit tentýž znak, např. znak 布 /bù/ je použit pro slabiku /bu/ i pro samostatné /b/, znak 德 /dé/ pro slabiku /de/ i samostatné /d/, a další. Jako konkrétní příklad lze uvést Blansko: 布兰斯科 /bùlánsīkē/ a Nymburk: 宁布尔克 /níngbù'ěrkè/, kde je vidět odlišný zdroj pro znak 布/bù/.

Mimo to lze totéž pozorovat v případech, kde mají dvě různé slabiky jinou souhlásku, ale převedenou do stejné souhlásky a zároveň stejnou samohlásku, takže po transliteraci jsou totožné: 赫 /hè/ je použito pro české /ch/, /che/, /h/, a v XJC i pro /ho/, 拉 /lā/ je použito pro slabiky /la/ i /ra/, jak můžeme pozorovat u dvojice Plasy 普拉西 /pūlāxī/ a Poděbrady 波杰布拉迪 /bōjiébùlādī/.

Odlišná nasála v kodě u /nin/ i /nym/ je řešena stejnou slabikou i znakem: 宁 /níng/, a to u jmen Hodonín: 霍多宁 /huòduōníng/ a Nymburk: 宁布尔克

²⁸ Viz rejstřík Lazard, Mozard, Zagat

/níngbù'ěrkè/. Taktéž jediný znak 维 /wéi/ je použit pro více různých zdrojových slabik, tedy /ve/, /vi/, /vy/, /vě/.

4.4.3 Odlišení pomocí znaků tam, kde jsou různé slabiky mapovány do stejného zvuku

Jde v podstatě o marginální jev, týká se pouze dvou slabik, a to /sy/, /si/ - obě se vyslovují stejně: [sɪ] a /ši/, které jsou obě mapovány do stejné slabiky /xī/, ale jiného znaku: /sy/ a/si/ používá 西 /xī/, ve slovech Doksy: 多克西 /duōkèxī/ a Husinec: 胡西内茨 /húxīnèicǐ/, slabika /ši/ využívá znak 希 /xī/ ve jméně Sušice: 苏希采 /sūxīcǎi/.

4.4.4 Více znaků pro tutéž slabiku

U některých slabik jsou využity různé znaky, i když se liší jen tónem, nebo se úplně shodují. Rozdílů jsou jak mezi zdroji, tak i uvnitř jednotlivých zdrojů, ale jde spíše o nepříliš frekventované slabiky nebo jednu výjimku mezi mnoha.

Znak se mezi dvěma zdroji liší u slabiky /jan/, kde je v XJC 杨 /yáng/ a v BD 扬 /yáng/²⁹. V XJC se pak ve dvou variantách objevuje slabika /ja/, která je jednou jako 娅 /yà/ a podruhé jako 亚 /yà/³⁰.

Jeden znak se liší od ostatních v těchto případech: 波 /bō/ v BD ve jméně Bohumín: 波胡敏 /bōhúmǐn/, ve všech ostatních slabikách je /bo/ psáno jako 博 /bó/. Slabika /lo/ je u obou zdrojů v názvu Karlovy Vary: 卡罗维发利 /kǎluówéi fāli/ psána jako 罗 /luó/, u dalších jmen je to 洛 /luò/. /mo/ je v XJC v názvu Most: 摩斯特 /mósītè/ psáno jako 摩 /mó/, zatímco v dalších názvech je pro tuto slabiku použito 莫 /mò/. Slabika /tě/ je ve jméně Český Těšín: 捷克—杰欣 /jiékè jiéxīn/ psána jako 杰 /jié/ a ve všech ostatních jménech je 捷 /jié/.

V XJC jsou uvedeny dvě varianty přepisu Mělník, a každá varianta používá jeden znak, který se liší od ostatních – novější verze 姆涅尔尼科 /mǔniè'ěrníké/ pro samostatné /k/ používá 科 /kē/, které je jinak využíváno pro slabiku /ko/, a samostatné /k/ se přepisuje jako 克 /kè/. Starší varianta 梅耳尼克 /méi'ěrníké/ zas využívá jiný znak pro samostatné /l/, tedy 耳 /ěr/, ve všech ostatních prepisech je vždy 尔 /ěr/.

²⁹ Janské Lázně: XJC: 杨氏温泉镇 /Yáng shì wēnquán zhèn/ BD: 扬斯凯拉兹涅 /Yáng sī kǎi lā zī niè/

³⁰ Mariánské Lázně: 玛丽娅矿泉镇 /Mǎliyà kuàngquán zhèn/, Jablonec nad Nisou: 尼萨河畔亚布洛内茨 /Nísà hépàn Yàbùluònèicǐ/

Pro slabiku /ma/ používají oba zdroje dva různé znaky, a sice 玛 /mǎ/ pro Mariánské Lázně: 玛丽娅矿泉镇 /mǎliyà kuàngquán zhèn/, resp. 玛丽亚温泉市 /mǎliyà wēnquán shì/, 马 /mǎ/ pro Komárno: shodně 科马尔诺 /kēmǎ'ěrnùò/, a pro Domažlice používá XJC ten první: 多玛日利采 /duōmǎrìlìcǎi/ a BD ten druhý znak: 多马日利采 /duōmǎrìlìcǎi/.

5 Odchylky

Některé části korpusu nebyly transliterovány přesně podle původního znění, ale prošly ještě přes další jazyk, základem přenosu se stala upravená verze názvu, nebo byla část původního jména vypuštěna. Všem variantám, které se vymykají výše popsané pravidelné transliteraci, se budu věnovat v této kapitole.

5.1 Transliterace z jiného jazyka

U dvou měst je znatelná podobnost spíše s německou verzí jména než českou. Konkrétně jde o Prahu: Prag [pʁa:k]³¹ 布拉格 /bùlāgé/ a Plzeň: Pilsen [ˈpɪlzɛn]³² 比尔森 /bǐ'ěrsēn/. První polovina obou slov sice může vycházet obou verzí, ale koncovky zjevně odpovídají německé podobě slova: /g/ [k] 格 /gé/, a nikoliv 哈 /hā/, a také /sen/ [zɛn] je blíže 森 /sēn/ než 热尼 /rèní/, jak by odpovídalo pravidelné transliteraci z češtiny. Dále se shodují tom, že u obou jmen jsou i neznělé hlásky transliterovány do svých neaspirovaných protikladů. Také oba zdroje uvádí stejnou podobu názvu.

Počestěné jméno Karlštejn je v BD transliterováno z původního německého Karlstein, třebaže tu nejde o městečko Karlštejn, ale hrad, jak je doplněno v závěru názvu: 卡尔斯坦城堡 /kǎ'ěrsītān chéngbǎo/.

Název pro České Budějovice byl v BD uveden dvojmo, v tabulce popisující město česky, se správnou transliterací, a přímo v mapě německy: Budweis s čínským popiskem 南波西米亚州 /nánbōxīmìyàzhōu/ (Jihočeský kraj), došlo tedy k záměně krajského města s krajem.

Mimo to se tu objevuje ještě italština, a to u jména Benátky nad Jizerou. XJC používá 伊泽拉河畔威尼斯 /yízélā hépàn wēinísī/, kde 威尼斯 /wēinísī/ je obvyklý přepis „Venezia“, tedy města, podle kterého dostaly Benátky nad Jizerou své jméno.

I u těchto názvů šlo sice o transliteraci, ale protože vychází z jiného jazyka, a tedy i výslovnosti, která není shodná s tou českou, byly vyřazeny z podkladů pro pravidelnou transliteraci.

³¹ Výslovnost z Wikipedia, Prague

³² Výslovnost z Wikipedia, Plzeň

5.2 Zkrácená verze jmen

Názvy zkracuje převážně BD. Vynechání přízviska „Český“ u Českého Krumlova. pouze 克鲁姆洛夫 /kèlǔmǔluòfū/. Hranice na Moravě jsou také jen 赫拉尼采 /hèlānícǎi/, a vynechávají součást jména „na Moravě“. Vynechána je i část jména u Lipna nad Vltavou: 利普诺 /lǐpǔnuò/, a tak není z názvu jasné, zda se jedná o město, nebo o vodní přehradu (to bylo možné vyčíst pouze z mapy, a označené bylo obojí).

Naopak v XJC je u Sušice doplněna ještě lokace „v Čechách“, třebaže není součástí názvu města: (捷克的) 苏希采 /(jiékè de) sūxīcǎi/. Vynechána je jen část názvu Ústí nad Labem ve starší verzi názvu: 乌斯提 /wūsītí/.

5.3 Doplnění popisu „město“

BD u pěti měst doplňuje na závěr jména ještě informativní 市 /shì/ (město). Jde o Beroun: 贝龙市 /bèilóng shì/, Mariánské Lázně: 玛丽亚温泉市 /mǎlǐyà wēnquán shì/, Prachatice: 普拉哈季采市 /pǔlāhājìcǎi shì/, Přerov: 普热罗夫市 /pǔrèluòfū shì/, Rokycany: 罗基察尼市 /luōjīchání shì/.

5.4 Využití podstatného jména místo přídavného

Ve dvouslovných názvech měst, kde se vyskytuje přivlastňovací přídavné jméno odvozené od osobního jména, můžeme pozorovat vždy minimálně v jednom ze zdrojů před transliterací nejprve převod na podstatné jméno a následnou transliteraci z tohoto tvaru. Vidíme tedy proces, kde v XJC přepis pro Havlíčkův Brod vychází z formátu „Havlíček Brod“: 哈弗利切克布罗德 /hāfùlìqièkè bùluōdé/, ale v BD je tento krok vynechán a podoba jména je 哈夫利奇库夫布罗德 /hāfùlìqíkùfū bùluōdé/. Tento proces byl nalezen v XJC u osmi jmen a v BD u čtyř jmen, kde je přídavné jméno odvozeno ode jména osoby. Naopak u devátého názvu – Králický Sněžník – je převod pouze v BD, kde je transliterována první část v podobě podstatného jména: Králice + přeložená část Sněžník: 克拉利采雪山 /kèlālìcǎixuěshān/. Slabika 采 /cǎi/ je použita pro transliteraci slabiky /ce/ ve 39 případech, tudíž lze s jistotou říci, že se nejedná o vypuštění souhlásky ze slabiky /cký/, i když tento tvar tak může na první pohled působit.

V následující tabulce jsou tučně vyznačeny všechny výrazy, které byly nejprve převedeny z přídavného jména na podstatné a pak teprve transliterovány.

jméno	XJC		BD	
Františkovy Lázně	弗兰季谢克 矿泉水镇	/fúlánjìxièkè kuàngquán zhèn/	弗兰季谢克 矿泉水镇	/fúlánjìxièkè kuàngquán zhèn/
Havlíčkův Brod	哈弗利切克 布罗德	/hāfúliqìkè bùluōdé/	哈夫利奇库 夫布罗德	/hāfúliqìkùfū bùluōdé/
Janské Lázně	杨氏³³温泉 镇	/yángshì wēnquán zhèn/	扬斯凯拉兹 涅	/yángsikǎilāzīniè/
Jindřichův Hradec	因德日赫赫 拉德茨	/yīndéridèhèlādécí/	因德日赫城 堡	/yīndéridè chéngbǎo/
Králický Sněžník	克拉利基雪 山	/kèlālījī xuěshān/	克拉利采雪 山	/kèlālìcǎi xuěshān/
Mariánské Lázně	玛丽娅 矿泉水镇	/mǎliyà kuàngquán zhèn/	玛丽亚 温泉 市	/mǎliyà wēnquán shì/
Špindlerův Mlýn	什平德列尔 姆林	/shípíngdélièěr mǔlín/	什平德莱鲁 夫姆林	/shípíngdéláilǔ fū mǔlín/
Uherské Hradiště	乌赫尔赫拉 吉什捷	/wūhè'ěrhèlājìshíjié/	乌赫尔堡	/wūhè'ěrbǎo/
Uherský Brod	乌赫尔布罗 德	/wūhè'ěr bùluōdé/	乌赫尔斯基 布罗德	/wūhè'ěrsījī bùluōdé/

Tabulka 66: města se jménem transliterovaným po úpravě na podstatné jméno

5.5 Grafické úpravy

XJC v toponymech s přízviskem „Český“ a ve dvouměstí Frýdek-Místek používá znak pro jedničku jako pomlčku, i když symbol pro pomlčku existuje, ale je delší, je to vizuální rozdíl, pro srovnání jsou obě varianty přímo pod sebou:

³³ Více v kapitole Hybridy

捷克—布杰约维采 /jiékè yī bùjiéyuēwéicǎi/: se znakem pro jedničku.

捷克—布杰约维采 /jiékè – bùjiéyuēwéicǎi/ se znakem pro pomlčku.

BD odděluje dvouslovné toponymum v jednom případě jedničkou, Frýdek-Místek: 弗里代克—米斯泰克 /fúlǐdàikè yīmǐsītàikè/, a jednou pomocí tečky, Mladá Boleslav: 姆拉达·博莱斯拉夫 /mǔlādábóláisīlāfū/.

5.6 Starší varianty jmen

Dvě starší varianty v XJC jsou totožné s variantou BD: Mělník 梅耳尼克 /méi'ěrníkè/, resp. 梅尔尼克 /méi'ěrníkè/, kde je sice použit jiný znak, ale čtení se shoduje, a Ostrava 俄斯特拉发 /ésītèlāfā/, což naznačuje, že starší varianty jsou možná méně přesné, ale lépe zavedené.

6 Hybridy

V korpusu lze pozorovat zajímavé jevy, které ukazují nejen fonetickou vazbu, ale i sémantickou. Za hybridy tu označují toponyma, kde byla část převzata foneticky, tedy skrz transliteraci, a část byla přeložena. Hybridy se objevují v obou zdrojích, v podobném množství (XJC 16krát, BD 19krát), ale nevyskytují se vždy ve stejných toponymech, tedy tam, kde najdeme na jedné straně hybrid, je celý název na druhé straně přeložen, a naopak. V této kapitole budou popsána všechna jména, která se dají zařadit mezi hybridy.

- **Uherské Hradiště, Jindřichův Hradec**

Oba tyto názvy mají hybridní formu pouze v BD, pro překlad byl použit výraz 堡 /bǎo/ pro Hradiště a 城堡 /chéngbǎo/ pro Hradec. Oba názvy navíc transliterovaly přízvisko teprve po převodu na podstatné jméno: Uher: 乌赫尔 /wūhè'ěr/, Jindřich: 因德日赫 /yīndé rì hè/. Celý název je 乌赫尔堡 /wūhè'ěr bǎo/, resp. 因德日赫城堡 /yīndé rì hè chéngbǎo/. XJC tato toponyma transliteruje celá: 乌赫尔赫拉吉什捷 /wūhè'ěr hēlājìshìjié/ a 因德日赫赫拉德茨 /yīndé rì hè hēlādé cǐ/.

- **Lázně**

V korpusu jsou tři lázeňská města, Janské Lázně, Františkovy Lázně a Mariánské Lázně, tedy šest prepisů. Formulace překladové části se poměrně liší. Transliterovaná část vychází z převodu přivlastňovacího přídavného jména do tvaru podstatného jména v prvním pádu, jako u vícera dalších názvů (viz kapitola Odchylky). U dvou jmen se navíc liší znak, ale název se přečte naprosto stejně, tedy Jan je 杨 /yáng/ v XJC a 扬 /yáng/ v BD, Maria se zapisuje 玛丽娅 /mǎlìyà/ v XJC a 玛丽亚 /mǎlìyà/ v BD. František je v obou zdrojích zapsán stejně: 弗兰季谢克 /fúlánjìxièkè/. Dále tu jsou dva výrazy pro prameny: 温泉 /wēnquán/ (horký pramen), použitý jednou v XJC a jednou v BD, a 矿泉 /kuàngquán/ (minerální pramen), který je dvakrát u XJC a jednou u BD. Také jsou použita dvě slova pro města, 镇 /zhèn/, zde konzistentně využívaný XJC a jednou v BD, a 市 /shì/, který je jednou použit v BD, viz následující tabulka.

jméno	XJC	BD
-------	-----	----

Janské Lázně	杨氏温泉镇	/yángshì wēnquán zhèn/	扬斯凯拉兹涅	/yángsīkǎi lāzīniè/
Františkovy Lázně	弗兰季谢克矿 泉镇	/fúlánjìxièkè kuàngquán zhèn/	弗兰季谢克矿 泉镇	/fúlánjìxièkè kuàngquán zhèn/
Mariánské Lázně	玛丽娅矿泉镇	/mǎliyà kuàngquán zhèn/	玛丽亚温泉市	/mǎliyà wēnquán shì/

Tabulka 67: varianty překladu slova „lázně“ v toponymech

Za další překladovou část názvu bych považovala i druhý znak ve slově 杨氏 /yángshì/, který označuje rodové či klanové jméno, tedy 杨氏温泉镇 /yángshì wēnquán zhèn/ by šlo zpětně volně přeložit jako lázeňské město rodiny Janů, což by zhruba odpovídalo legendě o objevení pramene rytířem Janem.³⁴

Jediné město, které je tu řešeno jinak, než hybridně, jsou Janské Lázně v prepisu BD, kde je pravidelně transliterovaný celý výraz tak, jak je – s přivlastňovacím přídavným jménem, a bez překladu: 扬斯凯拉兹涅 /yángsīkǎi lāzīniè/.

- **Hora**

Kutná Hora má hybridní formu jen v XJC, používá transliterovanou část 库特纳 /kùtènà/ a znak 山 /shān/ (hora), zatímco BD celý výraz transliteruje: 库特纳霍拉 /kùtènà huòlā/. Další hora je název Sněžník, přeložený v obou zdrojích jako 雪山 /xuěshān/ (sníh/hora – sněžná hora). Transliterovanou část ale tvoří každý zdroj jinak, takže XJC uvádí 克拉利基雪山 /kèlālījī xuěshān/, kde je vynechána z transliterace souhláska /c/, a BD používá podstatné jméno Králice: 克拉利采雪山 /kèlālīcǎi xuěshān/.

- **Železná Ruda**

³⁴Viz Wikipedie, Janské Lázně

U tohoto toponyma jsou v BD přeloženy rovnou obě části: Železná jako 铁 /tiě/ (železo, železný), Ruda je 矿 /kuàng/ (ruda, důl), a přidává ještě znak 镇 /zhèn/ (město), aby bylo zjevné, že nejde o železný důl, ale o město. Oproti tomu XJC celý název transliteruje: 热列兹纳鲁达 /rèlièzīnà lǔdá/.

- **Nový**

Výraz „Nový“ nalezneme ve jménech třech měst, BD jej překládá jako 新 /xīn/ (nový) pokaždé, XJC pouze u Nového Jičína.

jméno	XJC		BD	
Nová Paka	诺瓦帕卡	/nuòwǎ pàkǎ/	新帕卡	/xīn pàkǎ/
Nové Zámky	诺维扎姆基	/nuòwéi zhāmǔjī/	新扎姆基	/xīn zhāmǔjī/
Nový Jičín	新伊钦	/xīn yīqīn/	新伊钦	/xīn yīqīn/

Tabulka 68: města, kde je přeložen výraz „nový“

- **Vysoké Mýto**

Přívlastek „Vysoký“ je v BD přeloženo jako 上 /shàng/, tedy „nad, nahoře, horní, vrchní“, celý název je 上米托 /shàng mǐtuō/, XJC celý název transliteruje: 维索凯米托 /wéisuōkǎi mǐtuō/.

- **Dolní Věstonice**

„Dolní“ je u obou zdrojů přeloženo stejně: 下 /xià/ (pod, spodní), ale celý název se mírně liší v transliterované části, v XJC je 下维耶斯托尼采 /xià wéiyésītōnícǎi/ a v BD 下维斯特尼采 /xià wéisītènicǎi/.

- **Řeky**

Tato skupina měst je zdaleka největší skupinou, které spadají do hybridů. Názvy všech měst, které mají v názvu „nad řekou“, jsou překládány vždy v tomto schématu: „název řeky v 1. pádu“ + 河畔 /hépàn/ (břeh/okolí řeky) + „jméno města“. Toto schéma nalezneme u deseti měst dodržené v 19 prepisech ze 21, Lipno nad Vltavou v BD zachovává jen polovinu jména a ztrácí celý název řeky: 利普诺 /lipǔnuò/; a Ústí

nad Labem má v XJC dvě varianty, z nichž ta starší také ztrácí jméno řeky: 乌斯提 /wūsītí/. Příklady jsou uvedeny v následující tabulce:

jméno	XJC	BD
Jablonec nad Nisou	尼萨河畔亚布 洛内茨 /nísà hépàn yàbùluònèicí/	尼斯河畔亚布 洛内茨 /nísī hépàn yàbùluònèicí/
Žďár Sázavou	萨扎瓦河畔日 贾尔 /sàzhāwǎ hépàn rìjiǎ'ěr/	萨扎瓦河畔日 贾尔 /sàzhāwǎ hépàn rìjiǎ'ěr/
Roudnice nad Labem	拉贝河畔劳德 尼采 /lābèi hépàn láodénícǎi/	拉贝河畔罗乌 德尼采 /lābèi hépàn luōwūdénícǎi/
Hluboká Vltavou	伏尔塔瓦河畔 赫卢博卡 /fú'ěrtǎwǎ hépàn hèlúbókǎ/	伏尔塔瓦河畔 赫卢博卡 /fú'ěrtǎwǎ hépàn hèlúbókǎ/

Tabulka 69: příklady měst obsahujících v názvu jméno řeky

- **Dvůr Králové nad Labem**

Zatímco XJC toto jméno opět transliteruje, a překlad se týká jen názvu řeky: 拉贝河畔德武尔克拉洛维 /lābèi hépàn déwǔ'ěr kèlāluòwéi/, v BD najdeme komplikovanější verzi: 拉贝河畔皇宫镇 /lābèi hépàn huángōng zhèn/, kde část Dvůr Králové je přeložena jako 皇宫镇 /huángōng zhèn/, doslovně „císařský, imperiální dvůr/město“.

	nic	a	an	am	e	é	i	in	o	ou	oun	u	un	um	y	yn	ym
nic									ao, e								
b	bu				bei	bie	bi		bo			bu					
c	ci	cha			cai, ce/ cai				zuo								
ch	he				he/qie				huo								
č	qi	qia			qie			qin	qiao								
d	de	da			de/dai, de				duo			du			di		
d'		jia			jie		ji/di										
f	fu																
g																	
h	he/he, xi	ha							huo, he/huo			hu		humu/hong			
j	yi	ya	yang		ye		yi/yi,ji	yin	yue								
k	ke, ge/ke	ka			ke, kai				ke			ku			ji		
l	er	la	lan		lie/lai		li	lin	luo	lou/luowu		lu				lin	
m	mu	ma			mai/mei	munie/mei	mi	ming/min	mo	mowu/mu, mowu		mu					
n	en	na			nei	nie	ni		ning	nuo					ni	ning	
ň	ni																
p	pu	pa			pei		pi		bo								
r	er	la	lan		lei		li		luo	lao/luowu	long	lu			li		
ř					re		ri										
s	si	sa/si,sa			sai		xi		suo			su			xi		
š	shi				xie		xi	xin	xiao/shao				shumu/shun				
t	te, de	ta			te/fai	jie	ji, ti/ ji	jín/ting	tuó/te,tuo			tu					
t'																	
v	fu	wa, fa		wan	wei	weiyé/wei			wo			wu			wei		
z	zi	zha			ze			jín									
ž	ri, shi				re		ri										

Tabulka 70: Transkripční tabulka

7 Shrnutí výsledků analýzy

V této části okomentuji výslednou transkripční tabulku, stručně připomenu, k jakým výsledkům jsem v analýze korpusu došla, srovnám je s očekávaným modelem z teoretické části a okomentuji, ve kterých částech se v přístupu k transliteraci XJC a BD liší.

Pravidelná transliterace je zdokumentována v transkripční tabulce na předcházející straně. Z důvodu rozměrů tabulky ji bylo nutné otočit o 90°. Horizontální osa je souhlásková, je řazena podle abecedy a obsahuje všechny české souhlásky tak, jak byly v korpusu nalezeny. Vertikální osa je samohlásková, je v ní zařazena prázdná samohláska (tam, kde stojí souhláska ve shluku, nebo samostatně) a všechny české samohlásky, dvojhlásky a samohlásky slabik uzavřených nasálou, které se v korpusu vyskytovaly. Složená podoba české slabiky odpovídá tomu, jak se zapisuje, tj. /tě/, nikoliv /t'e/ nebo [tɛ]. Uvnitř tabulky jsou pak čínské slabiky v pinyin, pomocí nichž se převádí daná slabika. Políčka, která jsou rozdělena lomítkem, jsou ta, kde je v každém zdroji použita jiná slabika, slabika před lomítkem je z XJC a slabika za lomítkem je z BD. Čárka mezi slabikami naznačuje, že se vyskytují dvě varianty v rámci jednoho zdroje. Dvě neoddělené slabiky značí, že výchozí slabika je rozložena do dvou.

V následujícím textu popíši strategii převodu jednotlivých hláskových skupin. Transkripce exploziv je vcelku bezproblémová – jsou převáděny velice pravidelně podle vzoru znělostní pár – aspirační pár. Bilabiály /b/ [b] a /p/ [p] se tak stávají bilabiály /b/ [p] a /p/ [p^h], alveoláry /d/ [d] a /t/ [t] taktéž alveolárními /d/ [t] a /t/ [t^h], i velára /k/ [k] zachovává aspirované /k/ [k^h]. Vazba mezi znělostí a aspirací se ztrácí u slabik /bo/ [bo] a /te/ [tɛ], přičemž první z nich ve všech případech volí variantu s neaspirovanou explozivou: /bo/ [p^oɔ[^]], a druhá má v korpusu obě varianty: neaspirované /de/ [tɚ[^]] i aspirované /te/ [t^hɚ[^]]. Slabika /ky/[kɪ] má svůj čínský protějšek palatalizovaný: /ji/ [tei:]. Vše tedy odpovídá předpokládanému převodu. Tyto explozivy až na jednu výjimku (Kdyně v XJC) ignorují asimilaci znělosti a řídí se psanou podobou hlásky. Transkripce palatálních exploziv /tʃ/[c] a /dʃ/[ʃ] využívá pro obě hlásky palatální frikativu /j/[tɕ], v BD se pak v některých případech vyskytuje i odpovídající aspirovaná či neaspirovaná exploziva /t/[t^h] a /d/[t].

V korpusu se vyskytující nasály jsou také mapovány velmi pravidelně, bilabiální nasála /m/[m] do téže hlásky /m/[m], alveolární nasála /n/[n] je také stejná: /n/[n], palatální nasála /ň/[ɲ] je mapována do dentoalveolární nasály následované vysokou přední samohláskou: /ni/[ni]. Jsou-li v kodě slabiky, u alveolární nasály převažuje zachování pozice, u bilabiální a palatální nasály převažuje vytvoření samostatné slabiky. Zde se zdroje liší, XJC preferuje přesnější zachování hlásky oproti BD častěji kodu odděluje, BD preferuje menší počet slabik a kodu častěji zachovává. Výchozí předpoklad, že nasála bude zůstat v kodě, splněn nebyl. Naopak se potvrdilo očekávání, že se dle potřeby slabiky budou vyskytovat přední i zadní nasála.

U afrikát jsem zaznamenala jen neznělé varianty hlásek. Mapování přední alveoláry /c/ [ts] závisí na následující samohlásce: samostatná hláska a slabika /ce/[tse] využívá aspirovanou dentoalveolární afrikátu /c/ [tʰ], slabika /ca/[tʰsa] využívá taktéž aspirovanou, ale retroflexní afrikátu /ch/ [tʂʰ] a slabika /co/[tʂo] využívá neaspirovanou dentoalveolární afrikátu /z/ [ts]. Mapování zadní alveoláry /č/[tʃ] je jednotné, vždy je využita neaspirovaná palatální afrikáta /q/[tʃʰ]. Přesný odhad na základě dostupné literatury nebylo možné stanovit, nelze tedy provést srovnání.

Pokud jde o frikativy, neznělá labiodentální frikativa [f], ať už psaná písmenem /f/ nebo /v/ (v případě spodoby znělosti) je vždy mapována do svého totožného protějšku /f/[f]. Znělá labiodentální frikativa /v/ [v] volí neznělou labiodentální frikativu /f/[f] jen když je oddělena do samostatné slabiky a okrajově i ve zdrojové slabice /va/[va]. I tato slabika ale častěji volí variantu aproximanty /w/[w], která je ve slabikách se všemi ostatními samohláskami. Zde se tedy blížíme spíše variantě, kterou popisuje Kimová než Novotná. Přední alveolární frikativy – neznělé /s/[s] a znělé /z/[z] jsou mapovány do dentoalveolární frikativy /s/[s], resp. neaspirované dentoalveolární afrikáty /z/[ts] a retroflexní afrikáty /zh/[tʂ]. Jsou-li následovány vysokou přední samohláskou, pak dochází k palatalizaci a je použita frikativa /x/[ç], resp. znělá afrikáta /j/[tɕ]. Neznělá frikativa tedy odpovídá předpokládané podobě, znělá frikativa nikoliv, protože měly být obě mapovány stejně. Neznělá zadní alveolární frikativa [ʃ] tam, kde se píše jako /š/, i tam, kde dochází k asimilaci znělosti a je psána jako /ž/, využívá vždy buď retroflexní frikativu /sh/[ʂ] nebo palatální frikativu /x/[ç]. Způsob převodu tedy odpovídá odhadovanému mapování. Znělá zadní alveolární frikativa /ž/[dʒ] se v korpusu objevuje jen minimálně, vždy je řešena retroflexní aproximantou /r/[ɻ]. Velární frikativa /ch/ ve své neznělé [x] i znělé [ç] variantě, stejně jako glotální frikativa /h/[ɦ] jsou všechny

shodně mapovány do velární frikativy /h/[x]. Jednou je slabika /che/[xɛ] mapována jako /qie/[tɕ^hje], a samostatné /h/[h] jako /xi/[ɛi:].

Vibranta /ř/ ve znělé[r] i neznělé[r̥]variantě využívá retroflexní approximantu /r/[ɻ]. Vibranta /r/ [r]a laterála /l/[l] jsou řešeny stejně – pomocí laterály /l/[r], a stojí-li samostatně, pak retroflexní samohláskou /er/[ə]. Approximanta /j/[j] pro převod používá glidu /y/[j] a v jednom případě je přepis založen na psané podobě a pracuje s palatálou /j/[tɕ].

Nízká samohláska /a/[a] a vysoké samohlásky – přední /i/[i] a zadní /u/[u] jsou opět ve svém převodu konzistentní. Nízká samohláska je řešena pomocí nízkého /a/[a:] a v případě palatalizace dvojhlasíky /-ai/[aɪ]. Přední vysoká samohláska, ať už je zapsána písmenem /i/ nebo /y/, využívá přední vysoké samohlásky /i/[i:], v případě nutnosti apikální samohlásky [ɿ/ʅ]v komplementární distribuci k ní. Zadní vysoká samohláska využívá svého totožného protějšku /u/[u:]. Nejméně konzistentní je přední střední samohláska /e/[ɛ], která nemá žádný vhodný protějšek. V korpusu je řešena pomocí čtyř různých variant: /-e/[ɾ[^]], /-ei/[eɪ], /-ai/[aɪ] a /-ie/[je]. XJC a BD je distribuují k iniciálám víceméně náhodně a vzájemně se v řešení příliš neshodují, a značně se rozcházejí i s předpokládanou podobou. Kvantitativně nejrozšířenější je varianta /-ai/[aɪ], tudíž naprosto neodpovídá předpokladu, že bude využita převážně jednoduchá samohláska /e/[ɾ[^]], případně dvojhlasíka /ie/[je]. Střední zadní samohláska /o/[o] má opět více variant, ale zde se již zdroje víceméně shodují: /-uo/[wɔ[^]] se váže k většině iniciál, /-o/[^oɔ[^]] k labiálám, /ao/[aɔ] stojí převážně tam, kde slabika začíná touto samohláskou, /-iao/[jɔɔ] po palatálách, /-e/[ɾ[^]] následuje po velární explozivě /k/, a slabika /jo/[jo] se přepisuje jako /yue/[ɥe]. Novotná přitom uvádí k angličtině pouze varianty /o/[^oɔ[^]], /uo/[wɔ[^]] a /e/[ɾ[^]]. Dvojhlasíka /ou/[oɔ] je s některými iniciálami hodnocena jako jeden foném a je řešena taktéž dvojhlasíkou /ou/[oɔ], u dalších iniciál je považována za dva fonémy a rozkládána na dvě slabiky: /uowu/[wɔ[^] wu:]. Lze říci, že XJC preferuje spíše první variantu a BD druhou, ale je nutné přihlédnout ke konkrétní slabice. Také písmeno /ě/[je] je řešeno více variantami, podle iniciály a zdroje – dvojhlasíkou /ie/[je], slabikou /nie/[nje] a přístupem stejně, jako kdyby se jednalo o samohlásku /e/[ɛ].

Dělení shluků souhlásek je pak řešeno vždy stejně, nehlédě na jeho délku a charakteristiku vyskytujících se souhlásek. Souhláska je oddělena a přibírá

epentetickou samohlásku, která odpovídá modelu popsanému Novotnou: labiály přibírají /u/ [u:], alveoláry a veláry /e/ [ɛ^], sykavky apikální samohlásku [ɿ/ʅ], vibranta /r/[r] a laterála /l/ [l] tvoří retroflexní samohlásku /er/ [ɛ̣]. Oproti tomu systém vynechávání souhlásek byl u českých transliterací naprosto pominut a dochází k němu jen v několika výjimkách – tato část modelu je tedy neuplatnitelná.

V korpusu se vyskytují polyfonní znaky, kvantitativně převládají ty, u nichž se varianty čtení liší pouze tónem, což považuji za důkaz toho, že tón do fonémické adaptace nijak nevstupuje. U použitých znaků lze pozorovat i další jevy – jeden znak odpovídá více různým zdrojovým slabikám, a někdy je pro tutéž zdrojovou slabiku použito více znaků, které se buď čtou stejně, nebo se liší jen tónem, a v omezené míře jsou jiné znaky se stejným čtením použity pro alespoň vizuální odlišení odlišných zdrojových slabik.

Do procesu převodu toponym zároveň vstupují ještě i další faktory, které vytvářejí odchylky – grafické úpravy názvů typu použití dělicí značky v některých dvouslovných názvech, případně zkrácení jména před jeho transliterací. Vyskytuje se tu i postup skrz mezikrok, kde výpůjčka proběhla sice foneticky, ale skrz jiný jazyk, většinou němčinu; anebo byl název upraven následujícím způsobem – přivlastňovací přídavné jméno změnilo podobu na původní vlastní podstatné jméno a teprve pak bylo transliterováno. V BD je u některých jmen doplněn ještě znak pro město (市/shì/), který upřesňuje, o jaký administrativní útvar se jedná. V XJC je navíc u některých jmen uvedena starší podoba, která se shoduje s podobou jména v BD, což naznačuje tendenci držet se foneticky méně přesných, ale déle zavedených a hlavně kratších podob jména. Posledním typem odchylky je pak hybridní podoba výpůjčky, kde je část jména přeložená a část transliterovaná.

Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zjistit, jak funguje převod toponym z českého do čínského jazyka, a zda se drží principů, které byly očekávány v návaznosti na strategie pozorované u výpůjček z angličtiny. V teoretické části práce byl popsán fonetický inventář a struktura slabiky jazyků, mezi nimiž výpůjčka proběhla, tedy spisovné češtiny a standardní čínštiny, a na základě existujících analýz fonetických výpůjček z angličtiny do čínštiny definovány očekávané principy přepisu. V praktické části byl analyzován korpus složený ze 130 českých jmen měst a dvou variant jejich přepisu do čínského jazyka v *Novém česko-čínském slovníku* (XJC) a online mapách *Baidu Ditu* (BD). Přepis byl zkoumán na úrovni hlásky, slabiky a slova a získané výsledky byly porovnány s principy popsanými v teoretické části. Zde se potvrdil předpoklad, že převod jmen byl založen převážně na fonetické podobnosti hlásek. I přes tuto tendenci ale bylo v mnoha případech přihlédnuto spíše k písemné podobě jména ve zdrojovém jazyce, zejména tam, kde dochází k asimilaci znělosti.

Hlavním výstupem práce je transkripční tabulka, která mapuje způsob převodu všech slabik, vyskytujících se v korpusu. Po srovnání dat získaných analýzou s předpokládanou podobou popsanou v teoretické části na základě již existující odborné literatury lze konstatovat, že převod souhlásek je poměrně pravidelný a odpovídá očekávanému modelu – je založen převážně na fonetické podobnosti s přihlédnutím k písemné podobě jména. Výsledná podoba slova, kromě písmena /v/ vyslovovaného [f] obvykle ignoruje podobu znělosti. Převod samohlásek je věrný u nízké samohlásky a vysokých samohlásek, kde pro zachování jejich podoby dochází i k ovlivňování iniciály dané slabiky, nicméně u středních samohlásek je dostupných mnohem více variant než uvádí odborná literatura, a zejména u přední střední samohlásky je volba použité varianty téměř náhodná. U zadní střední samohlásky pak obvykle zvolená varianta odpovídá místu artikulace iniciály dané slabiky. Na úrovni slabik se již systém od předpokládané podoby dosti odchyluje, preferuje totiž zachování všech souhlásek ve shlučích na úkor vhodné délky jména. Analýza zároveň ukázala další faktory, které do procesu vstupují, jako hybridní výpůjčka, kde je část toponyma přeložená a část transliterovaná, a odchylky vniklé při transliteraci skrz mezistupeň. Mezi ně patří zkrácení jména, úprava přivlastňovacího přídavného jména na podstatné jméno vlastní, a přejímání jména skrz další cizí jazyk. Vzhledem k tomu, že v řešení většiny hlásek se zdroje shodují, a tam, kde jsou v XJC uváděny dvě varianty, se ta starší shoduje

s podobou jména v BD, lze konstatovat, že se systém přepisu fonetických výpůjček je dlouhodobě konzistentní.

Výsledkem diplomové práce je podrobný popis principů vstupujících do přejímání českých toponym do čínštiny na úrovni hlásek, slabik i celých slov. Na tuto studii by dále mohl navazovat podrobnější výzkum i na jiných kategoriích fonetických výpůjček přejímaných z českého jazyka do čínského, na níž by se prokázalo, zda se stejné principy realizují ve všech kategoriích výpůjček, nebo se liší podle tematického okruhu analyzovaných dat.

Resumé

The main topic of this thesis is the process of transliteration of toponyms. The goal is to define the principles, on which does the transliteration works, and to make a transliteration table. The table consists of all syllables appearing in corpus, and therefore can serve as a basis for making new transliterations, and also for a further research. Consonants usually follow faithful mapping. Low and high vowels are also mapped faithfully, middle vowels have much more variants. Conservation of all consonants is preferred over comfortable length of transliterated name. There are also more factors influencing final form of a toponym, such as hybrid loanword, which is composed of translated part and transliterated part, changing the adjective to noun before transliterating it, or going through another language.

Keywords: toponyms, transliteration, loanwords, Xin Jiehan Cidian, Baidu Ditu

Literatura

ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 2. vyd. Olomouc: Rubico, 2008, 248 s. ISBN 978-80-7346-093-8.

DEFRANCIS, John. *The Chinese Language: fact and fantasy*. Honolulu: University of Hawaii Press, 1984, 330 s. ISBN 0824810686

DUANMU, San. *Syllable structure: the limits of variation*. Oxford: Oxford University Press, 2010, xv, 275 s. Oxford linguistics. ISBN 978-0-19-958110-8.

DUANMU, San. *The phonology of standard Chinese*. 1st pub. as a paperback. Oxford: Oxford University Press, 2002. xv, 308 s. The phonology of the world's languages. Oxford linguistics. ISBN 0-19-925831-7.

DUBĚDA, Tomáš, Martin HAVLÍK, Lucie JÍLKOVÁ a Veronika Štěpánová. Loanwords and Foreign Proper Names in Czech: A Phonologist's View. In: *Language Use and Linguistic Structure*. Olomouc: Palacký University, 2014. 326 s. ISBN 978-80-244-4059-0

KIM, Tae-Eun. *Mandarin loanwords*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2019, 200 s. Routledge studies in Chinese linguistics. ISBN 978-0-8153-6898-4.

NOVOTNÁ, Zdenka. Contributions to the Study of Loan-Words and Hybrid Words in Modern Chinese. *Archiv orientální*, 1968, roč. 36, s. 295 – 325.

PALKOVÁ, Zdena. *Fonetika a fonologie češtiny s obecným úvodem do problematiky oboru*. Praha: Karolinum, 1994, 366 s. ISBN 8070668431.

ŠIMÁČKOVÁ, Šárka, Václav Jonáš PODLIPSKÝ and Kateřina CHLÁDKOVÁ, 2012. Czech spoken in Bohemia and Moravia. *Journal of the International Phonetic Association* [online]. B.m.: Cambridge University Press, vol. 42, č. 2, 225–232 s. Dostupné z: doi:10.1017/S0025100312000102

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998, 251 s. ISBN 8070678194.

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2012, 440 s. ISBN 978-80-246-2181-4.

WEINBERG, Werner. Transliteration and transcription of Hebrew. *Hebrew Union College Annual* [online]. 1970, 40, 1-32 [cit. 2022-04-12]. ISSN 03609049.

新捷汉词典 (*Xin Jiehan cidian; Nový česko-čínský slovník*). Beijing: Shangwu yinshuguan, 1998, 1534 s. ISBN 7100019621.

Online zdroje

Slovník Pleco [mobilní aplikace]

百度地图 (Baidu Ditu) [online] Baidu© 2021 [cit. 31.1.2021]. Dostupné z: <https://map.baidu.com/>

Sound Patterns of Czech. *FF CUNI*. [online] FF UK: © 2015 [cit. 16.4.2022]. Dostupné z: <https://fonetika.ff.cuni.cz/en/czech-phonetics/>

Tone Lesson 2 – The First Tone with Tone Pair Drills. *ChineseFor.Us*. [online] © 2022 [cit. 16.4.2022]. Dostupné z: <https://chinesefor.us/lessons/mandarin-pinyin-first-tone-pairs/>

Ústav pro jazyk český, Akademie Věd České republiky. Internetová jazyková příručka, Méně známé české souhlásky. [online] Jazyková poradna UJČ AV ČR: © 2008 - 2021 [cit. 29.4.2022] Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?id=906>

Wikipedia. *Plzeň*. [online] Wikipedia © 2022 [cit. 29.4.2022]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Plze%C5%88>

Wikipedia. *Prague*. [online] Wikipedia © 2022 [cit. 29.4.2022]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Prague>

Wikipedie. *Janské Lázně*. [online] Wikipedia © 2022 [cit. 29.4.2022]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jansk%C3%A9_L%C3%A1zn%C4%9B

Přílohy

Příloha č. 1 – korpus

	původní české jméno	IPA
1	Benátky nad Jizerou	[bena:tkɪ nadʒizerou]
2	Benešov	[beneʃof]
3	Beroun	[beroun]
4	Bílina	[bi:lina]
5	Blansko	[blansko]
6	Blatná	[blatna:]
7	Bohumín	[bohumɪ:n]
8	Boží Dar	[boʒi: dar]
9	Brno	[brno]
10	Bruntál	[brunta:l]
11	Břeclav	[brɛtslaf]
12	Čáslav	[tʃa:slaf]
13	Česká Kamenice	[tʃɛska: kameɲɪtsɛ]
14	Česká Lípa	[tʃɛska: li:pa]
15	Česká Třebová	[tʃɛska: tʀɛbova:]
16	České Budějovice	[tʃɛskɛ: budʒejovɪtsɛ]
17	Český Krumlov	[tʃɛskɪ: krumlof]
18	Český Těšín	[tʃɛskɪ: tʃɛʃɪ:n]
19	Děčín	[ɟɛtʃɪ:n]
20	Dobříš	[dobri:ʃ]
21	Doksy	[doksɪ]
22	Dolní Věstonice	[dolɲi: vjɛstɔɲɪtsɛ]
23	Domažlice	[domaʒlɪtsɛ]
24	Duchcov	[duxtsof]
25	Dvůr Králové nad Labem	[dvu:r kra:love: nadlabɛm]
26	Františkovy Lázně	[francɪ[kovɪ la:zɲɛ]
27	Frydek-Místek	[fri:dɛk mi:stɛk]
28	Harrachov	[ɦaraxof]
29	Havlíčkův Brod	[ɦavli:tʃu:f brot]
30	Hluboká nad Vltavou	[ɦluboka: nadvltavou]
31	Hodonín	[ɦodoni:n]
32	Hořice	[ɦoʀɪtsɛ]
33	Hradec Králové	[ɦradɛc kra:love:]
34	Hranice (na Moravě)	[ɦraɲɪtsɛ na moravjɛ]
35	Hronov	[ɦronof]
36	Humpolec	[ɦumpolets]
37	Husinec	[ɦusɪnɛts]
38	Cheb	[xɛp]
39	Chocẽ	[xotɛɲ]
40	Chomutov	[xomutof]

41	Chrudim	[xruɟim]
42	Jablonec nad Nisou	[jablonets nadɲisou]
43	Janské Lázně	[janskɛ: la:zɲɛ]
44	Jeseník	[jesɛɲi:k]
45	Jičín	[jɪtʃi:n]
46	Jihlava	[jɪɦlava]
47	Jindřichův Hradec	[jɪndřɪɟu:f ɦradets]
48	Kaplice	[kaplitse]
49	Karlovy Vary	[karlovi vari]
50	Karlštejn	[karlʃtejn]
51	Karviná	[karvina:]
52	Kdyně	[gdɪɲɛ]
53	Kladno	[kladno]
54	Klatovy	[klatovi]
55	Kolín	[koli:n]
56	Komárno	[koma:rno]
57	Králický Sněžník	[kra:litski: snezɲi:k]
58	Kroměříž	[kromɛri:ʃ]
59	Kutná Hora	[kutna: ɦora]
60	Kyjov	[kiɟof]
61	Liberec	[liberets]
62	Lipno nad Vltavou	[lɪpno nadvltavou]
63	Litoměřice	[litomɛri:tse]
64	Litomyšl	[litomiʃl]
65	Loket	[loket]
66	Louny	[looni]
67	Lovosice	[lovoɲitse]
68	Luhačovice	[luɦatʃovitse]
69	Mariánské Lázně	[marija:nske: la:zɲɛ]
70	Mělník	[mɛlɲi:k]
71	Mikulov	[mikulof]
72	Mladá Boleslav	[mlada: boleslaf]
73	Most	[most]
74	Náchod	[na:xot]
75	Nová Paka	[nova: paka]
76	Nové Zámky	[nove: za:mki]
77	Nový Jičín	[novi: jɪtʃi:n]
78	Nymburk	[ɲɪmburk]
79	Olomouc	[ʔolomouc]
80	Opava	[ʔopava]
81	Ostrava	[ʔostrava]
82	Pardubice	[pardubitse]
83	Pelhřimov	[pelɦri:mof]
84	Písek	[pi:sek]

85	Plasy	[plasi]
86	Plzeň	[plzeŋ]
87	Poděbrady	[poɟɛbradi]
88	Praha	[praha]
89	Prachatice	[praxacitɕe]
90	Prostějov	[proscɛjof]
91	Přerov	[přɛrof]
92	Příbram	[při:bram]
93	Rakovník	[rakovni:k]
94	Rokycany	[rokitsani]
95	Roudnice nad Labem	[roodnitse nadlabem]
96	Rychnov nad Kněžnou	[rɪɲnof natkneʒnou]
97	Semily	[semili]
98	Soběslav	[sobjeslaf]
99	Sokolov	[sokolof]
100	Strakonice	[strakonitse]
101	Sušice (v Čechách)	[suʃitɕe]
102	Svitavy	[svitavi]
103	Špindlerův Mlýn	[ʃpindleru:f mli:n]
104	Šumperk	[ʃumperk]
105	Tábor	[ta:bor]
106	Tachov	[taxof]
107	Telč	[tɛltʃ]
108	Teplice	[teplitɕe]
109	Terezín	[terezi:n]
110	Trutnov	[trutnof]
111	Třebíč	[třɛbi:tʃ]
112	Turnov	[turnof]
113	Uherské Hradiště	[ʔuherske: hraɟitɕe]
114	Uherský Brod	[ʔuherski: brot]
115	Ústí nad Labem	[ʔu:sci: nadlabem]
116	Ústí nad Orlicí	[ʔu:sci: nadʔorlitsi:]
117	Vamberk	[vamberg]
118	Varnsdorf	[varnsdorf]
119	Vlašim	[vlaʃim]
120	Vrchlabí	[vrɫlabi:]
121	Vsetín	[fseci:n]
122	Vysoké Mýto	[visoke: mi:to]
123	Vyškov	[viʃkof]
124	Zbiroh	[zbirox]
125	Zbraslav	[zbraslaf]
126	Zlín	[zli:n]
127	Znojmo	[znojmo]
128	Žďár nad Sázavou	[ʒɟa:r natsa:zavou]
129	Železná Ruda	[ʒelezna: ruda]

130	Železný Brod	[ʒelɛzni: brot]
-----	--------------	-----------------

	Xin Jiehan Cidian	pinyin	IPA
1	伊泽拉河畔威尼斯	/yīzélā hépàn wēinísī/	[ji:tsʰla: xʰan weɪni:sɿ:]
2	贝内肖夫	/bèinèixiàofū/	[peɪneɪɕjəʊfu:]
3	贝龙	/bèilóng/	[peɪlɔŋ]
4	比利纳	/bǐlìnà/	[pi:li:na:]
5	布兰斯科	/bùlánsīkē/	[pu:lansɿ:kʰɿ]
6	布拉特纳	/bùlātènà/	[pu:la:tʰɿna:]
7	博胡明	/bóhúmíng/	[pʰɔːxu:miŋ]
8	博日达尔	/bóri dá'ěr/	[pʰɔːɿ.ta:əɪ]
9	布尔诺	/bù'ěr nuò/	[pu:əɪnwɔː]
10	布隆塔尔	/bùlóngtǎ'ěr/	[pu:lɔŋtʰa:əɪ]
11	布热茨拉夫	/bùrècíláfū/	[pu:ɿtsɿ:la:fu:]
12	恰斯拉夫	/qiàsīláfū/	[tʰɕsɿ:la:fu:]
13	捷克—卡麦尼采	/jiékè yī kǎmàinícǎi/	[tʰɕkʰɿ:kʰa:maɪni:tsʰaɪ]
14	捷克—利帕	/jiékè yī lìpà/	[tʰɕkʰɿ:li:pʰa:]
15	捷克—特热博瓦	/jiékè yī tèrèbówǎ/	[tʰɕkʰɿ:tʰɿtʰɿpʰɔːwa:]
16	捷克—布杰约维采	/jiékè yī bùjiéyuēwéicǎi/	[tʰɕkʰɿ:pu:ɕjɕewɛɪtsʰaɪ]
17	捷克—克鲁姆洛夫	/jiékè yī kèlǔmǔluòfū/	[tʰɕkʰɿ:kʰɿlu:mu:lwɔːfu:]
18	捷克—杰欣	/jiékè yī jiéxīn/	[tʰɕkʰɿ:tʰɕɕɪn]
19	杰钦	/jiéqīn/	[tʰɕtʰɕɪn]
20	多布日什	/duōbùrìshí/	[twɔːpu:ɿ.ʃɿ:]
21	多克西	/duōkèxī/	[twɔːkʰɕi:]
22	下维耶斯托尼采	/xià wéiyésītūōnícǎi/	[ɕjawɛɪsɿ:tʰwɔːni:tsʰaɪ]
23	多玛日利采	/duōmǎrìlicǎi/	[twɔːma:ɿ:li:tsʰaɪ]
24	杜赫佐夫	/dùhèzǔfū/	[tu:xʰtswɔːfu:]
25	拉贝河畔德武尔克拉洛维	/lābèi hépàn déwǔ'ěr kèlāluòwéi/	[la:peɪxʰantʰwu:kʰɿla: wɔːwɛɪ]
26	弗兰季谢克矿泉镇	/fúlánjìxièkè kuàngquán zhèn/	[fu:lantʰɕi:ɕkʰɿkʰwanɿtʰɕɕən tʰɕən]
27	弗里德克—米斯特克	/fúlǐdékè yī mǐsītèkè/	[fu:li:tʰɿkʰɿmi:sɿ:tʰɿkʰɿ]
28	哈拉霍夫	/hālāhuòfū/	[xa:la:xwɔːfu:]
29	哈弗利切克布罗德	/hāfúlìqièkè bùluòdé/	[xa:fu:li:tʰɕkʰɿpu:lwɔːtʰɿ]

30	伏尔塔瓦河畔赫卢博卡	/fú'ěrtǎwǎ hépàn hèlúbókǎ/	[fu:əɪ ^h a:wa:xɿ ^h anxɿ ^h lu:po: k ^h a:]
31	霍多宁	/huòduōníng/	[xwɔ ^h twɔ ^h ni ^h ŋ]
32	赫日采	/hèricǎi/	[xɿ ^h ɿ:ts ^h aɿ]
33	赫拉德茨克拉洛维	/hèlādécí kèlāluòwéi/	[xɿ ^h la:ts ^h ɿ:k ^h ɿ ^h la:lwo ^h weɿ]
34	(摩拉维亚的)赫拉尼采	/(mó ^h lāwéiyǎ de) hèlānícǎi/	[m ^h ɔ ^h la:weɿjatɿ ^h xɿ ^h la:ni: ts ^h aɿ]
35	赫罗诺夫	/hèluōnuòfū/	[xɿ ^h lwo ^h nwo ^h fu:]
36	胡姆波列茨	/húmǔbōliècí/	[xu:mu:p ^h ɔ ^h ljets ^h ɿ:]
37	胡西内茨	/húxīnèicí/	[xu:ei:neɿts ^h ɿ:]
38	赫布	/hèbù/	[xɿ ^h pu:]
39	霍采尼	/huòcǎiní/	[xwɔ ^h ts ^h aɿni:]
40	霍穆托夫	/huòmùtuōfū/	[xwɔ ^h mu:t ^h wɔ ^h fu:]
41	赫鲁吉姆	/hèlǔjímǔ/	[xɿ ^h lu:tei:mu:]
42	尼萨河畔亚布洛内茨	/nísà hépàn yàbùluònèicí/	[ni:sa:xɿ ^h an ^h ja ^h pu:lwo ^h neɿ ts ^h ɿ:]
43	杨氏温泉镇	/yángshì wēnquán zhèn/	[jaŋʃɿ:wənte ^h qæntʃən]
44	xxxx		
45	伊钦	/yīqīn/	[ji:te ^h in]
46	伊赫拉瓦	/yīhèlāwǎ/	[ji:xɿ ^h la:wa]
47	因德日赫赫拉德茨	/yīndérìhèhèlādécí/	[jintɿ ^h ɿ:xɿ ^h xɿ ^h la:ts ^h ɿ:]
48	卡普利采	/kǎpǔlicǎi/	[k ^h a:p ^h u:li:ts ^h aɿ]
49	卡罗维发利	/kǎluówéifālì/	[k ^h alwo ^h weɿfa:li:]
50	卡尔什特因	/kǎ'ěrshtèyīn/	[k ^h aəɿʃɿ ^h t ^h ɿ ^h jin]
51	卡尔维纳	/kǎ'ěrweínà/	[k ^h aəɿweɿna:]
52	格迪涅	/gédíniè/	[kɿ ^h ti:nje]
53	克拉德诺	/kèlādénuò/	[k ^h ɿ ^h la:ts ^h nwo ^h]
54	克拉托维	/kèlātuōwéi/	[k ^h ɿ ^h la:t ^h wɔ ^h weɿ]
55	科林	/kēlín/	[k ^h ɿ ^h lin]
56	科马尔诺	/kēmǎ'ěrnùò/	[k ^h ɿ ^h ma:əɿnwo ^h]
57	克拉利基雪山	/kèlālìjīxūěshān/	[k ^h ɿ ^h la:li:tei:ɕeʃən]
58	克罗姆涅日什	/kèluómǔnièrìshí/	[k ^h ɿ ^h lwo ^h mu:njeɿ:ʃən]
59	库特纳山	/kùtènàshān/	[k ^h u:t ^h ɿ ^h na:ʃən]
60	基约夫	/jīyuēfū/	[tei:qefu:]
61	利贝雷茨	/lìbèilèicí/	[li:peɿleɿts ^h ɿ:]

62	伏尔塔瓦河畔利普诺	/fú'ěrtǎwǎ hépàn lipǔnuò/	[fu:əɪ ^h a:wax ^ɾ p ^h anli:p ^h u: nwɔ ^ʔ]
63	利托姆涅日采	/lituōmǔnièrìcǎi/	[li:t ^h wɔ ^ʔ mu:njeŋ:ts ^h aɿ]
64	利托米什尔	/lituōmǐshí'ěr/	[li:t ^h wɔ ^ʔ mi:ʃɿ.əɪ]
65	洛克特	/luòkètè/	[lwɔ ^ʔ k ^h ɿ ^ʔ t ^h ɿ ^ʔ]
66	楼尼	/lóuní/	[loʊni:]
67	洛沃西采	/luòwòxīcǎi/	[lwɔ ^ʔ wɔ ^ʔ ei:ts ^h aɿ]
68	卢哈乔维采	/lúhāqiáowéicǎi/	[lu:xa:te ^h jaʊweɪtshaɿ]
69	玛丽娅矿泉镇	/mǎliyà kuàngquán zhèn/	[ma:li:jak ^h wɑŋte ^h qæntʃən]
70	姆涅尔尼科 (原译:梅耳 尼克)	/mǔniè'ěrníkē (pǔv.méi'ěrníkè)/	[mu:njeəni:k ^h ɿ ^ʔ (pǔv. meɪəni:k ^h ɿ ^ʔ)]
71	米库洛夫	/mǐkùluòfū/	[mi:k ^h u:lwɔ ^ʔ fu:]
72	姆拉达博列斯拉夫	/mǔlādá bólièsīlāfū/	[mu:la:ta: p ^ʊ ɔ ^ʔ ljesɿ:la:fu:]
73	摩斯特	/mósītè/	[m ^ʊ ɔ ^ʔ sɿ:t ^h ɿ ^ʔ]
74	纳霍德	/nàhuòdé/	[na:xwɔ ^ʔ tɿ ^ʔ]
75	诺瓦帕卡	/nuòwǎ pàkǎ/	[nwɔ ^ʔ wap ^h a:k ^h a:]
76	诺维扎姆基	/nuòwéi zhāmǔjī/	[nwɔ ^ʔ weɪtʃa:mu:tei:]
77	新伊钦	/xīn yīqīn/	[ɕinji:te ^h in]
78	宁布尔克	/níngbù'ěrkè/	[ni ^ə ŋpuəɪk ^h ɿ ^ʔ]
79	奥洛莫乌茨	/àoluòmòwūcí/	[aʊlwɔ ^ʔ m ^ʊ ɔ ^ʔ wu:ts ^h ɿ:]
80	奥帕瓦	/ào pàwǎ/	[aʊp ^h a:wa]
81	奥斯特拉瓦 (原译:俄斯 特拉发)	/àosītèlāwǎ (pǔv.ésītèlāfā)/	[aʊsɿ:t ^h ɿ ^ʔ la:wa (pǔv. ɿ ^ʔ sɿ:t ^h ɿ ^ʔ la:fa:)]
82	帕尔杜比策	/pà'ěrdùbǐcè/	[p ^h a:əɪtu:pi:ts ^h ɿ ^ʔ]
83	佩尔赫日莫夫	/pèi'ěrhèrì mòfū/	[p ^h eɪɿxɿ ^ʔ ŋ:m ^ʊ ɔ ^ʔ fu:]
84	皮塞克	/písāikè/	[p ^h i:sai ^h ɿ ^ʔ]
85	普拉西	/pǔlāxī/	[p ^h u:la:ei:]
86	比尔森	/bǐ'ěrsēn/	[pi:əɪsən]
87	波杰布拉迪	/bōjiébùlādí/	[p ^ʊ ɔ ^ʔ tɕjepu:la:ti:]
88	布拉格	/bùlāgé/	[pu:la:kɿ ^ʔ]
89	普拉哈季采	/pǔlāhājìcǎi/	[p ^h u:la:xa:tei:ts ^h aɿ]
90	普罗斯捷约夫	/pǔluósījiéyuēfū/	[p ^h u:lwɔ ^ʔ sɿ:tɕjeqefu:]
91	普热罗夫	/pǔrèluòfū/	[p ^h u:ɿ ^ʔ lwɔ ^ʔ fu:]

92	普日布拉姆	/pǔrìbùlāmǔ/	[p ^h u:ŋ:pu:la:mu:]
93	拉科弗尼克	/lākēfúníkè/	[la:k ^h ʔ ^h fu:ni:k ^h ʔ ^h]
94	罗基察尼	/luōjīchání/	[lwoʔ ^h tei:tʂ ^h a:ni:]
95	拉贝河畔劳德尼采	/lābèi hépàn láodénícaǐ/	[la:peixʔ ^h anlaʊʔ ^h ni:ts ^h aǐ]
96	克涅日纳河畔里赫诺夫	/kènièrìnà hépàn lǐhènuòfū/	[k ^h ʔ ^h njeŋ:na:xʔ ^h anli:xʔ ^h nwʊ ^h fu:]
97	塞米利	/sāimǐlì/	[saǐmi:li:]
98	索别斯拉夫	/suǒbiésīlāfū/	[swʊ ^h pjesɿ:la:fu:]
99	索科洛夫	/suǒkēluòfū/	[swʊ ^h k ^h ʔ ^h lwʊ ^h fu:]
100	斯特拉科尼采	/sītèlākēnícǎi/	[sɿ:t ^h ʔ ^h la:k ^h ʔ ^h ni:ts ^h aǐ]
101	(捷克的) 苏希采	/(jiékède)sūxīcǎi/	[tejek ^h ʔ ^h su:ei:ts ^h aǐ]
102	xxxx		
103	什平德列尔姆林	/shípingdéliè'ěrmǔlín/	[ʂɿ:p ^h iəŋtʂ ^h ljeə:mu:lin]
104	舒姆佩尔克	/shūmǔpèiěrkè/	[ʂu:mu:p ^h eɿə:k ^h ʔ ^h]
105	塔博尔	/tǎbó'ěr/	[t ^h a:p ^h ʊ ^h əɿ]
106	塔霍夫	/tǎhuòfū/	[t ^h a:xwʊ ^h fu:]
107	特尔奇	/tè'ěrqí/	[t ^h ʔ ^h əite ^h i:]
108	特普利采	/tèpǔlìcǎi/	[t ^h ʔ ^h p ^h u:li:ts ^h aǐ]
109	特雷津	/tèléijīn/	[t ^h ʔ ^h leɿtein]
110	特鲁特诺夫	/tèlǔtènuòfū/	[t ^h ʔ ^h lu:t ^h ʔ ^h nwʊ ^h fu:]
111	特热比奇	/tèrèbǐqí/	[t ^h ʔ ^h ɿpi:te ^h i:]
112	图尔诺夫	/tú'ěrnúòfū/	[t ^h u:ənwʊ ^h fu:]
113	乌赫尔赫拉吉什捷	/wūhè'ěrhèlājīshíjié/	[wu:xʔ ^h əixʔ ^h la:tei:ʂɿ:teje]
114	乌赫尔布罗德	/wūhè'ěr̀bùluòdé/	[wu:xʔ ^h əipu:lwʊ ^h tʂ ^h]
115	拉贝河畔乌斯季 (旧译: 乌斯提)	/lābèi hépàn wūsījì (pǔv.wūsītí)/	[la:peixʔ ^h anwu:sɿ:tei: (pǔv. wu:sɿ:thi:)]
116	奥尔利采河畔乌斯季	/ào'ěr̀lìcǎi hépàn wūsījì/	[aʊəli:ts ^h aixʔ ^h anwu:sɿ: tei:]
117	万贝尔克	/wànbèi'ěrkè/	[wanpeɿə:k ^h ʔ ^h]
118	瓦尔恩斯多尔夫	/wǎ'ěr̀ēnsīduō'ěrfū/	[wa:əɿənsɿ:twʊ ^h əɿfu:]
119	弗拉希姆	/fúlāxīmǔ/	[fu:la:ei:mu:]
120	弗尔赫拉比	/fú'ěrhèlābǐ/	[fu:əixʔ ^h la:pi:]
121	弗塞津	/fúsāijīn/	[fu:saiɿtein]
122	维索凯米托	/wéisuǒkǎimǐtuō/	[weɿswʊ ^h k ^h aǐmi:t ^h wʊ ^h]

123	维什科夫	/wéishíkēfū/	[weɪʃɿ.kʰʏʌfu:]
124	兹比罗赫	/zībīluōhè/	[tsɿ:pi:lwoʌxʌ]
125	兹布拉斯拉夫	/zībùlāsīlāfū/	[tsɿ:pu:la:sɿ:la:fu:]
126	xxxx		
127	兹诺伊莫	/zīnuòyīmò/	[tsɿ:nwoʌʒi:mʊʌ]
128	萨扎瓦河畔日贾尔	/sàzhāwāhépànrìjiǎ'ěr/	[sa:tʃa:wa:xʌpʰanɿ:tɕjaɐɪ]
129	热列兹纳鲁达	/rèlièzīnàlǔdá/	[ɿʌʌljɕtsɿ:na:lu:ta:]
130	热列兹尼布罗德	/rèlièzīnībùluōdé/	[ɿʌʌljɕtsɿ:ni:pu:lwoʌtʌ]

	Baidu Ditu	pinyin	IPA
1	伊泽拉河畔贝纳特基	/yīzélāhépànbèinàtèjī/	[ji:tsʌʌla: xʌpʰan peɪna:tʰʏʌtɕi:]
2	贝内绍夫	/bèinèishàofū/	[peɪneɪʃaʊfu:]
3	贝龙市	/bèilóngshì/	[peɪlɔŋʃɿ:]
4	比利纳	/bǐlìnà/	[pi:li:na:]
5	布兰斯科	/bùlānsīkē/	[pu:lansɿ:kʰʏʌ]
6	布拉特纳	/bùlātènà/	[pu:la:tʰʏʌna:]
7	波胡敏 (x)	/bōhúmǐn/	[pʊʌxu:min]
8	博日达尔	/bóridá'ěr/	[pʊʌɿ:ta:ɐɪ]
9	布尔诺	/bù'ěrnò/	[pu:ɐnwoʌ]
10	布伦塔尔	/bùlúntǎ'ěr/	[pu:lwəntʰa:ɐɪ]
11	布热茨拉夫	/bùrècílāfū/	[pu:ɿʌtsɿ:la:fu:]
12	恰斯拉夫	/qiàsīlāfū/	[tɕʰjatsɿ:la:fu:]
13	捷克卡梅尼采	/jiékèkāméinicǎi/	[tɕɛkʰʌkʰa:maɲi:tsʰaɪ]
14	捷克利帕	/jiékèlìpà/	[tɕɛkʰʌli:pʰa:]
15	捷克特热博瓦	/jiékètèrèbówǎ/	[tɕɛkʰʌtʰʏʌɿʌpʊʌwa:]
16	捷克布杰约维采 ³⁵	/jiékèbùjiéyūwéicǎi/	[tɕɛkʰʌpu:ɕɛɕeweɪtsʰaɪ]
17	克鲁姆洛夫	/kèlǔmǔluòfū/	[kʰʏʌlu:mu:lwoʌfu:]
18	捷克捷欣	/jiékèjiéxīn/	[tɕɛkʰʌtɕɛɕin]
19	杰钦	/jiéqīn/	[tɕɛtɕɛʰin]
20	多布日什	/duōbùrìshí/	[twʌʌpu:ɿ:ʃɿ:]
21	多克西	/duōkèxī/	[twʌʌkʰɛi:]

³⁵ Pouze v tabulce u popisku města, přímo v mapě je 南波西米亚州/nán bōxīmìyà zhōu/.

22	下维斯特尼采	/xiàwéisītènicǎi/	[ɕjaweɪsɿ.tʰɿʌni:tʃaɪ]
23	多马日利采	/duōmǎrìlicǎi/	[twɔʌma:ɹ̩:li:tsʰaɪ]
24	杜赫佐夫	/dùhèzǔfū/	[tu:xɿʌtswɔʌfu:]
25	拉贝河畔皇宫镇	/lābèihépànhuángōngzhèn/	[la:peɪxɿʌpʰanxwɑŋkɔŋtʃən]
26	弗兰季谢克矿泉水镇	/fúlánjìxièkèkuàngquánzhèn/	[fu:lantei:ɕjekʰɿʌkʰwɑŋtɕʰən tʃən]
27	弗里代克—米斯泰克	/fúlǐdàikèyīmǐstàikè/	[fu:li:taɪkʰɿʌmi:sɿ:tʰaɪkʰɿʌ]
28	哈拉霍夫	/hālāhuòfū/	[xa:la:xwɔʌfu:]
29	哈夫利奇库夫布罗德	/hāfūlìqíkùfūbùluōdé/	[xa:fu:li:teʰi:kʰu:fu:pu:lwoʌ tʃɿʌ]
30	伏尔塔瓦河畔赫卢博卡	/fú'ěrtǎwǎhépànèlúbókǎ/	[fu:ətʰa:wa:xɿʌpʰanxɿʌlu:po: kʰa:]
31	霍多宁	/huòduōníng/	[xwɔʌtwɔʌniʔŋ]
32	霍日采	/huòrìcǎi/	[xwɔʌɹ̩:tsʰaɪ]
33	赫拉德茨克拉洛韦	/hèlādécíkèlāluòwéi/	[xɿʌla:tɿʌtsʰɿ:kʰɿʌla:lwoʌweɪ]
34	赫拉尼采	/hèlānicǎi/	[xɿʌla:ni:tsʰaɪ]
35	赫罗诺夫	/hèluōnuòfū/	[xɿʌlwoʌnwɔʌfu:]
36	洪波莱茨	/hóngbōláicǐ/	[xɔŋpʰɔʌlaɪtsʰɿ:]
37	胡西内茨	/húxīnèicǐ/	[xu:ɕi:neɪtsʰɿ:]
38	切布	/qièbù/	[tɕʰjepu:]
39	霍采尼	/huòcǎini/	[xwɔʌtsʰaɪni:]
40	霍穆托夫	/huòmùtuōfū/	[xwɔʌmu:tʰwɔʌfu:]
41	赫鲁迪姆	/hèlǔdítmǔ/	[xɿʌlu:ti:mu:]
42	尼斯河畔亚布洛内茨	/nísìhépànyàbùluònèicǐ/	[ni:sɿ:xɿʌpʰanjapu:lwoʌneɪ tsʰɿ:]
43	扬斯凯拉兹涅	/yángsīkǎilāzīniè/	[jɑŋɕɿ:kʰaɪla:tsɿ:nje]
44	耶塞尼克	/yēsāiníkè/	[jesaɪni:kʰɿʌ]
45	伊钦	/yīqīn/	[ji:teʰin]
46	伊希拉瓦/吉拉瓦	/yīxīlāwǎ/jīlāwǎ/	[ji:ɕi:la:wa/tei:la:wa]
47	因德日赫城堡	/yīndérìhèchéngbǎo/	[jintɿʌɹ̩:xɿʌtɕʰɿpaɔ]
48	卡普利采	/kǎpǔlicǎi/	[kʰa:pʰu:li:tsʰaɪ]
49	卡罗维发利	/kǎluówéifǎli/	[kʰalwoʌweɪfa:li:]
50	卡尔斯坦城堡	/kǎ'ěrsītǎnchéngbǎo/	[kʰaəɹ̩sɿʌtʰantɕʰɿpaɔ]
51	卡尔维纳	/kǎ'ěrwéinà/	[kʰaəɹ̩weɪna:]

52	克迪涅	/kèdínìè/	[k ^h ʔ ^{ti} :nje]
53	克拉德诺	/kèlādénuò/	[k ^h ʔ ^{la} :tʂ [^] nwɔ [^]]
54	克拉托维	/kèlātuōwéi/	[k ^h ʔ ^{la} :t ^h wɔ [^] weɿ]
55	科林	/kēlín/	[k ^h ʔ ^{lin}]
56	科马尔诺	/kēmǎ'ěrnúò/	[k ^h ʔ ^{ma} :əɪnwɔ [^]]
57	克拉利采雪山	/kèlālicǎixuěshān/	[k ^h ʔ ^{la} :li:tɕi:ɕɕɕʂan]
58	克罗梅日什	/kèluóméirìshí/	[k ^h ʔ ^{lwɔ} [^] meɿŋ:ʂen]
59	库特纳霍拉	/kùtènàhuòlā/	[k ^h u:t ^h ʔ ^{na} :xwɔ [^] la:]
60	基约夫	/jīyuēfū/	[tɕi:ɕefu:]
61	利贝雷茨	/libèilèicí/	[li:peɿleɿtʂ ^h :]
62	利普诺	/lipǔnuò/	[li:p ^h u:nwɔ [^]]
63	利托梅日采	/lituōméirìcǎi/	[li:t ^h wɔ [^] meɿŋ:ts ^h ai]
64	利托米什尔	/lituōmìshí'ěr/	[li:t ^h wɔ [^] mi:ʂɿ:əɪ]
65	洛克特	/luòkètè/	[lwɔ [^] khʔ ^{t^hʔ[^]}]
66	洛乌尼	/luòwūní/	[lwɔ [^] wu:ni:]
67	洛沃西采	/luòwòxīcǎi/	[lwɔ [^] wɔ [^] ɕi:ts ^h ai]
68	卢哈乔维采	/lúhāqiáowéicǎi/	[lu:xa:tɕ ^h jaɕweɿtʂai]
69	玛丽亚温泉市	/mǎliyàwēnquánshì/	[ma:li:jak ^h wanɕtɕ ^h ɕæŋɿ:]
70	梅尔尼克	/méi'ěrníkè/	[meɿəmi:k ^h ʔ [^]]
71	米库洛夫	/mǐkùluòfū/	[mi:k ^h u:lwɔ [^] fu:]
72	姆拉达·博莱斯拉夫	/mǔlādábóláisīlāfū/	[mu:la:ta: p ^o ɔ [^] laɿɿ:la:fu:]
73	莫斯特	/mòsītè/	[m ^o ɔ [^] ʂɿ:t ^h ʔ [^]]
74	纳霍德	/nàhuòdé/	[na:xwɔ [^] tʂ [^]]
75	新帕卡	/xīnpàkǎ/	[ɕinp ^h a:k ^h a:]
76	新扎姆基	/xīnzhāmǔjī/	[ɕintʂa:mu:tɕi:]
77	新伊钦	/xīnyīqīn/	[ɕinji:tɕ ^h in]
78	宁布尔克	/níngbù'ěrkè/	[ni ^o ŋpuəɿk ^h ʔ [^]]
79	奥洛穆茨/奥洛莫乌茨	/àoluòmùcí/àoluòmòwūcí/	[aɕlwɔ [^] mu:ts ^h : / aɕlwɔ [^] m ^o ɔ [^] ts ^h :]
80	奥帕瓦	/àopàwǎ/	[aɕp ^h a:wa]
81	俄斯特拉发	/ésītèlāfā/	[ʂ [^] ʂɿ:t ^h ʔ [^] la:fa:]
82	帕尔杜比采	/pà'ěrdùbǐcǎi/	[p ^h a:əɪtu:pi:ts ^h ai]
83	佩尔赫日莫夫	/pèi'ěrhèrìmòfū/	[p ^h ɕɿəɿxʔ [^] ŋ:m ^o ɔ [^] fu:]

84	皮塞克	/písāikè/	[p ^h i:sai ₂ k ^h ʅ ^ʰ]
85	普拉西	/pǔlāxī/	[p ^h u:la:ɕi:]
86	比尔森	/bǐ'ěrsēn/	[pi:əisən]
87	波杰布拉迪	/bōjiébùlādí/	[p ^o ʔ ^ʰ tejɛpu:la:ti:]
88	布拉格	/bùlāgé/	[pu:la:kʅ ^ʰ]
89	普拉哈季采市	/pǔlāhājìcǎishì/	[p ^h u:la:xa:tei:ts ^h a ₁ ʅ ₁ :]
90	普罗斯捷约夫	/pǔluósījiéyuefū/	[p ^h u:lwo ^ʰ sɿ:tejeɛfu:]
91	普热罗夫市	/pǔrèluōfūshì/	[p ^h u:ɿ ^ʰ lwo ^ʰ fu:ʅ ₁ :]
92	普日布拉姆	/pǔrìbùlāmǔ/	[p ^h u:ɿ:pu:la:mu:]
93	拉科夫尼克	/lākōfūníkè/	[la:k ^h ʅ ^ʰ fu:ni:k ^h ʅ ^ʰ]
94	罗基察尼市	/luōjīcháníshì/	[lwo ^ʰ tei:ts ^h a:ni:ʅ ₁ :]
95	拉贝河畔罗乌德尼采	/lābèihépànluōwūdénìcǎi/	[la:pe ₁ ɿ ^ʰ an ^h lwo ^ʰ wu:ɿ ^ʰ ni:ts ^h a ₁ :]
96	克涅日纳河畔里赫诺夫	/kènièrìnàhépàn ₁ lìhènuòfū/	[k ^h ʅ ^ʰ nje ₁ :na:ɿ ^ʰ an ^h li:ɿ ^ʰ nwo ^ʰ fu:]
97	塞米利	/sāimǐli/	[sa ₁ mi:li:]
98	索别斯拉夫	/suōbiēsīlāfū/	[swō ^ʰ pjesɿ:la:fu:]
99	索科洛夫	/suōkēluòfū/	[swō ^ʰ k ^h ʅ ^ʰ lwo ^ʰ fu:]
100	斯特拉科尼采	/sītèlākēnìcǎi/	[sɿ:t ^h ʅ ^ʰ la:k ^h ʅ ^ʰ ni:ts ^h a ₁ :]
101	苏希采	/sūxīcǎi/	[su:ɕi:ts ^h a ₁ :]
102	斯维塔维	/sīwéitǎwéi/	[sɿ:we ₁ t ^h a:we ₁ :]
103	什平德莱鲁夫姆林	/shípingdéláilǔfūmǔlín/	[ʅ ₁ :p ^h iəŋɿ ^ʰ la ₁ lu:fu:mu:lin]
104	顺佩尔克	/shùnpèi'ěrkè/	[ʅwənp ^h ɛ ₁ ɿk ^h ʅ ^ʰ]
105	塔博尔	/tǎbó'ěr/	[t ^h a:p ^o ʔ ^ʰ əɿ]
106	塔霍夫	/tǎhuòfū/	[t ^h a:xwo ^ʰ fu:]
107	泰尔奇	/tài'ěrqi/	[t ^h a ₁ ɛ ₁ te ^h i:]
108	特普利采	/tèpǔlicǎi/	[t ^h ʅ ^ʰ p ^h u:li:ts ^h a ₁ :]
109	泰雷津	/tài ₁ léijīn/	[t ^h a ₁ le ₁ ɿtein]
110	特鲁特诺夫	/tèlǔtènuòfū/	[t ^h ʅ ^ʰ lu:t ^h ʅ ^ʰ nwo ^ʰ fu:]
111	特热比奇	/tèrèbìqí/	[t ^h ʅ ^ʰ ɿ ^ʰ pi:te ^h i:]
112	图尔诺夫	/tú'ěrnòfū/	[t ^h u:ə ₁ nwo ^ʰ fu:]
113	乌赫尔堡	/wūhè'ěrbǎo/	[wu:ɿ ^ʰ ə ₁ pa ₁ ʔ]
114	乌赫爾斯基布羅德	/wūhè'ěrsījībùluòdé/	[wu:ɿ ^ʰ ə ₁ sɿ:tei:pu:lwo ^ʰ ɿ ^ʰ]

115	拉贝河畔乌斯季	/lābèihé p ànwūsìjì/	[la:peᶯxʰanwu:sɿ:tɕi:]
116	奥尔利采河畔乌斯季	/ào'ěr lìcǎi hé p ànwūsìjì/	[aʊəli:tsʰaᶯxʰanwu:sɿ:tɕi:]
117	万贝尔克	/wàn b èi'ěrkè/	[wanpeᶯəkʰʰʌ]
118	瓦恩斯多夫	/wǎ'ēnsīduōfū/	[wa:ənsɿ:twɔʰfu:]
119	弗拉希姆	/fú l āxīmǔ/	[fu:la:ɕi:mu:]
120	弗尔赫拉比	/fú'ěrhèlābǐ/	[fu:əᶯxʰla:pi:]
121	弗塞廷	/fúsāitíng/	[fu:saj̥tʰiŋ]
122	上米托	/shàngmǐtuō/	[ʃaŋmi:tʰwɔʰ]
123	维什科夫	/wéishíkēfū/	[weᶯʃɿ:kʰʰʌfu:]
124	兹比罗赫	/zībǐluōhè/	[tsɿ:pi:lwoʰxʰʌ]
125	兹布拉斯拉夫	/zībùlāsīlāfū/	[tsɿ:pu:la:sɿ:la:fu:]
126	兹林	/zīlín/	[tsɿ:lin]
127	兹诺伊莫	/zīnuòyīmò/	[tsɿ:nwɔʰji:mʊʰ]
128	萨扎瓦河畔日贾尔	/sàzhāwǎhé p ànrìjiǎ'ěr/	[sa:tʃa:wa:xʰpʰanɿ:tɕjaəᶯ]
129	铁矿镇	/tiěkuàngzhèn/	[thjɛkhwɑŋtʃəŋ]
130	热莱兹尼布罗德	/rèlái z īnǐbùluōdè/	[ɿʰlaj̥tsɿ:ni:pu:lwoʰtʰʰʌ]

Zdroj přepisu finál do IPA: Třísková 2012, s. 346 – 347

Příloha č. 2 – Transkripční tabulka se znaky, řazeno podle abecedy

Poznámka: u polyfonních znaků je uvedeno jen čtení, se kterým jsem při analýze pracovala. Zbylá čtení uvádím spolu s komentářem ke zvolené variantě v podkapitole 4.4.1 Polyfonní znaky.

slabika	znak - XJC	počet	pinyin	znak - BD	počet	pinyin
B	布	11	/bù/	布	11	/bù/
Be	贝	7	/bèi/	贝	8	/bèi/
Bě	别	1	/bié/	别	1	/bié/
Bi	比	4	/bǐ/	比	4	/bǐ/
Bo	博	5	/bó/	波, 博	1, 4	/bō, bó/
Bu	布	4	/bù/	布	4	/bù/
C	茨	7	/cí/	茨	6	/cí/
Ca	察	1	/chá/	察	1	/chá/

Ce	采, 策	19, 1	/cǎi, cè/	采	20	/cǎi/
Ch	赫	5	/hè/	赫	5	/hè/
Cha	哈	1	/hā/	哈	1	/hā/
Che	赫	1	/hè/	切	1	/qiè/
Cho	霍	3	/huò/	霍	4	/huò/
Co	佐	1	/zuǒ/	佐	1	/zuǒ/
Č	奇	2	/qí/	奇	3	/qí/
Ča	恰	1	/qià/	恰	1	/qià/
Če	切	1	/qiè/			
Čin	钦	3	/qīn/	钦	3	/qīn/
Čo	乔	1	/qiáo/	乔	1	/qiáo/
D	德	8	/dé/	德	8	/dé/
Da	达	2	/dá/	达	1	/dá/
Đa	贾	1	/jiǎ/	贾	1	/jiǎ/
De	德	4	/dé/	代, 德	1, 1	/dài, dé/
Dě	杰	3	/jié/	杰	3	/jié/
Di	吉	2	/jí/	迪	1	/dí/
Do	多	5	/duō/	多	5	/duō/
Du	杜	2	/dù/	杜	2	/dù/
Dy	迪	2	/dí/	迪	2	/dí/
F	弗, 夫	2,1	/fú, fū/	弗, 夫	2,1	/fú, fū/
H	赫	10	/hè/	赫, 希	7, 1	/hè, xī/
Ha	哈	3	/hā/	哈	3	/hā/
Ho	霍, 赫	3, 1	/huò, hè/	霍	4	/hè/
Hu	胡	2	/hú/	胡	2	/hú/
Hum	胡姆	1	/húmǔ/	洪	1	/hóng/
J	伊	2	/yī/	伊	1	/yī/
Ja (ia)	亚, 娅	1, 1	/yà, yà/	亚	2	/yà/
Jan	杨	1	/yáng/	扬	1	/yáng/
Je				耶	1	/yé/
Ji	伊	3	/yī/	伊, 吉	3, 1	/yī, jí/
Jin/ jn	因	2	/yīn/	因	1	/yīn/
Jo	约	3	/yuē/	约	3	/yuē/
K	克, 格, 科	18, 1, 1	/kè, gé, kē/	克	17	/kè/
Ka	卡	6	/kǎ/	卡	6	/kǎ/

Ke	凯, 克	1, 1	/kǎi, kè/	凯, 克	1, 1	/kǎi, kè/
Ko	科	6	/kē/	科	6	/kē/
Ku	库	2	/kù/	库	3	/kù/
Ky	基	3	/jī/	基	5	/jī/
L	尔, 耳	8, 1	/ěr, ěr/	尔	7	/ěr/
Lan	兰	1	/lán/	兰	1	/lán/
La	拉	17	/lā/	拉	17	/lā/
Le	列	5	/liè/	莱	4	/lái/
Li/ Ly	利	13	/lì/	利	13	/lì/
Lin	林	1	/lín/	林	2	/lín/
Lo	洛, 罗	9, 1	/luò, luō/	洛, 罗	8, 1	/luò, luō/
Lou	楼	1	/lóu/	洛乌	1	/luòwū/
Lu	卢	2	/lú/	卢	2	/lú/
Lyn	林	1	/lín/	林	1	/lín/
M	姆	6	/mǔ/	姆	6	/mǔ/
Ma	玛, 马	2, 1	/mǎ, mǎ/	马, 玛	2, 1	/mǎ, mǎ/
Me	麦	1	/mài/	梅	1	/méi/
Mě	姆涅	3	/mǔniè/	梅	3	/méi/
Mi/My	米	5	/mǐ/	米	5	/mǐ/
Min	明	1	/míng/	敏	1	/mǐn/
Mo	摩, 莫	1, 2	/mó, mò/	莫	3	/mò/
Mou	莫乌	1	/mòwū/	穆, 莫乌	1	/mù, mòwū/
Mu	穆	1	/mù/	穆	1	/mù/
N	恩	1	/ēn/	恩	1	/ēn/
Na	纳	6	/nà/	纳	6	/nà/
Ne	内	3	/nèi/	内	3	/nèi/
No	诺	11	/nuò/	诺	9	/nuò/
Ny	尼	3	/ní/	尼	3	/ní/
Nym	宁	1	/níng/	宁	1	/níng/
Ñ	尼	2	/ní/	尼	2	/ní/
Ně	涅	2	/niè/	涅	3	/niè/
Ni	尼	7	/ní/	尼	7	/ní/
Nin	宁	1	/níng/	宁	1	/níng/
O	奥, 俄	4, 1	/ào, é/	奥, 俄	3, 1	/ào, é/
P, [p]	普, 布	8, 1	/pǔ, bù/	普, 布	8, 1	/pǔ, bù/

Pa	帕	4	/pà/	帕	4	/pà/
Pe	佩	2	/pèi/	佩	2	/pèi/
Pi	皮	1	/pí/	皮	1	/pí/
Pin	平	1	/píng/	平	1	/píng/
Po	波	2	/bō/	波	2	/bō/
R	尔	18	/ěr/	尔	14	/ěr/
Ra	拉	15	/lā/	拉	12	/lā/
Ran	兰	1	/lán/	兰	1	/lán/
Re	雷	2	/léi/	雷	2	/léi/
Ri	丽	1	/lì/	丽	1	/lì/
Ro	罗	9	/luō/	罗	9	/luō/
Rou	劳	1	/láo/	罗乌	1	/luōwū/
Roun	龙	1	/lóng/	龙	1	/lóng/
Ru	鲁	4	/lǔ/	鲁	4	/lǔ/
Run	隆	1	/lóng/	伦	1	/lún/
Ry	里, 利	2, 1	/lǐ, lì/	里, 利	2, 1	/lǐ, lì/
Ře	热	4	/rè/	热	4	/rè/
Ři	日	7	/rì/	日	7	/rì/
S	斯	15	/sī/	斯	17	/sī/
Sa	萨	2	/sà/	斯, 萨	1, 1	/sī, sà/
Se	塞	3	/sāi/	塞	3	/sāi/
Si	西	3	/xī/	西	3	/xī/
So	索	3	/suǒ/	索	2	/suǒ/
Su	苏	1	/sū/	苏	1	/sū/
Sy	西	1	/xī/	西	1	/xī/
Š	什	6	/shí/	什, 斯	4, 1	/shí, sī/
Še	谢	1	/xiè/	谢	1	/xiè/
Ši	希	2	/xī/	希	2	/xī/
Šin	欣	1	/xīn/	欣	1	/xīn/
Šo	肖	1	/xiào/	绍	1	/shào/
Šum	舒姆	1	/shūmǔ/	顺	1	/shùn/
T	特	9	/tè/	特	10	/tè/
Ta	塔	6	/tǎ/	塔	5	/tǎ/
Te	特	5	/tè/	泰, 特	3, 1	/tài, tè/
Tě	杰, 捷	1, 2	/jié, jié/	捷	2	/jié/

Ti	季,提	4, 1	/jì, tí/	季	4	/jì/
Tin	津	1	/jīn/	廷	1	/tíng/
To	托	6	/tuō/	特,托	1, 5	/tè, tuō/
Tu	图	1	/tú/	图	1	/tú/
U	乌	4	/wū/	乌	4	/wū/
V	夫,伏,弗	21, 1, 5	/fū, fú, fú/	夫,伏,弗	25, 1, 3	/fū, fú, fú/
Va	瓦,发	9, 2	/wǎ, fā/	瓦,发	6, 2	/wǎ, fā/
Vam	万	1	/wàn/	万	1	/wàn/
Ve	维	3	/wéi/	韦	1	/wéi/
Vi	维	3	/wéi/	维	3	/wéi/
Vě	维耶	1	/wéi yé/	维	1	/wéi/
Vy	维	4	/wéi/	维	4	/wéi/
Vo	沃	1	/wò/	沃	1	/wò/
Vu	武	1	/wǔ/			
Z	兹	5	/zī/	兹	6	/zī/
Za	扎	2	/zhā/	扎	2	/zhā/
Ze	泽	1	/zé/	泽	1	/zé/
Zin	津	1	/jīn/	津	1	/jīn/
Ž	日,什	3, 1	/rì, shí/	日,什	3, 1	/rì, shí/
Ži	日	1	/rì/	日	1	/rì/
Že	热	2	/rè/	热	1	/rè/